

Tijdschrift@ipr.be

Tijdschrift voor Internationaal Privaatrecht, nummer 3 (Juli 2002)

Revue de droit international privé, n° 3 (Juillet 2002)

Revue@dipr.be

Tijdschrift
@ipr.be

Revue@
dipr.be

Waarom wij er zijn

Het internationaal privaatrecht vormt een niche binnen het Belgische rechtslandschap. Een gespecialiseerd tijdschrift bestond niet.

Wij menen nochtans dat er een plaats is voor dergelijk tijdschrift, en daarom hebben wij begin 2002 het initiatief genomen dit tijdschrift te lanceren.

Uw bijdragen

Bijdragen om in het tijdschrift op te nemen zijn welkom, en kunnen via e-mail worden toegezonden op het adres: tijdschrift@ipr.be. Het tijdschrift werkt met "peer-review". Publicatie gebeurt alleen na controle door de redactieraad. Een weigering moet niet worden gemotiveerd.

Citeerwijze

Tijdschrift@ipr.be, 2002, nr. ....p. ...

Pourquoi une nouvelle revue?

Le droit international privé occupe une place particulière dans le paysage juridique belge. Il lui manquait encore une revue spécialisée. Début 2002, nous avons pris l'initiative de combler cette lacune en lançant cette nouvelle revue.

Vos contributions

Nous sommes heureux de recevoir vos contributions. Celles-ci peuvent être envoyées par courrier électronique à l'adresse suivante: Revue@dipr.be

La revue fonctionne selon le système de "peer review". La publication est soumise à l'accord du comité de rédaction. Un éventuel refus ne doit pas être motivé.

Mode de citation

Revue@dipr.be, 2002, n° ..., p. ...

Inhoud/Contenu

ACTUALITEIT/ACTUALITÉ

RECHTSPRAAK/DÉCISIONS

Cour de Justice, affaire C-80/00, arrêt du 6 juin 2002

Cassation (3e chambre) 29 avril 2002

WETGEVING/LÉGISLATION

Wetsvoorstel houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht.

Proposition de loi portant le code de droit international privé.

RECHTSLEER/DOCTRINE

Prof. Dr. Johan ERAUW. De komende codificatie van het Belgisch Internationaal Privaatrecht

Evert VAN DEN WIJNGAERT. De rol van de rechter in de internationale arbitrage

www.ipr.be
www.internationaalprivaatrecht.com
www.droitinternationalprive.com
www.privateinternationalallaw.com

INHOUDSOPGAVE/TABLE DE MATIÈRES

ACTUALITEIT/ACTUALITÉ	5
RECHTSPRAAK/DÉCISIONS	5
<i>Cour de Justice, affaire C-80/00, arrêt du 6 juin 2002</i>	5
Samenvatting (Henri STORME).....	5
Conclusions de l’avocat général M. Philippe Léger	7
«Convention de Bruxelles - Décisions statuant sur des demandes de mesures provisoires ou conservatoires - Notion de décision inconciliable - Modalités d'exécution dans l'État requis»	7
Arrêt de la Cour du 6 juin 2002 (cinquième chambre)	21
«Convention de Bruxelles - Article 27, point 3 - Inconciliabilité - Modalités d'exécution dans l'État requis»	21
<i>Cassation (3e chambre) 29 avril 2002</i>	33
«Répudiation à l'étranger – Buitenlandse verstoting»	33
«Ordre Public–Openbare Orde».....	33
WETGEVING/LÉGISLATION.....	39
<i>Wetsvoorstel houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht</i>	39
<i>Proposition de loi portant le code de droit international privé.</i>	39
RECHTSLEER/DOCTRINE	102
<i>Prof. Dr. Johan ERAUW. De komende codificatie van het Belgisch Internationaal Privaatrecht</i>	102
I. De algemene kenmerken en krachtlijnen van het wetboek.....	102
1. De kracht van de synthese	102
2. De structuur van het wetboek.....	102
3. Legistiek en formulering	103
4. Ruimte voor flexibiliteit	104
5. De kenmerken van de codificatie	104
II. De grote onderdelen van het wetboek	105
1. Het complete veld.....	105
2. Algemene leer en methode	105
3. Internationale bevoegdheid	106
4. Exequatur	107
5. Conflictenrecht	108
III. Een kort bestek van de conflictenregels	109
1. Staat en bekwaamheid – familierecht.....	109
2. Gevolgen van het huwelijk en de samenwoning.....	110
3. Erfrecht.....	110

4. Zakenrecht	111
5. Verbintenissen	111
6. Rechtspersonen en insolventie	112
7. De inwerkingtreding - Overgangsbepalingen en Slotbepalingen.....	113

Evert VAN DEN WIJNGAERT. De rol van de rechter in de internationale arbitrage.. 114

I. INLEIDING	114
II. ALGEMENE VERSCHILPUNTEN TUSSEN DE RECHTER EN DE ARBITER	114
1. Bevoegdheid.....	114
2. Toepasselijke procedureregels	115
3. Rechtsmiddelen	115
4. Materieel toepasselijke recht	116
III. WELKE RECHTER?	116
IV. VORMEN VAN BEGELEIDING	116
V. ASSISTENTIE IN VERBAND MET VOORLOPIGE EN BEWARENDE MAATREGELEN	118
1. Algemeen	118
2. Verhouding tussen het scheidsgerecht en de nationale rechter	118
3. Bevoegdheid van het scheidsgerecht.....	125
4. Bevoegdheid van de rechter	127
VI. ASSISTENTIE IN VERBAND MET ORGANISATIE VAN DE ARBITRAGE	133
1. De tenuitvoerlegging van de arbitrageovereenkomst.....	134
2. De samenstelling van het arbitraal tribunaal	135
2.1. Aanduiding van de arbiters	135
2.2. Geschillen naar aanleiding van de vervanging van een arbiter.....	137
2.3. Wraking van de arbiters	137
3. Betwisting van de bevoegdheid.....	137
VII. CONTROLE DOOR OVERHEIDSRECHTER OP DE ARBITRALE UITSPRAAK	138
1. Tenuitvoerlegging van scheidsrechtelijke uitspraken	138
1.1. Tenuitvoerlegging van Belgische scheidsrechtelijke uitspraken	138
1.2. Tenuitvoerlegging van buitenlandse scheidsrechtelijke uitspraken	140
2. Nietigverklaring van scheidsrechtelijke uitspraken	142

ACTUALITEIT/ACTUALITÉ

Rechtspraak/Décisions

Cour de Justice, affaire C-80/00, arrêt du 6 juin 2002

Italian Leather SpA **contre** WECO Polstermöbel GmbH & Co.
[demande de décision préjudicielle formée par le Bundesgerichtshof (Allemagne)]

Samenvatting (Henri STORME)

Met een arrest van 6 juni 2002 beantwoordde het Hof van Justitie de prejudiciële vraag gesteld door het Duitse Bundesgerichtshof naar aanleiding van een geschil tussen een vennootschap naar Italiaans recht (Italian Leather) en een vennootschap naar Duits recht (WECO Polstermöbel, hieronder WECO) met betrekking tot de draagwijdte van artikel 27, 3 van het EEX-verdrag. De volledige tekst van het arrest en de conclusie van advocaat-generaal P. Léger in die zaak zijn hieronder opgenomen.

Aanleiding tot het geschil was de intentie van WECO om de met Italian Leather contractueel vastgelegde regeling ten aanzien van de publiciteit voor een merk van Italian Leather, niet na te leven. Om dat te verhinderen spande Italian Leather een kortgeding aan bij het Landgericht Koblenz. Dat wees de vordering evenwel af wegens gebrek aan hoogdringendheid (17 november 1998).

Enkele dagen vóór de uitspraak van het Landgericht Koblenz, had Italian Leather ook het Tribunale te Bari (voor geschillen met betrekking tot de overeenkomst als bevoegde rechter aangewezen) verzocht voorlopige maatregelen te bevelen. Daar achtte men een spoedeisend belang wel aanwezig en werd WECO een verbod opgelegd (28 december 1998).

Op verzoek van Italian Leather verleende het Landgericht Koblenz vervolgens verlof tot tenuitvoerlegging van de Italiaanse uitspraak. Het bevoegde Oberlandesgericht was daarentegen van oordeel dat artikel 27, 3 van het EEX-verdrag zich daartegen verzette.

Italian Leather vocht de beslissing van het Oberlandesgericht aan bij het Bundesgerichtshof. Dat laatste vroeg zich af of er ook kan gesproken worden van onverenigbare beslissingen in de zin van artikel 27, 3 van het EEX-verdrag indien de tegenstelling tussen de beslissingen enkel en alleen het

gevolg is van verschillen in de procedurele vereisten die worden gesteld in de onderscheiden lidstaten. En indien dat inderdaad het geval was, stelde het zich de vraag of de rechter van de aangezochte lidstaat alsnog artikel 27, 3 van het EEX-verdrag buiten toepassing mocht laten, wanneer hij van oordeel was dat de tegenstelling tussen de rechterlijke uitspraken geen verstoring van de maatschappelijke orde veroorzaakte.

In de marge van die hoofdproblematiek stelde het Bundesgerichtshof nog twee vragen die hier niet worden weergegeven omdat ze wegens het antwoord op de besproken vraag niet meer werden behandeld door het Hof van Justitie.

Met betrekking tot het eerste onderdeel van de vraag benadrukt het Hof dat, om na te gaan of er sprake is van onverenigbaarheid in de zin van artikel 27, 3 van het EEX-verdrag, moet nagegaan worden of de *gevolgen* van de betrokken beslissingen tegenstrijdig zijn. Het Hof stelt dat de vraag of het gaat om uitspraken in het kader van een bodemprocedure, dan wel in kortgeding bijgevolg weinig ter zake doet. Evenmin acht het de eventuele verschillen in de procedurele voorwaarden die voor de onderscheiden beslissingen dienden in acht genomen te worden, relevant.

Het Hof komt tot het besluit dat artikel 27, 3 van het EEX-verdrag aldus moet worden uitgelegd dat een buitenlandse beslissing in kortgeding waarbij een schuldenaar wordt gelast bepaalde handelingen achterwege te laten, onverenigbaar is met een beslissing in kortgeding in de aangezochte staat tussen dezelfde partijen waarbij het treffen van een dergelijke maatregel wordt geweigerd.

Ten aanzien van het tweede onderdeel van de vraag wijst het Hof van Justitie erop dat de weigeringsgrond voor erkenning in artikel 27, 3 van het EEX-verdrag een *verplichtend karakter* heeft. Het is van oordeel dat het in strijd zou zijn met het rechtszekerheidsbeginsel de rechter van de aangezochte staat alsnog de mogelijkheid te geven een met een rechterlijke beslissing van de eigen staat onverenigbare buitenlandse beslissing te erkennen.

Het Hof besluit dat een rechter *moet* weigeren een buitenlandse rechterlijke beslissing te erkennen wanneer hij een onverenigbaarheid in de zin van artikel 27, 3 van het EEX-verdrag vaststelt.

Henri STORME
Assistent IPR
Universiteit Gent

Conclusions de l'avocat général M. Philippe Léger

présentées le 21 février 2002 (1)

«Convention de Bruxelles - Décisions statuant sur des demandes de mesures provisoires ou conservatoires - Notion de décision inconciliable - Modalités d'exécution dans l'État requis»

Par le présent recours préjudiciel, il vous est demandé d'interpréter l'article 27, point 3, de la convention du 27 septembre 1968 concernant la compétence judiciaire et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale (2). Cet article prévoit qu'une décision de justice ne peut faire l'objet d'une reconnaissance dans un autre État contractant lorsqu'elle est inconciliable avec une décision de justice rendue entre les mêmes parties dans cet État.

Les décisions nationales en cause, dans l'affaire au principal, ont pour particularité d'avoir été prononcées au terme de procédures de référé réglementées selon des règles différentes dans chacun des deux États contractants. Cette caractéristique du litige dont elle a été saisie a amené la juridiction de renvoi à s'interroger sur le point de savoir si les différences affectant les conditions procédurales dont dépend, dans chacun de ces États, l'adoption en référé de mesures provisoires ou conservatoires rendent inconciliables les décisions statuant sur une demande visant à l'adoption de telles mesures.

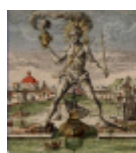
Avant d'examiner la principale question qui vous est déférée, il convient de rappeler les faits à l'origine du litige au principal et la procédure qui a suivi ainsi que le cadre juridique pertinent.

I - Les faits et la procédure au principal

Italian Leather SpA (3) est une personne morale établie en Italie. Elle exerce une activité de distribution de meubles rembourrés en cuir sous la dénomination «LongLife».

WECO Polstermöbel GmbH & Co. (4) est une société établie en Allemagne qui vend également des meubles rembourrés.

En 1996, Italian Leather a accordé à WECO, en vertu d'un «contrat d'exclusivité», le droit de distribuer ses marchandises pendant une durée de cinq ans dans un rayon géographique déterminé. Ce contrat contenait notamment les clauses suivantes:

www.ipr.be
www.internationaalprivaatrecht.com
www.droitinternationalprive.com
www.privateinternationalallaw.com

«2) Les acheteurs n'ont le droit d'utiliser la marque LongLife que pour la vente de meubles recouverts de cuir LongLife.

[...]

4) L'acheteur n'a pas le droit d'utiliser la marque Longlife pour faire sa propre publicité sans l'autorisation écrite du fournisseur» (5).

Les parties contractantes ont attribué compétence aux tribunaux de Bari (Italie).

En 1998, WECO a reproché à Italian Leather une exécution défailante du contrat. Elle l'a informée que, en conséquence, elle n'accepterait pas de message publicitaire commun lors des foires à venir, mais qu'elle présenterait sa propre marque WECO.

Italian Leather a assigné WECO en référé devant le Landgericht Koblenz (Allemagne), juridiction du siège de la débitrice, afin d'obtenir l'interdiction de commercialiser des produits en cuir, présentés comme étant d'un entretien facile, sous la marque «natura longlife by Maurizio Danieli».

Par jugement du 17 novembre 1998, le Landgericht Koblenz, qui avait été saisi en application de l'article 24 de la convention, a rejeté cette demande en raison de l'absence de «cause de référé» (6).

De l'avis du Landgericht Koblenz, accueillir la demande de la créancière reviendrait à condamner la débitrice à exécuter le contrat. La créancière n'aurait pas démontré l'existence d'un danger de dommage irréparable ou de la perte définitive d'un droit, conditions préalables, selon le droit allemand, à l'adoption de la mesure sollicitée. La débitrice aurait d'ailleurs déjà pris des mesures concrètes pour faire la publicité et procéder à la commercialisation de ses produits en cuir provenant d'autres fournisseurs. De ce fait, elle aurait, elle aussi, subi un dommage considérable si l'interdiction sollicitée avait été prononcée.

La créancière a également introduit une demande d'interdiction devant le Tribunale di Bari. Par ordonnance du 28 décembre 1998, celui-ci a interdit à WECO d'utiliser le mot «LongLife» pour la distribution de ses produits d'ameublement en cuir dans certains États membres, notamment en Allemagne, jugeant que «[l]e péril en la demeure (l'urgence) réside dans le préjudice économique de la demanderesse et la 'mort juridique qui peut s'ensuivre et qui ne pourrait pas être réparée» (7).

Sur requête d'Italian Leather, le Landgericht Koblenz a, par ordonnance du 18 janvier 1999, revêtu l'ordonnance du Tribunale di Bari de la formule exécutoire et l'a assortie d'une astreinte.

Sur recours de WECO, l'Oberlandesgericht compétent a toutefois réformé l'ordonnance du 18 janvier 1999, estimant que la décision en référé du Tribunale di Bari était inconciliable, au sens de l'article 27, point 3, de la

convention, avec le jugement du 17 novembre 1998, par lequel le Landgericht Koblenz avait rejeté la demande d'interdiction d'Italian Leather. Italian Leather a introduit un pourvoi auprès du Bundesgerichtshof contre la décision de l'Oberlandesgericht.

II - Le cadre juridique

La convention

Aux termes de son article 1er, premier alinéa, la convention s'applique en matière civile et commerciale et quelle que soit la nature de la juridiction.

Le titre III de la convention fixe les règles en vertu desquelles les décisions rendues par les juridictions d'un État contractant sont reconnues et sont mises à exécution dans les autres États contractants.

Selon l'article 26, premier alinéa, «[l]es décisions rendues dans un État contractant sont reconnues dans les autres États contractants, sans qu'il soit nécessaire de recourir à aucune procédure».

Au nombre des exceptions à la reconnaissance des décisions dans l'État requis figure celle prévue à l'article 27, point 3, aux termes duquel «[l]es décisions ne sont pas reconnues [...] si la décision est inconciliable avec une décision rendue entre les mêmes parties dans l'État requis».

La législation allemande

Selon le Bundesgerichtshof, «[c]onformément à l'article 935 de la Zivilprozessordnung (8), une mesure provisoire peut être ordonnée s'il est à craindre que les droits de l'une des parties puissent être mis en échec ou compromis par une modification de l'état existant. Dans ces circonstances, la juridiction saisie est appelée en substance à garantir le maintien de l'état existant» (9).

Toujours selon la juridiction de renvoi, «[e]n application de cette disposition, la juridiction peut aussi régler provisoirement un rapport juridique dans la mesure où cela apparaît nécessaire pour prévenir un dommage important ou un danger imminent ou pour d'autres raisons» (10).

III - Les questions préjudicielles

Le Bundesgerichtshof éprouve des doutes sur l'interprétation qu'il convient de faire de l'article 27, point 3, de la convention, lorsque, comme en l'espèce, deux décisions ont été prononcées, à l'issue de procédures de référé, sur la base de conditions procédurales différentes. Dans l'hypothèse où il confirmerait la décision d'exequatur du Landgericht Koblenz, en date du 18 janvier 1999, le Bundesgerichtshof se demande s'il peut ou s'il doit maintenir l'astreinte administrative dont cette juridiction a assorti la décision italienne pour le cas où celle-ci ne serait pas exécutée.

En conséquence, le Bundesgerichtshof a décidé de surseoir à statuer et a saisi votre Cour des questions préjudicielles suivantes:

«1) Des décisions peuvent-elles être inconciliables au sens de l'article 27, point 3, de la convention si elles ne divergent qu'en ce qui concerne les conditions particulières dans lesquelles une mesure provisoire ou conservatoire autonome (au sens de l'article 24 de la convention) peut être prise?

2) La juridiction de l'État requis laquelle, conformément aux articles 34, premier alinéa, et 31, premier alinéa, de la convention, déclare exécutoire une décision étrangère enjoignant au débiteur de s'abstenir de certains actes peut-elle et doit-elle ordonner en même temps les mesures qui, selon le droit de l'État requis, sont nécessaires à l'exécution d'une injonction judiciaire de ne pas faire?

3) En cas de réponse affirmative à la deuxième question: y a-t-il lieu de prendre les dispositions nécessaires à l'exécution de l'injonction de ne pas faire dans l'État requis également si la décision à reconnaître ne comporte pas elle-même de dispositions comparables selon le droit de l'État d'origine et que, d'une manière générale, ce droit ne prévoit pas que des injonctions judiciaires de ce type sont directement exécutoires?»

IV - Sur le caractère inconciliable, au sens de l'article 27, point 3, de la convention, de décisions opposées rendues en application de procédures de référé obéissant à des conditions procédurales différentes (première question préjudicielle)

La première question préjudicielle porte sur le caractère inconciliable, au sens de l'article 27, point 3, de la convention, de deux décisions (11) prononcées en référé par les juridictions de deux États contractants à la suite d'une demande d'interdiction d'utiliser une marque.

Telle qu'elle est formulée par le Bundesgerichtshof, la question part du postulat selon lequel les deux décisions ne divergent qu'en raison des différences affectant les conditions dont dépend l'adoption de la mesure d'interdiction. Les causes de référé fixées par la législation allemande seraient plus strictes que les causes de référé prévues par la législation italienne. De sorte que la demande d'interdiction présentée en Italie aurait plus de chances de prospérer que si la même demande avait été introduite devant une juridiction allemande.

Deux observations doivent être formulées au préalable.

En premier lieu, alors que l'accent est mis, dans la question préjudicielle, sur les différences entre les procédures allemande et italienne, l'ordonnance de renvoi ne décrit pas de manière précise les règles de procédure applicables en vertu du droit italien. Au contraire, après avoir exposé les motifs en vertu desquels le Landgericht Koblenz a estimé que la condition justifiant la mesure d'interdiction sollicitée n'était pas satisfaite, le Bundesgerichtshof a indiqué que le Tribunale di Bari avait apprécié différemment cette condition (12). Cette précision laisse supposer que la

divergence entre les deux décisions est imputable à une différence d'appréciation, par les deux juridictions, d'une même condition procédurale, et non à l'existence de cadres juridiques nationaux substantiellement différents.

Toutefois, en l'absence d'information plus précise sur les raisons pour lesquelles la juridiction de renvoi a fait porter sa question sur les conditions de procédure dans lesquelles la mesure sollicitée peut être prononcée, il y a lieu d'admettre que les causes de référé prévues par le droit national ne sont pas identiques dans chacun des deux États contractants.

En second lieu, le postulat, tiré de ce que la seule divergence caractérisant les deux décisions de référé vient de cette différence des conditions auxquelles la procédure nationale subordonne l'adoption de la mesure d'interdiction, *ignore le fait que les décisions se distinguent aussi par leurs effets*. La décision allemande refuse de faire droit à la demande d'interdiction tandis que la décision italienne prononce cette interdiction.

Cette constatation n'est pas sans conséquence sur le contenu de la question préjudicielle à laquelle vous allez devoir répondre. La question posée par le juge de renvoi n'aurait pas lieu d'être si, en dépit de l'existence de causes de référé différentes, leurs effets allaient dans le même sens. En pareil cas, il ne fait pas de doute que la décision étrangère serait conciliable avec la décision rendue dans l'État requis.

En effet, l'article 27 constitue un obstacle à la réalisation d'un des objectifs fondamentaux de la convention qui vise à faciliter, dans toute la mesure du possible, la libre circulation des jugements en prévoyant une procédure d'exequatur simple et rapide. Cette exception au principe de la reconnaissance des décisions doit, dès lors, recevoir une interprétation stricte (13). En outre, son application doit être limitée aux décisions dont les conséquences juridiques, si elles se produisaient simultanément dans le même État contractant, «troublerai[ent] l'ordre social» de l'État requis (14). Rappelons que, dans l'arrêt du 4 février 1988, Hoffmann, vous avez dit pour droit que, pour établir s'il y a inconciliableté, au sens de l'article 27, point 3, de la convention, il convenait de rechercher si les décisions en cause entraînent des conséquences juridiques qui s'excluent mutuellement (15). Il est ainsi difficile d'affirmer, par exemple, que des décisions dont les motivations divergent, mais non les effets juridiques, sont inconciliables, en ce sens qu'elles seraient de nature à troubler l'ordre social de l'État requis (16). Bien que différents, les motifs sur lesquels reposent des décisions de justice peuvent coexister, pourvu que les normes juridiques qui en résultent ne soient pas incompatibles.

À plus forte raison, si les causes de référé prévues par les législations nationales divergent, sans que pour autant les décisions rendues en application de ces conditions procédurales produisent des effets

incompatibles entre eux, il ne peut être admis que la décision étrangère soit considérée comme inconciliable avec celle rendue dans l'État requis.

En conséquence, le fait que les conditions prévues par les procédures nationales ne sont pas identiques ne peut être dissocié de la constatation que les deux décisions litigieuses ont réservé à la demande d'interdiction des sorts diamétralement opposés. Et c'est, précisément, en raison de cette inconciliable des décisions imputable aux effets qu'elles entraînent, au sens de l'arrêt Hoffmann, précité, que le Bundesgerichtshof se demande si l'inconciliable des décisions demeure, même lorsque celle-ci doit son existence aux différences qui caractérisent les conditions procédurales en application desquelles elles ont été adoptées.

L'hésitation sur l'interprétation de l'article 27, point 3, de la convention naît également de ce que, pour différentes qu'elles soient, les décisions ne tranchent pas le litige au fond, c'est-à-dire en vertu du droit matériel. Les chances pour une partie de voir sa demande prospérer sont principalement liées à la plus ou moins grande accessibilité aux mesures que le juge de référé a la faculté de prononcer, telle que le droit national l'organise au moyen des causes de référé.

Les différences de procédure génèrent, par elles-mêmes, des risques d'inconciliable des décisions, de sorte qu'il n'est pas certain que, en l'espèce, une décision italienne prononcée au fond, en application du droit matériel applicable au litige, serait inconciliable avec une décision allemande rendue dans les mêmes conditions.

Ainsi, le Bundesgerichtshof a-t-il précisé que le Landgericht Koblenz n'a pas nié au fond le droit d'Italian Leather d'obtenir une injonction de ne pas faire (17). Il a seulement considéré que la condition prévue pour obtenir la mesure sollicitée faisait défaut (18). Selon le Landgericht Koblenz, la demande d'Italian Leather visait au règlement des rapports juridiques existant entre les parties contractantes et ne se limitait pas au maintien de la situation existante. De sorte que la nécessité de prévenir un dommage important, qui constitue l'une des conditions exigées pour l'adoption d'une décision de référé, n'était pas satisfaite (19). Appliquant les dispositions de sa procédure nationale, le Tribunale di Bari a pris une décision différente.

Il convient, dès lors, de comprendre la question préjudicielle comme visant à savoir si l'article 27, point 3, de la convention doit être interprété en ce sens qu'une décision étrangère prononçant une mesure d'interdiction est inconciliable, au sens de cet article, avec une décision refusant de prononcer une telle mesure rendue entre les mêmes parties dans l'État requis, lorsque les effets opposés des deux décisions sont imputables aux différences affectant les conditions procédurales dont le droit national fait dépendre l'adoption de la mesure d'interdiction dans l'État d'origine et dans l'État requis.

Nous l'avons dit, des décisions telles que celles en cause dans l'affaire au principal entraînent des conséquences juridiques qui s'excluent mutuellement.

Le juge italien a fait droit à la demande d'interdiction introduite par Italian Leather, après que le juge allemand a rejeté une demande identique formée par la même requérante.

Le fait qu'un juge d'un État contractant fasse droit à une demande identique à celle qui a été rejetée par le juge d'un autre État contractant n'est pas une donnée invariable des procédures en exequatur susceptible de donner lieu à des hésitations quant au caractère conciliable ou non de deux décisions.

Dans l'affaire Hoffmann, précitée, par exemple, une décision étrangère condamnant un époux à verser des aliments à son conjoint au titre de ses obligations d'entretien résultant du mariage a été considérée comme inconciliable avec une décision nationale ayant prononcé le divorce entre les époux concernés. Bien que n'ayant pas le même objet, ces deux décisions rendues entre les mêmes parties n'en ont pas moins été considérées comme relevant de l'article 27, point 3, de la convention.

En l'espèce, les données de l'affaire au principal sont plus simples à analyser puisque les deux juridictions, statuant sur une même demande, ont rendu des décisions opposées.

L'argument qui consiste à faire valoir que la décision qui ordonne la mesure sollicitée est conciliable avec celle qui rejette la demande, au motif que l'une comporte des effets positifs tandis que l'autre laisse le droit applicable inchangé, ne saurait être admis (20).

En effet, quel que soit son fondement juridique, la décision qui déclare une demande irrecevable ou non fondée doit être considérée comme produisant des effets de droit. Le refus de prescrire une mesure d'interdiction est, en soi, un acte positif, même s'il se caractérise par une absence d'effets matériels. La décision de rejet est donc susceptible de se heurter à une décision produisant des effets inverses.

Il y a lieu de rechercher si des décisions inconciliables, au sens de l'arrêt Hoffmann, précité, conservent cette qualification lorsque l'inconciliabilité qui les oppose procède des différences existant entre les conditions de nature procédurale, prévues par le droit national, dont dépend l'adoption de la mesure d'interdiction.

Pour ce faire, il convient de se référer au texte ainsi qu'aux objectifs de la convention.

L'article 27, point 3, de la convention ne fournit pas d'indication sur ce qu'il faut entendre par le terme «inconciliable». Il subordonne cette qualification à

la condition que la décision étrangère dont la reconnaissance est refusée et celle rendue dans l'État requis aient été rendues entre les mêmes parties. Mais il n'ajoute aucune autre condition telle que celle qui serait liée au recours à deux instances nationales aux procédures comparables ou identiques.

Ajoutons que le risque d'inconciliabilité existe, aux termes de l'article 27, point 3, de la convention, quelle que soit la nature de la décision en cause, pourvu que celle-ci réponde à la définition de l'article 25 de la convention. Interprétant cette dernière disposition, vous avez précisé que, pour pouvoir être qualifié de «décision» au sens de la convention, l'acte doit émaner d'un organe juridictionnel appartenant à un État contractant et statuant de sa propre autorité sur des points litigieux entre les parties (21). Or, l'article 25 n'opère aucune distinction entre les décisions de justice nationales selon les caractéristiques des procédures en vertu desquelles elles ont été prises.

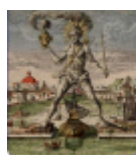
Vous avez clairement souligné qu'une interprétation différente ne saurait être consacrée pour les besoins de l'application de l'article 27, point 3, de la convention, la définition de la notion de «décision», figurant à l'article 25, valant pour toutes les dispositions de la convention dans lesquelles ce terme est utilisé (22).

En conséquence, il doit être admis, à la lecture des textes applicables, que des décisions prises à la suite de procédures nationales de référé, lesquelles sont caractérisées par des règles spécifiques et donc plus susceptibles que d'autres de varier selon les États contractants, obéissent au même régime juridique que les autres décisions comprises dans l'article 25 de la convention.

Ce point est confirmé par votre jurisprudence selon laquelle l'article 24 de la convention n'exclut pas que des mesures provisoires ou conservatoires puissent faire l'objet d'une reconnaissance et d'une autorisation d'exécution dans les conditions prévues par les articles 25 à 49 de la convention (23). On ne peut conclure à l'applicabilité de la convention à des procédures débouchant sur des mesures de cette nature sans envisager, dans le même temps, l'éventualité d'une inconciliabilité des décisions concernées.

Il est vrai que, dans l'affaire au principal, la décision prise en vertu de l'article 24 de la convention n'est pas celle qui fait l'objet de la demande d'exequatur. Il n'en demeure pas moins que les décisions ordonnant des mesures provisoires ou conservatoires, au nombre desquelles peut être rangée une décision prononçant une mesure d'interdiction destinée à prévenir un préjudice économique définitif (24), n'ont pas été considérées par votre Cour comme étant, par leur nature, exclues du régime prévu par l'article 27, point 3, de la convention pour les décisions en général (25).

La finalité de la convention confirme ce que son libellé laisse entrevoir.

Selon le rapport Jenard, «[i]l est incontestable que l'ordre social serait troublé si on pouvait s'y prévaloir de deux jugements contradictoires» (26). Le critère du trouble à l'ordre social, dont on sait qu'il est à l'origine de la règle fixée par l'article 27, point 3, de la convention, doit guider l'interprétation de cette disposition.

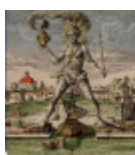
L'arrêt Hoffmann, précité, illustre parfaitement l'exigence d'une lecture stricte de l'article 27, point 3, de la convention, car il subordonne le caractère inconciliable de deux décisions à l'incompatibilité de la norme juridique prononcée par la juridiction de l'État d'origine avec celle qui a été rendue sur le territoire de l'État requis. Cette approche de l'inconciliabilité des décisions opérée à partir des effets qu'elles produisent, plutôt que de leur «contenu intrinsèque» (27), nous semble à la fois plus pragmatique et plus respectueuse de l'exigence d'une interprétation stricte du texte.

Dans cet arrêt, votre Cour considère implicitement que la décision d'un État contractant dont l'exécution sur le territoire d'un autre État contractant produit des conséquences juridiques qui s'excluent mutuellement constitue un trouble à l'ordre social. Cette appréciation couvre d'abord les décisions qui, comme en l'espèce, produisent des effets opposés.

Il suffit, pour s'en convaincre, d'imaginer les conséquences, pour un État, de la situation où celui-ci serait appelé, conformément à son droit national, à prêter le concours de la force publique à l'exécution de deux décisions dont l'une accueille une demande que l'autre rejette. L'ordre social est garanti, dans les États contractants, par l'existence de l'État de droit. La pérennité de l'État de droit dépend de la faculté reconnue à chaque sujet de droit de recourir au système juridictionnel en place pour obtenir l'application effective des normes juridiques en vigueur. L'ensemble de cet édifice serait mis en péril si les décisions qui en émanent pouvaient être remises en cause par la reconnaissance ou l'exécution de décisions contraires.

Les conditions dans lesquelles les décisions ont été adoptées importent peu. Le risque d'atteinte à l'ordre social n'est pas moins grand lorsque des décisions aux effets inconciliables sont prises en application de conditions procédurales différentes.

Si l'on admet qu'un acte juridictionnel, même pris en vertu de conditions spécifiques prévues par le droit national, constitue une décision au sens de l'article 25 de la convention, il a vocation à s'appliquer comme toute autre décision, sur le territoire des États contractants. Le risque est constitué par la confrontation de normes juridiques opposées, dont la force contraignante n'est pas diminuée par le fait que les décisions ont été rendues à l'issue de procédures de référé organisées selon des modalités différentes.

Il n'est pas prétendu, dans l'affaire au principal, qu'une décision prononcée en application de la procédure de référé italienne ou de la procédure de référé allemande est assortie d'une force obligatoire moindre qu'une décision rendue au fond.

Nous considérons que la reconnaissance d'une décision de référé telle que celle de l'affaire au principal, motif pris de ce que son caractère inconciliable est imputable à des différences procédurales, générerait un risque d'atteinte à l'ordre social de l'État requis équivalent à celui résultant de la reconnaissance d'une décision inconciliable rendue au fond.

Ajoutons qu'une interprétation de l'article 27, point 3, de la convention qui exclurait du champ d'application de cette disposition les décisions inconciliables pour des motifs de procédure réduirait son utilité, dès lors que les procédures juridictionnelles en matière civile et commerciale organisées par les États contractants sont loin d'être harmonisées entre elles, qu'il s'agisse des procédures de droit commun ou de référé.

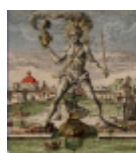
En conséquence, nous sommes d'avis que la nature des motifs à l'origine de décisions incompatibles entre elles, qu'ils soient de pur droit ou résultant de la procédure applicable, ne doit pas entrer en ligne de compte dans le raisonnement suivi par le juge saisi qui entend se prononcer sur leur inconciliableté.

Il y a lieu, pour être complet, d'examiner le point soulevé par le Bundesgerichtshof concernant le pouvoir d'appréciation du juge saisi d'une demande de reconnaissance ou d'exécution d'une décision étrangère. La juridiction de renvoi se demande s'il n'y aurait pas lieu, en cas de divergence entre deux décisions justifiant l'application de l'article 27, point 3, de la convention, d'accorder au juge de l'État requis la faculté de ne pas recourir à cette disposition si, du point de vue de cet État, il apparaissait que l'ordre social n'est pas particulièrement affecté (28).

L'approche suggérée par le Bundesgerichtshof ne nous paraît pas conforme à la convention, et plus particulièrement à son article 27, point 3.

La constatation du caractère inconciliable d'une décision étrangère avec une décision rendue entre les mêmes parties dans l'État requis constitue, selon nous, un obstacle infranchissable à la reconnaissance et à l'exécution de la première décision sur le territoire de l'État requis.

L'exécution concomitante de deux décisions dont les conséquences juridiques s'excluent mutuellement constitue ni plus ni moins la négation de l'effectivité du droit, celui-ci étant paralysé par l'énonciation de deux normes juridiques contraires. Une société fondée sur l'État de droit perd de sa substance lorsque les règles d'organisation sociale sur lesquelles elle repose

sont privées de force, de sorte que cette contradiction de normes ou, si l'on préfère, leur annihilation réciproque est, en soi, contraire à l'ordre social.

Il en résulte qu'il n'appartient pas à une juridiction de porter une appréciation sur la plus ou moins grande capacité d'une décision étrangère à troubler l'ordre social, dès lors que son caractère inconciliable, au sens de l'arrêt Hoffmann, précité, avec la décision rendue dans l'État requis est avéré. Le trouble à l'ordre social est inhérent à cette incompatibilité des conséquences juridiques produites par les deux décisions.

La reconnaissance d'un tel pouvoir d'appréciation équivaldrait à attribuer au juge le droit de se prononcer en faveur de l'une ou de l'autre décision, en fonction de sa propre appréciation de l'ordre social et en dépit des conséquences juridiques propres à chaque décision. Elle reviendrait ainsi à créer une exception à l'article 27, point 3, de la convention, qui ne ressort nullement du texte.

Pour ces raisons, une telle faculté ne peut lui être reconnue.

Il résulte de ce qui précède qu'une décision étrangère prononçant une mesure d'interdiction est inconciliable avec une décision refusant de prononcer une telle mesure, rendue entre les mêmes parties dans l'État requis, même lorsque les effets opposés des deux décisions sont imputables aux différences affectant les conditions procédurales dont le droit national fait dépendre l'adoption de la mesure d'interdiction dans l'État d'origine et dans l'État requis.

La juridiction saisie de la demande de reconnaissance ou d'exequatur de la décision étrangère ne dispose pas du pouvoir de faire droit à la demande en se fondant sur la circonstance que ladite décision ne génère pas un trouble suffisant à l'ordre social, lorsque la décision rendue dans l'État d'origine est inconciliable, au sens de l'article 27, point 3, de la convention, avec la décision rendue dans l'État requis.

Les deuxième et troisième questions préjudicielles n'appellent de réponse que dans l'hypothèse où il serait répondu par la négative à la question de savoir si la décision étrangère peut être considérée comme inconciliable, au sens de l'article 27, point 3, de la convention, avec la décision rendue dans l'État requis, indépendamment des conditions auxquelles les droits nationaux subordonnent l'adoption d'une mesure d'interdiction. Il n'y a donc pas lieu de conclure en réponse aux autres questions posées par le Bundesgerichtshof.

Conclusion

Au regard de ces considérations, nous proposons à votre Cour de répondre de la façon suivante à la question posée par le Bundesgerichtshof:

«L'article 27, point 3, de la convention du 27 septembre 1968 concernant la compétence judiciaire et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale doit être interprété en ce sens qu'une décision étrangère prononçant une mesure d'interdiction est inconciliable, au sens de cet article, avec une décision refusant de prononcer une telle mesure, rendue entre les mêmes parties dans l'État requis, même lorsque les effets opposés des deux décisions sont imputables aux différences affectant les conditions procédurales dont le droit national fait dépendre l'adoption de la mesure dans l'État d'origine et dans l'État requis.

La juridiction saisie de la demande de reconnaissance ou d'exequatur de la décision étrangère ne dispose pas du pouvoir de faire droit à la demande, en se fondant sur la circonstance que ladite décision ne génère pas un trouble suffisant à l'ordre social, lorsque la décision rendue dans l'État d'origine est inconciliable, au sens dudit article 27, point 3, avec la décision rendue dans l'État requis.»

1: - Langue originale: le français.

2: - JO 1972, L 299, p. 32. La version de la convention applicable, en l'espèce, est la version modifiée par la convention du 9 octobre 1978 relative à l'adhésion du royaume de Danemark, de l'Irlande et du Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande du Nord (JO L 304, p. 1, et - texte modifié - p. 77), par la convention du 25 octobre 1982 relative à l'adhésion de la République hellénique (JO L 388, p. 1) et par la convention du 26 mai 1989 relative à l'adhésion du royaume d'Espagne et de la République portugaise (JO L 285, p. 1, ci-après la «convention»). Une version consolidée de la convention, telle que modifiée par ces trois conventions d'adhésion, est publiée au JO 1990, C 189, p. 2.

3: - Autrement dénommée «Italian Leather» ou la «créancière».

4: - Autrement dénommée «WECO» ou la «débitrice».

5: - Page 3 de la traduction en français de l'ordonnance de renvoi.

6: - L'article 24 de la convention permet aux autorités judiciaires d'un État contractant d'ordonner des mesures provisoires ou conservatoires prévues par sa loi nationale, même si, en vertu de la convention, une juridiction d'un autre État contractant est compétente pour connaître du fond.

7: - Cité par le Bundesgerichtshof, p. 8 de la traduction en français de l'ordonnance de renvoi.

8: - Code de procédure civile allemand.

9: - Page 7 de la traduction en français de l'ordonnance de renvoi.

10: - Idem.

11: - Il ressort de l'ordonnance de renvoi, et il n'est pas contesté, que le jugement en référé en vertu duquel le Landgericht Koblenz a rejeté la demande formée par Italian Leather visant à interdire à WECO d'utiliser la marque «LongLife» est une «décision» au sens de l'article 25 de la convention. Il en va de même de l'ordonnance de référé par laquelle le Tribunale di Bari a fait droit à la même demande d'interdiction, dont la reconnaissance sur le territoire allemand est en cause dans l'affaire au principal. Il résulte, en effet, de cette disposition que constitue une décision, au sens de la

convention, toute décision rendue par une juridiction d'un État contractant quelle que soit la dénomination qui lui est donnée.

12: - *Idem*, p. 7. La condition évoquée par la juridiction de renvoi est, en substance, celle tenant à la nécessité de prévenir un dommage important ou un danger imminent menaçant les intérêts de l'auteur de la demande en référé.

13: - Voir, comme exemple récent d'une jurisprudence constante, arrêt du 11 mai 2000, Renault (C-38/98, Rec. p. I-2973, point 26).

14: - Voir Jenard, P., *Rapport sur la convention du 27 septembre 1968 concernant la compétence judiciaire et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale*, p. 45 (JO 1979, C 59, p. 1, ci-après le «rapport Jenard»).

15: - 145/86, Rec. p. 645, point 22.

16: - Voir les conclusions de l'avocat général Darmon dans l'affaire Hoffmann, précitée, points 10 et 11.

17: - Page 7 de la traduction en français de l'ordonnance de renvoi.

18: - *Idem*.

19: - *Idem*.

20: - Le gouvernement du Royaume-Uni semble défendre cette thèse lorsqu'il déclare ne pas très bien voir, «à la lecture de l'ordonnance de renvoi [...] quelle contrariété il peut y avoir entre les deux décisions» (point 9 de ses observations) ou, à l'audience, comment les effets légaux du jugement allemand peuvent être inconciliables avec les effets positifs du jugement italien. Il ajoute que le refus d'accorder une mesure provisoire ou conservatoire constitue une décision qui n'a pas à être reconnue ni exécutée dans les autres États contractants, de sorte que l'on peut se demander si sa contrariété avec une décision rendue dans un autre État contractant justifie un refus de reconnaître cette dernière décision (*idem*, point 22). Selon ce gouvernement, il serait contraire à la finalité de la convention de refuser la reconnaissance d'une décision étrangère au motif qu'elle est inconciliable avec une décision de l'État requis qui ne peut ainsi pas faire l'objet d'une reconnaissance (*idem*, point 24).

21: - Arrêt du 2 juin 1994, Solo Kleinmotoren (C-414/92, Rec. p. I-2237, point 17).

22: - *Idem*, point 20.

23: - Arrêt du 21 mai 1980, Denilauler (125/79, Rec. p. 1553, point 17). Voir, également, arrêt du 6 mars 1980, De Cavel (120/79, Rec. p. 731, points 9 et 10).

24: - Ces mesures ont été définies comme celles «qui, dans les matières relevant du champ d'application de la convention, sont destinées à maintenir une situation de fait ou de droit afin de sauvegarder des droits dont la reconnaissance est par ailleurs demandée au juge du fond» (arrêt du 17 novembre 1998, Van Uden, C-391/95, Rec. p. I-7091, point 37).

25: - Voir, également, arrêt Van Uden, précité, point 34, aux termes duquel, «dans la mesure où l'objet d'une demande de mesures provisoires porte [...] sur une question relevant du champ d'application matériel de la convention, cette dernière s'applique [...]».

26: - Page 45.

27: - L'expression est de l'avocat général Darmon, dans ses conclusions dans l'affaire Hoffmann, précitée, point 10.

28: - Page 8 de la traduction en français de l'ordonnance de renvoi, point 3.

Arrêt de la Cour du 6 juin 2002 (cinquième chambre)

«Convention de Bruxelles - Article 27, point 3 - Inconciliabilité - Modalités d'exécution dans l'État requis»

Dans l'affaire C-80/00,

ayant pour objet une demande adressée à la Cour, en application du protocole du 3 juin 1971 relatif à l'interprétation par la Cour de justice de la convention du 27 septembre 1968 concernant la compétence judiciaire et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale, par le Bundesgerichtshof (Allemagne) et tendant à obtenir, dans le litige pendant devant cette juridiction entre

Italian Leather SpA

et

WECO Polstermöbel GmbH & Co.,

une décision à titre préjudiciel sur l'interprétation du titre III, intitulé «Reconnaissance et exécution», de la convention du 27 septembre 1968, précitée (JO 1972, L 299, p. 32), telle que modifiée par la convention du 9 octobre 1978 relative à l'adhésion du royaume de Danemark, de l'Irlande et du Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande du Nord (JO L 304, p. 1, et - texte modifié - p. 77), par la convention du 25 octobre 1982 relative à l'adhésion de la République hellénique (JO L 388, p. 1) et par la convention du 26 mai 1989 relative à l'adhésion du royaume d'Espagne et de la République portugaise (JO L 285, p. 1),

LA COUR (cinquième chambre),

composée de MM. P. Jann, président de chambre, D. A. O. Edward, A. La Pergola, M. Wathelet (rapporteur) et C. W. A. Timmermans, juges,
avocat général: M. P. Léger,
greffier: M. H. A. Rühl, administrateur principal,

considérant les observations écrites présentées:

- pour Italian Leather SpA, par Me J. Kummer, Rechtsanwalt,
- pour WECO Polstermöbel GmbH & Co., par Me J. Schütze, Rechtsanwalt,
- pour le gouvernement allemand, par M. R. Wagner, en qualité d'agent,
- pour le gouvernement hellénique, par Mmes S. Chala et K. Grigoriou, en qualité d'agents,
- pour le gouvernement italien, par M. U. Leanza, en qualité d'agent, assisté de M. O. Fiumara, avvocato dello Stato,

- pour le gouvernement du Royaume-Uni, par Mme G. Amodeo, en qualité d'agent, assistée de M. A. Layton, QC,
- pour la Commission des Communautés européennes, par M. J. L. Iglesias Buhigues, en qualité d'agent, assisté de Me B. Wägenbaur, Rechtsanwalt,
vu le rapport d'audience,

ayant entendu les observations orales d'Italian Leather SpA, représentée par Me J. Kummer, du gouvernement hellénique, représenté par Mme K. Grigoriou, du gouvernement du Royaume-Uni, représenté par M. A. Layton, et de la Commission, représentée par Mme A.-M. Rouchaud, en qualité d'agent, assistée de Me B. Wägenbaur, à l'audience du 22 novembre 2001,

ayant entendu l'avocat général en ses conclusions à l'audience du 21 février 2002,
rend le présent

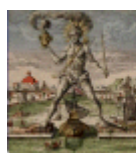
Arrêt

1.

Par ordonnance du 10 février 2000, parvenue à la Cour le 7 mars suivant, le Bundesgerichtshof a, en application du protocole du 3 juin 1971 relatif à l'interprétation par la Cour de justice de la convention du 27 septembre 1968 concernant la compétence judiciaire et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale, posé trois questions préjudicielles sur l'interprétation du titre III, intitulé «Reconnaissance et exécution», de cette convention (JO 1972, L 299, p. 32), telle que modifiée par la convention du 9 octobre 1978 relative à l'adhésion du royaume de Danemark, de l'Irlande et du Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande du Nord (JO L 304, p. 1, et - texte modifié - p. 77), par la convention du 25 octobre 1982 relative à l'adhésion de la République hellénique (JO L 388, p. 1) et par la convention du 26 mai 1989 relative à l'adhésion du royaume d'Espagne et de la République portugaise (JO L 285, p. 1, ci-après la «convention de Bruxelles»).

2.

Ces questions ont été soulevées dans le cadre d'un litige opposant la société de droit italien Italian Leather SpA (ci-après «Italian Leather»), établie à Bironto (Italie), à la société de droit allemand WECO Polstermöbel GmbH & Co. (ci-après «WECO»), établie à Leimbach (Allemagne), au sujet des modalités d'utilisation d'une marque dans le cadre d'un contrat de distribution exclusive de meubles rembourrés en cuir.

Le cadre juridique

La convention de Bruxelles

3.

Aux termes de son article 1er, premier alinéa, la convention de Bruxelles s'applique en matière civile et commerciale et quelle que soit la nature de la juridiction.

4.

L'article 24 de la convention de Bruxelles dispose:

«Les mesures provisoires ou conservatoires prévues par la loi d'un État contractant peuvent être demandées aux autorités judiciaires de cet État, même si, en vertu de la présente convention, une juridiction d'un autre État contractant est compétente pour connaître du fond.»

5.

Le titre III de la convention de Bruxelles fixe les règles en vertu desquelles les décisions rendues par les juridictions d'un État contractant sont reconnues et mises à exécution dans les autres États contractants.

6.

L'article 25 de la convention de Bruxelles prévoit:

«On entend par décision, au sens de la présente convention, toute décision rendue par une juridiction d'un État contractant quelle que soit la dénomination qui lui est donnée, telle qu'arrêt, jugement, ordonnance ou mandat d'exécution, ainsi que la fixation par le greffier du montant des frais du procès.»

7.

L'article 26, premier alinéa, de la convention de Bruxelles énonce:

«Les décisions rendues dans un État contractant sont reconnues dans les autres États contractants, sans qu'il soit nécessaire de recourir à aucune procédure».

8.

L'article 27 de la convention de Bruxelles est libellé comme suit:

«Les décisions ne sont pas reconnues:

[...]

3) si la décision est inconciliable avec une décision rendue entre les mêmes parties dans l'État requis;

[...]»

9.

Aux termes de l'article 31, premier alinéa, de la convention de Bruxelles:
«Les décisions rendues dans un État contractant et qui y sont exécutoires sont mises à exécution dans un autre État contractant après y avoir été déclarées exécutoires sur requête de toute partie intéressée.»

10.

L'article 34, premier alinéa, de la convention de Bruxelles dispose:
«La juridiction saisie de la requête statue à bref délai, sans que la partie contre laquelle l'exécution est demandée puisse, en cet état de la procédure, présenter d'observation.»

La réglementation allemande

11.

Selon le Bundesgerichtshof, conformément à l'article 935 de la Zivilprozessordnung (code de procédure civile allemand, ci-après la «ZPO»), une mesure provisoire peut être ordonnée s'il est à craindre que les droits de l'une des parties peuvent être mis en échec ou compromis par une modification de l'état existant. Dans ces circonstances, la juridiction saisie est appelée en substance à garantir le maintien de l'état existant.

12.

Le Bundesgerichtshof précise en outre que, en application de l'article 940 de la ZPO, la juridiction saisie peut aussi régler provisoirement un rapport juridique dans la mesure où cela apparaît nécessaire pour prévenir un dommage important ou un danger imminent ou encore pour d'autres raisons.

13.

Par ailleurs, conformément à l'article 890, paragraphe 1, de la ZPO, les décisions des juridictions allemandes qui ont pour objet une injonction de ne pas faire peuvent donner lieu à une astreinte administrative, voire, lorsque celle-ci ne peut pas être recouvrée, à une contrainte par corps.

Le litige au principal et les questions préjudicielles

14.

Italian Leather est une société qui distribue des meubles rembourrés en cuir sous la dénomination «LongLife». La société WECO vend également des meubles du même type.

15.

En 1996, Italian Leather a accordé à WECO, en vertu d'un «contrat d'exclusivité», le droit de distribuer ses marchandises pendant une durée de cinq ans dans un rayon géographique délimité. Ce contrat contenait notamment les clauses suivantes:

«2) Les acheteurs n'ont le droit d'utiliser la marque LongLife que pour la vente de meubles recouverts de cuir LongLife.

[...]

4) L'acheteur n'a pas le droit d'utiliser la marque LongLife pour faire sa propre publicité sans l'autorisation écrite du fournisseur.»

16.

Les parties ont attribué compétence aux tribunaux de Bari (Italie) pour connaître des litiges relatifs audit contrat.

17.

En 1998, WECO a reproché à Italian Leather une mauvaise exécution du contrat. Elle a informé celle-ci que, en conséquence, elle n'accepterait pas de message publicitaire commun lors des foires à venir et qu'elle présenterait sa propre marque WECO.

18.

Italian Leather a assigné WECO en référé devant le Landgericht Koblenz (Allemagne), juridiction dans le ressort de laquelle se trouve le siège de WECO, afin de faire interdire à cette société de commercialiser des produits en cuir présentés comme étant d'un entretien facile, sous la marque «natura longlife by Maurizio Danieli».

19.

Par jugement du 17 novembre 1998, le Landgericht Koblenz, qui avait été saisi en application de l'article 24 de la convention de Bruxelles, a rejeté cette demande en raison de l'absence d'une «cause de référé».

20.

Selon ladite juridiction, faire droit à la demande d'Italian Leather reviendrait à condamner WECO à exécuter le contrat. Or, Italian Leather n'aurait pas démontré l'existence d'un danger de dommage irréparable ou de la perte définitive d'un droit, conditions préalables, selon le droit allemand, à l'adoption de la mesure sollicitée. Par ailleurs, WECO aurait déjà pris des mesures concrètes pour faire la publicité et la commercialisation de ses produits en cuir provenant d'autres fournisseurs. De ce fait, elle subirait, elle aussi, un dommage considérable si l'interdiction sollicitée était prononcée.

21.

Quelques jours avant le prononcé du jugement du 17 novembre 1998 par le Landgericht Koblenz, Italian Leather avait introduit une demande de mesures provisoires devant le tribunal de Bari. Dans son ordonnance du 28 décembre 1998, celui-ci a apprécié différemment la condition d'urgence. Il a jugé à ce sujet que «[l]e péril en la demeure (l'urgence) réside dans le préjudice économique de la demanderesse et la 'mort juridique qui peut s'ensuivre et qui ne pourrait pas être réparée».

22.

En conséquence, le tribunal de Bari a interdit à WECO d'utiliser le mot «LongLife» pour la distribution de ses produits d'ameublement en cuir dans certains États membres, notamment en Allemagne.

23.

Sur requête d'Italian Leather, le Landgericht Koblenz a, par ordonnance du 18 janvier 1999 (ci-après l'«ordonnance d'exequatur»), d'une part, revêtu l'ordonnance du tribunal de Bari de la formule exécutoire et, d'autre part, assorti celle-ci d'une astreinte sur le fondement de l'article 890, paragraphe 1, de la ZPO.

24.

Sur recours de WECO, l'Oberlandesgericht compétent a réformé l'ordonnance d'exequatur, en considérant que l'ordonnance du tribunal de Bari était inconciliable, au sens de l'article 27, point 3, de la convention de Bruxelles, avec le jugement du 17 novembre 1998 par lequel le Landgericht Koblenz avait rejeté la demande présentée par Italian Leather et visant à faire interdire à WECO d'utiliser la marque «LongLife» pour la commercialisation de ses produits en cuir.

25.

Italian Leather a introduit un pourvoi contre la décision de l'Oberlandesgericht devant le Bundesgerichtshof.

26.

Celui-ci éprouve des doutes au sujet de l'interprétation de l'article 27, point 3, de la convention de Bruxelles.

27.

Selon le Bundesgerichtshof, la jurisprudence de la Cour relative au point de savoir si les conséquences juridiques de différentes décisions s'excluent mutuellement n'a concerné, jusqu'à présent, que des situations dans lesquelles existaient des divergences de droit matériel. Or, l'espèce dont il est saisi présenterait la particularité que les divergences entre les deux décisions en référé en cause ne seraient imputables qu'à des différences portant sur les exigences procédurales.

28.

À supposer que lesdites décisions soient inconciliables, la juridiction de l'État requis devrait cependant être en droit de ne pas appliquer l'article 27, point 3, de la convention de Bruxelles si elle considère que, du point de vue de l'État requis, la divergence n'est pas suffisamment importante. En effet, cette disposition aurait pour seul but d'éviter que l'ordre social d'un État contractant puisse être troublé par la possibilité de se prévaloir de deux jugements contradictoires. La question de savoir si, dans un cas déterminé,

un tel trouble est à redouter devrait être appréciée du seul point de vue de l'État requis.

29.

Dans l'hypothèse où il confirmerait l'ordonnance d'exequatur, le Bundesgerichtshof se demande en outre s'il peut, voire s'il doit, maintenir l'astreinte dont le Landgericht Koblenz a assorti l'ordonnance du tribunal de Bari, sur le fondement du droit allemand, pour le cas où celle-ci ne serait pas exécutée.

30.

Rappelant que la convention de Bruxelles a pour objet de favoriser la reconnaissance transfrontalière des jugements, le Bundesgerichtshof interprète les articles 31, premier alinéa, et 34, premier alinéa, de ladite convention en ce sens que, d'une manière générale, la juridiction de l'État requis doit faire bénéficier, autant que possible, la décision juridictionnelle étrangère dont l'exequatur est demandé des mêmes conditions d'exécution favorables que celles qui s'appliquent à une décision comparable des juridictions de l'État requis.

31.

À cet égard, le Bundesgerichtshof relève que le droit italien ne connaît pas d'autre mode d'exécution forcée directe des obligations de ne pas faire que le paiement de dommages-intérêts.

32.

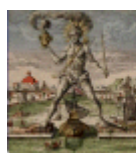
Dans ces circonstances, l'application de moyens de coercition du droit allemand aux fins de l'exécution directe d'une obligation de ne pas faire prononcée par une juridiction italienne aurait des effets plus importants que ceux prévus par le droit de l'État d'origine. La juridiction de renvoi a des doutes quant au point de savoir si les articles 31, premier alinéa, et 34, premier alinéa, de la convention de Bruxelles permettent, voire commandent, une telle solution.

33.

En conséquence, le Bundesgerichtshof a décidé de surseoir à statuer et de poser à la Cour les questions préjudicielles suivantes:

«1) Des décisions peuvent-elles être inconciliables au sens de l'article 27, point 3, de la convention de Bruxelles si elles ne divergent qu'en ce qui concerne les conditions particulières dans lesquelles une mesure provisoire ou conservatoire autonome (au sens de l'article 24 de ladite convention) peut être prise?

2) La juridiction de l'État requis laquelle, conformément aux articles 34, premier alinéa, et 31, premier alinéa, de la convention de Bruxelles, déclare exécutoire une décision étrangère enjoignant au débiteur de s'abstenir de certains actes peut-elle et doit-elle ordonner en même temps les mesures

qui, selon le droit de l'État requis, sont nécessaires à l'exécution d'une injonction judiciaire de ne pas faire?

3) En cas de réponse affirmative à la deuxième question: y a-t-il lieu de prendre les dispositions nécessaires à l'exécution de l'injonction de ne pas faire dans l'État requis également si la décision à reconnaître ne comporte pas elle-même de dispositions comparables selon le droit de l'État d'origine et que, d'une manière générale, ce droit ne prévoit pas que des injonctions judiciaires de ce type sont directement exécutoires?»

Sur la première question

34.

Par sa première question, la juridiction de renvoi demande en substance, d'une part, si l'article 27, point 3, de la convention de Bruxelles doit être interprété en ce sens qu'une décision étrangère en référé prononçant une mesure enjoignant à un débiteur de ne pas accomplir certains actes est inconciliable avec une décision en référé refusant d'octroyer une telle mesure rendue entre les mêmes parties dans l'État requis, alors même que les effets respectifs desdites décisions sont imputables aux différences affectant les conditions procédurales au respect desquelles le droit national subordonne l'adoption de la mesure d'interdiction dans l'État d'origine et dans l'État requis. Dans l'affirmative, elle demande, d'autre part, si la juridiction de ce dernier est tenue de refuser la reconnaissance de la décision étrangère ou si ladite convention l'autorise à ne prononcer ce refus que si elle estime que l'ordre social de l'État requis serait effectivement et suffisamment troublé par la coexistence de deux décisions contradictoires.

Observations des parties

35.

En ce qui concerne la première partie de cette première question, le gouvernement du Royaume-Uni soutient, dans ses observations écrites, que la notion d'inconciliabilité oblige le juge de l'État requis à opérer certaines distinctions, telles que celle existant entre les conditions d'octroi d'un type particulier de mesure et les effets de la décision octroyant ou refusant d'accorder une telle mesure ou la distinction entre les conditions de fond et de forme auxquelles le prononcé de la mesure sollicitée est subordonné.

36.

S'agissant de la première distinction, le gouvernement du Royaume-Uni relève que l'article 27, point 3, de la convention de Bruxelles vise uniquement les effets juridiques de la décision et non ses conditions d'octroi. Examiner celles-ci pourrait néanmoins s'avérer nécessaire afin de déterminer la portée juridique de la décision concernée et d'apprécier, par voie de conséquence, dans quelle mesure elle est inconciliable avec une autre décision. Tel serait particulièrement le cas lorsque la mesure sollicitée a été refusée. En effet, il pourrait alors s'avérer nécessaire de se référer aux

conditions d'octroi de celle-ci pour comprendre le contenu de la décision de refus.

37.

S'agissant de la seconde distinction mentionnée au point 35 du présent arrêt, le juge pourrait, pour apprécier le contenu et l'effet de chacune des décisions en présence, rechercher si les conditions d'octroi des mesures en question sont relatives au fond ou à la forme. Cela vaudrait tout particulièrement lorsque le juge de l'État requis est confronté à une décision qui refuse d'ordonner une mesure particulière, car, dans cette hypothèse, il n'existerait pas de « mesure » à analyser en tant que telle.

38.

À l'audience, le gouvernement du Royaume-Uni en a déduit que, dans l'affaire au principal, les effets négatifs du jugement du 17 novembre 1998 du Landgericht Koblenz pouvaient difficilement être considérés comme inconciliables avec les effets positifs de l'ordonnance du tribunal de Bari du 28 décembre 1998. Ce ne serait que si les critères respectivement appliqués par ces deux juridictions et les preuves qui leur ont été soumises étaient identiques que les effets des décisions rendues par celles-ci pourraient être considérés comme inconciliables.

Appréciation de la Cour

39.

À titre liminaire, la Cour part de la prémisse que, le juge de fond étant le Tribunal de Bari, le Landgericht Koblenz n'a pas, par son jugement du 17 novembre 1998, excédé les limites de la compétence qu'il tirait de l'article 24 de la convention, telles qu'interprétées par la Cour (voir les arrêts du 17 novembre 1998, Van Uden, C-391/95, Rec. p. I-7091, points 37 à 47, et du 27 avril 1999, Mietz, C-99/96, Rec. p. I-2277, points 42, 46 et 47).

40.

En premier lieu, il ressort de la jurisprudence de la Cour que, afin d'établir s'il y a inconciliableté au sens de l'article 27, point 3, de la convention, il convient de rechercher si les décisions en cause entraînent des conséquences juridiques qui s'excluent mutuellement (arrêt du 4 février 1988, Hoffmann, 145/86, Rec. p. 645, point 22).

41.

En deuxième lieu, il importe peu que les décisions concernées aient été rendues dans le cadre de procédures de référé ou de procédures au fond. Visant des « décisions » sans autre précision, à l'instar de l'article 25 de la convention de Bruxelles, l'article 27, point 3, de celle-ci revêt une portée générale. En conséquence, les décisions en référé sont soumises aux règles édictées par ladite convention en matière d'inconciliabilité, au même titre que les autres décisions visées à l'article 25.

42.

En troisième lieu, il est tout aussi indifférent que les règles organisant les procédures nationales de référé soient susceptibles de varier davantage selon les États contractants que celles organisant les procédures au fond.

43.

En effet, d'une part, la convention n'a pas pour objet d'unifier les règles de procédure des États contractants, mais de répartir les compétences judiciaires pour la solution des litiges en matière civile et commerciale dans les relations intracommunautaires et de faciliter l'exécution des décisions judiciaires (arrêts du 15 mai 1990, Hagen, C-365/88, Rec. p. I-1845, point 17, et du 7 mars 1995, Shevill e.a., C-68/93, Rec. p. I-415, point 35).

44.

D'autre part, ainsi que cela découle du point 22 de l'arrêt Hoffmann, précité, l'inconciliabilité caractérise les effets des décisions juridictionnelles; elle ne concerne pas les conditions de recevabilité et de procédure, éventuellement variables d'un État contractant à l'autre, au respect desquelles est subordonnée l'adoption desdites décisions.

45.

À la lumière des considérations qui précèdent, force est de constater que des décisions en référé telles que celles en cause au principal sont inconciliables.

46.

En effet, le tribunal de Bari a fait droit à la demande introduite par Italian Leather à l'encontre de WECO, visant à faire interdire à cette dernière d'utiliser la marque LongLife pour la commercialisation de ses produits en cuir, après que le Landgericht Koblenz eut rejeté une demande identique formée par la même requérante à l'encontre de la même défenderesse.

47.

Dès lors, il y a lieu de répondre à la première partie de la première question que l'article 27, point 3, de la convention de Bruxelles doit être interprété en ce sens qu'une décision étrangère en référé prononçant une mesure enjoignant à un débiteur de ne pas accomplir certains actes est inconciliable avec une décision en référé refusant d'octroyer une telle mesure rendue entre les mêmes parties dans l'État requis.

48.

S'agissant de la seconde partie de la première question, relative aux conséquences découlant de l'inconciliabilité entre une décision étrangère et une décision d'une juridiction de l'État requis, il convient de constater d'abord que, selon les termes du rapport de M. Jenard relatif à la convention de Bruxelles (JO 1979, C 59, p. 1, 45), «[i]l est incontestable que l'ordre social d'un État serait troublé si on pouvait s'y prévaloir de deux jugements contradictoires».

49.

Ensuite, il y a lieu de rappeler que l'article 27, point 3, de la convention de Bruxelles dispose que les décisions ne sont pas reconnues si la décision est inconciliable avec une décision rendue entre les mêmes parties dans l'État requis.

50.

Le motif de refus de reconnaissance des décisions prévu à l'article 27, point 3, de la convention de Bruxelles revêt dès lors un caractère obligatoire, contrairement à ce qui ressort de l'article 28, deuxième alinéa, de la convention concernant la compétence judiciaire et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale, conclue à Lugano le 16 septembre 1988 (JO L 319, p. 9), disposition en vertu de laquelle la reconnaissance d'une décision peut être refusée dans l'un des cas prévus aux articles 54 ter, paragraphe 3, et 57, paragraphe 4, de ladite convention.

51.

Enfin, il serait contraire au principe de la sécurité juridique, dont la Cour a itérativement jugé qu'il constitue l'un des objectifs de la convention de Bruxelles (voir arrêts du 4 mars 1982, Effer, 38/81, Rec. p. 825, point 6; du 28 septembre 1999, GIE Groupe Concorde e.a., C-440/97, Rec. p. I-6307, point 23, et du 19 février 2002, Besix, C-256/00, non encore publié au Recueil, point 24), d'interpréter l'article 27, point 3, en ce sens qu'il confère au juge de l'État requis la faculté d'autoriser la reconnaissance d'une décision étrangère alors que celle-ci est inconciliable avec une décision juridictionnelle rendue dans cet État contractant.

52.

Au vu des considérations qui précèdent, il y a lieu de répondre à la seconde partie de la première question que, dès lors qu'elle constate l'inconciliabilité d'une décision d'une juridiction d'un autre État contractant avec une décision rendue entre les mêmes parties par une juridiction de l'État requis, la juridiction de ce dernier État est tenue de refuser la reconnaissance de la décision étrangère.

Sur les deuxième et troisième questions

53.

Compte tenu de la réponse donnée à la première question, il n'y a pas lieu de répondre aux deuxième et troisième questions.

Sur les dépens

54.

Les frais exposés par les gouvernements allemand, hellénique, italien et du Royaume-Uni, ainsi que par la Commission, qui ont soumis des observations à la Cour, ne peuvent faire l'objet d'un remboursement. La procédure

revêtant, à l'égard des parties au principal, le caractère d'un incident soulevé devant la juridiction nationale, il appartient à celle-ci de statuer sur les dépens.

Par ces motifs,

LA COUR (cinquième chambre),

statuant sur les questions à elle soumises par le Bundesgerichtshof, par ordonnance du 10 février 2000, dit pour droit:

1) L'article 27, point 3, de la convention du 27 septembre 1968 concernant la compétence judiciaire et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale, telle que modifiée par la convention du 9 octobre 1978 relative à l'adhésion du royaume de Danemark, de l'Irlande et du Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande du Nord, par la convention du 25 octobre 1982 relative à l'adhésion de la République hellénique et par la convention du 26 mai 1989 relative à l'adhésion du royaume d'Espagne et de la République portugaise, doit être interprété en ce sens qu'une décision étrangère en référé prononçant une mesure enjoignant à un débiteur de ne pas accomplir certains actes est inconciliable avec une décision en référé refusant d'octroyer une telle mesure rendue entre les mêmes parties dans l'État requis.

2) Dès lors qu'elle constate l'inconciliabilité d'une décision d'une juridiction d'un autre État contractant avec une décision rendue entre les mêmes parties par une juridiction de l'État requis, la juridiction de ce dernier État est tenue de refuser la reconnaissance de la décision étrangère.

Jann
Edward
La Pergola
Wathelet
Timmermans

Ainsi prononcé en audience publique à Luxembourg, le 6 juin 2002.

Le greffier

Le président de la cinquième chambre

R. Grass

P. Jann

Cassation (3e chambre) 29 avril 2002

«Répudiation à l'étranger – Buitenlandse verstoting»

«Ordre Public–Openbare Orde»

OFFICE NATIONAL DES PENSIONS, (...)demandeur en cassation,
représenté par Maître Philippe Gérard,

contre

A.L.M. défendeur en cassation, admis au bénéfice de l'assistance judiciaire
(...), représenté par Maître Cécile Draps, (...).

I. La décision attaquée

Le pourvoi en cassation est dirigé contre l'arrêt rendu le 20 décembre 2000
par la cour du travail de Liège.

II. La procédure devant la Cour Le conseiller Christine Matray a fait rapport.
Le premier avocat général Jean-François Leclercq a conclu.

III. Les moyens de cassation Le demandeur présente deux moyens libellés
dans les termes suivants :

1. Premier moyen.

Dispositions légales violées Articles 1319, 1320 et 1322 du Code civil.
Décisions et motifs critiqués Pour rejeter le moyen du demandeur pris, sur
pied de l'article 570, alinéa 2, 2°, du Code judiciaire, de la violation des
droits de la défense de l'épouse répudiée lequel faisait valoir que "dans le
cadre de la procédure marocaine, l'épouse n'est pas entendue et qu'elle ne
peut qu'accepter la répudiation", considérer que "les droits de la défense ont
été assurés" et, partant, déclarer l'appel du demandeur non fondé et
confirmer le jugement dont appel, l'arrêt attaqué décide qu'"il résulte de
l'acte du premier divorce révocable que Madame A. B. O. B. A. fut entendue.
Ce même acte précise aussi qu'il y a eu une tentative de conciliation des
conjointes qui s'est soldée par un échec. Cette tentative de conciliation
implique nécessairement que l'épouse fut convoquée pour faire valoir son
point de vue. La preuve de la convocation dans le cadre de la procédure en
répudiation est ainsi rapportée".

Griefs

Il ne ressort ni de la traduction du premier acte de divorce révocable dressé le 12 août 1996, ni d'aucune autre pièce de la procédure que la première épouse du défendeur fut convoquée et/ou entendue dans le cadre de la procédure de répudiation unilatérale intervenue au Maroc. Au contraire, il résulte expressément des mentions de la traduction du premier acte de divorce révocable dressé le 12 août 1996 que seul le défendeur a comparu par devant les deux adels-notaires marocains. Il s'ensuit qu'en constatant, pour en faire la raison de sa décision, qu'il résulte de la traduction du premier acte de divorce révocable dressé le 12 août 1996 "que Madame A. B. O. B. A. fut entendue; (...) que l'épouse fut convoquée pour faire valoir son point de vue" et que "la preuve de la convocation dans le cadre de la procédure en répudiation est ainsi rapportée", la cour du travail déduit de cet acte des énonciations et/ou des affirmations que celui-ci ne contient pas et qui n'y figurent pas. Ce faisant, l'arrêt attaqué attribue à cet acte une portée inconciliable avec ce qu'il constate, affirme et mentionne et, partant, viole la foi qui lui est due.

2. Second moyen

Dispositions légales violées - articles 3, alinéas 1er et 3, et 6 du Code civil; - article 570, alinéa 2, 1°, du Code judiciaire; - ordre public international belge; - principe général du droit relatif à l'égalité des droits entre l'homme et la femme, consacré par l'article 14 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950, approuvée par la loi du 13 mai 1955 et par l'article 5 du Protocole n° 7 du 22 novembre 1984 additionnel à ladite Convention de sauvegarde des droits de l'homme.

Décisions et motifs critiqués Pour rejeter le moyen du demandeur pris, sur pied de l'article 570, alinéa 2, 1°, du Code judiciaire, de la violation de l'ordre public belge par la procédure unilatérale de répudiation de droit marocain, déclarer, partant, l'appel du demandeur non fondé et confirmer le jugement dont appel, l'arrêt attaqué décide qu'"il est bien exact que la répudiation demeure une procédure réservée au mari et qu'une discrimination subsiste à l'encontre de l'épouse marocaine. Relevons toutefois que les droits des époux marocains ne sont pas les mêmes durant le mariage. En stricte logique, il faudrait en conclure que le mariage marocain est contraire à l'ordre public belge et ne peut être reconnu. Raisonner de la sorte serait faire fi des différentes cultures qui ont chacune établi une législation et notamment un statut personnel adéquat au style de vie de ces différentes sociétés. Pour cette raison, il convient de vérifier si la décision de répudiation n'est pas contraire à l'ordre public belge 'in concreto' et non 'in abstracto'. Se posent dès lors les questions de savoir si l'épouse a accepté la répudiation et si la répudiation ne s'est pas déroulée au Maroc en fraude de la loi belge. Dans le

cas d'espèce, il est, d'autre part, acquis que la première épouse a accepté la répudiation, comme il est établi du reste par des documents qu'elle a consenti à ce que son époux prenne une seconde épouse. En effet après la répudiation elle s'est fait représenter par un conseil lors des diverses procédures réglant les obligations des parties après répudiation, ce qui emporte consentement de celle-ci. On ne peut affirmer que la procédure de répudiation s'est déroulée en fraude de la loi belge. En effet, les époux se sont mariés au Maroc et Madame A. B. O. B. A. réside au Maroc depuis plus de 20 ans. Il en résulte que les juridictions marocaines étaient compétentes pour statuer sur la fin de l'union des conjoints".

Griefs

2.1. Première branche

En vertu de l'article 570, alinéa 2, 1°, du Code judiciaire, la répudiation unilatérale de la première épouse du défendeur ne peut avoir d'efficacité en Belgique qu'à la condition de n'être en rien contraire aux principes d'ordre public et aux règles du droit public belge. Le principe de l'égalité entre l'homme et la femme et, plus particulièrement, le principe de l'égalité des droits et des responsabilités des époux lors de la dissolution du mariage fait partie intégrante de l'ordre public international belge. Ces principes sont à ce point absolus et fondamentaux qu'ils ne sauraient tolérer aucun effet quelconque de la loi étrangère ou du jugement étranger qui leur serait contraire, quelle que soit l'intensité du rattachement de la situation avec la Belgique. En outre, ni l'acquiescement ou l'acceptation de l'une des parties, ni l'absence de fraude à la loi ou à la compétence des juridictions du fond ne permettent de reconnaître la décision ou l'institution étrangères contraires à ces principes fondamentaux. En l'espèce, comme le constate l'arrêt attaqué, la répudiation unilatérale, en tant que mode de rupture du lien conjugal étant, selon le droit marocain, réservée au mari et à lui seul, ne respecte pas l'égalité des droits entre l'homme et la femme dans la mesure où "une discrimination subsiste à l'encontre de l'épouse marocaine". Il en résulte que cette institution est contraire aux principes et aux règles visés par l'article 570, alinéa 2, 1°, du Code judiciaire et ne pouvait, partant, se voir reconnaître d'effets en Belgique. Il est indifférent à cet égard que, en l'espèce, la première épouse du défendeur ait accepté la répudiation ou encore que les juridictions étaient compétentes pour statuer sur la fin de l'union des conjoints. Il s'ensuit que l'arrêt attaqué, qui reconnaît que la répudiation de la première épouse du défendeur ne respecte pas l'égalité des droits entre l'homme et la femme, mais décide néanmoins que le demandeur doit admettre les effets de cette répudiation, méconnaît la règle que pour produire ses effets en Belgique la décision étrangère ne peut contenir rien de contraire aux principes d'ordre public, ni aux règles du droit public belge (violation de l'article 570, alinéa 2, 1°, du Code judiciaire). Il viole en outre, en statuant de la sorte, le principe général du droit relatif à l'égalité des

droits entre l'homme et la femme visé au moyen ainsi que l'ordre public international belge.

2.2. Seconde branche

L'application en Belgique de la loi étrangère doit être écartée lorsque cette loi va à l'encontre des principes de l'ordre public international belge. La loi marocaine est incompatible avec ces principes en tant qu'elle accorde au mari la faculté de mettre fin au mariage de manière discrétionnaire, à l'insu de la femme, sans que celle-ci ne puisse s'y opposer ni user de la même faculté. Il s'ensuit que l'arrêt, qui relève que la première épouse du défendeur ne pouvait s'opposer à la répudiation, qu'au Maroc la répudiation n'est possible qu'au mari, non à la femme, mais décide néanmoins que le demandeur doit considérer le défendeur comme divorcé, méconnaît la règle que ne peut être appliquée en Belgique la loi étrangère contraire à l'ordre public international belge (violation des articles 3, spécialement alinéa 3, et 6 du Code civil) ainsi que l'ordre public international belge et le principe général du droit relatif à l'égalité des droits entre l'homme et la femme visé au moyen.

IV. La décision de la Cour

Sur le premier moyen :

Attendu que le premier acte de divorce révocable dressé le 12 août 1996 constate que "ce divorce (...) est survenu après (...) échec de la tentative de conciliation entre (les époux)" et que "les deux conjoints connaissent la portée des présentes, dont acte pris à leur encontre, alors qu'ils se trouvaient en parfait état de capacité légale, leur identité dûment établie";

Attendu que l'arrêt énonce qu'il résulte de cet acte que l'ex-épouse du défendeur "fut entendue; (que) ce même acte précise aussi qu'il y a eu une tentative de conciliation des conjoints qui s'est soldée par un échec; (que) cette tentative de conciliation implique nécessairement que l'épouse fut convoquée pour faire valoir son point de vue; (que) la preuve de la convocation dans le cadre de la procédure en répudiation est ainsi rapportée";

Que, par ces considérations, l'arrêt donne de l'acte précité une interprétation qui n'est pas inconciliable avec ses termes;

Que le moyen manque en fait;

Sur le second moyen :

Quant à la première branche :

Attendu que l'arrêt constate que, "le 9 août 1996, après avoir reçu l'autorisation du juge-notaire, (le défendeur a) requi(s) devant deux adels-notaires qu'il soit pris acte qu'il divor(çait) de sa première épouse", que "l'acte est intitulé 'acte de premier divorce révocable'" et que, "selon le consul du royaume du Maroc, le divorce (...) est définitif et irrévocable depuis le 10 novembre 1996";

Qu'il ressort de l'arrêt que la cour du travail a considéré que, pour apprécier si cette répudiation peut sortir ses effets en Belgique, il lui appartenait, "au vu de l'article 570 du Code judiciaire", de vérifier "notamment (...) si la décision ne contient rien de contraire aux principes d'ordre public, ni aux règles de droit public belge";

Attendu que les jugements régulièrement rendus par un tribunal étranger, relativement à l'état des personnes, produisent, en règle, leurs effets en Belgique, indépendamment de toute déclaration d'exequatur;

Qu'ils ne sont toutefois tenus, en Belgique, pour régulièrement rendus que s'ils satisfont aux conditions énoncées dans l'article 570 du Code judiciaire;

Attendu qu'en vertu de l'alinéa 2, 1°, de cet article, la décision ne peut contenir rien de contraire aux principes d'ordre public, ni aux règles du droit public belge;

Que l'ordre public s'entend, au sens de cette disposition, de l'ordre public international belge;

Attendu qu'une loi d'ordre public interne n'est d'ordre public international belge que si, par les dispositions de cette loi, le législateur a entendu consacrer un principe qu'il considère comme essentiel à l'ordre moral, politique ou économique établi en Belgique;

Attendu que le moyen, en cette branche, soutient qu'il serait contraire à l'ordre public international belge de reconnaître quelque effet à une décision étrangère mettant fin au lien conjugal en vertu d'une loi qui, en réservant au mari le droit de provoquer cette rupture, méconnaît l'égalité des droits entre l'homme et la femme;

Attendu que, si l'arrêt admet que, dans la loi marocaine en conformité de laquelle le lien conjugal a été rompu, "une discrimination subsiste à l'égard de l'épouse marocaine", il considère qu' "il convient de vérifier si la décision de répudiation n'est pas contraire à l'ordre public belge 'in concreto' et non 'in abstracto'", qu'en l'espèce, "il est (...) acquis que la première épouse (du défendeur) a accepté la répudiation" et qu'"on ne peut affirmer que la procédure de répudiation s'est déroulée en fraude de la loi belge" dès lors

que "les époux se sont mariés au Maroc" où la première épouse du défendeur "réside (...) depuis plus de vingt ans";

Que, par ces considérations, l'arrêt justifie légalement sa décision que le défendeur doit, en vertu de la répudiation litigieuse, être considéré en Belgique comme divorcé de sa première épouse;

Qu'en cette branche, le moyen ne peut être accueilli;

Quant à la seconde branche :

Attendu que l'arrêt ne décide pas d'appliquer en Belgique la loi marocaine relative à la répudiation mais y reconnaît les effets d'une répudiation intervenue au Maroc en vertu de cette loi;

Qu'en cette branche, le moyen manque en fait;

PAR CES MOTIFS, LA COUR

Rejette le pourvoi;

Condamne le demandeur aux dépens.

Les dépens taxés à la somme de cent seize euros quatre centimes envers la partie demanderesse.

Ainsi jugé par la Cour de cassation, troisième chambre, à Bruxelles, où siégeaient le premier président Pierre Marchal, les conseillers Christian Storck, Paul Mathieu, Christine Matray et Sylviane Velu, et prononcé en audience publique du vingt-neuf avril deux mille deux par le premier président Pierre Marchal, en présence du premier avocat général Jean-François Leclercq, avec l'assistance du greffier adjoint Christine Danhiez.

(source: www.cass.be)

Wetgeving/Législation

Wetsvoorstel houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht.

Er is, wel te verstaan, nog geen wetboek van internationaal privaatrecht van kracht. Wat volgt is het wetsvoorstel dat in juli 2002 door de Senatoren Jeannine LEDUC, Philippe MAHOUX, Philippe MONFILS, Myriam VANLERBERGHE, Marie NAGY en Franz LOZIE werd ingediend. In het democratisch proces kan daarbij amendering gemaakt worden.

Het Wetsvoorstel werd ingediend bij de Senaat onder nummer 138/1-2001/2002. Voorheen werden door de Senaat een paar initiatieven van leden ontvangen in materies die een onderdeel vormen van het IPR, en de Justitiecommissie heeft aangenomen dat die voorstellen beter in de context van de algehele herziening van de internationale private relaties kon plaatsnemen.

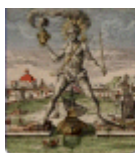
Proposition de loi portant le code de droit international privé.

A l'heure actuelle, il existe pas encore, en Belgique, de Code de droit international privé en vigueur.

Le texte qui suit est la proposition de loi déposée en juin 2002 par les sénateurs Jeannine LEDUC, Philippe MAHOUX, Philippe MONFILS, Myriam VANLERBERGHE, Marie NAGY et Frans LOZIE. Il est donc susceptible d'être amendé au cours de la procédure démocratique.

La proposition de loi a été déposée au Sénat sous le numéro 138/1 - 2001-2002.

Auparavant, le Sénat avait été saisi de diverses propositions de réforme portant sur des sujets ponctuels, et la commission de la justice du Sénat avait alors estimé préférable d'en prendre connaissance dans le contexte d'une révision globale des règles de droit international privé

Proposition de loi portant le Code de droit international privé

Art. 1er. - *Matière visée*

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution, à l'exception des articles 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 23, § 1er, 23, § 2, 32, 33, 36, 40, 42, 43, 59, 61, 66, 73, 77, 85, 86, 96, 97, 109, 116, 123, 126, § 1er, 132, 133, 134 et 135, 6° et 8°, qui règlent une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

CHAPITRE PREMIER. - *Dispositions générales*

SECTION 1. - *Objet*

Art. 2. - *Objet*

Sous réserve de l'application des traités internationaux, des actes émanant des institutions des Communautés européennes ou de dispositions contenues dans des lois particulières, la présente loi régit, dans une situation internationale, la compétence des juridictions belges, la détermination du droit applicable et les conditions de l'efficacité en Belgique des décisions judiciaires et actes authentiques étrangers en matière civile et commerciale.

SECTION 2. - *Détermination de la nationalité, du domicile et de la résidence*

Art. 3. - *Nationalité*

§ 1er. La question de savoir si une personne physique a la nationalité d'un Etat est régie par le droit de cet Etat.

§ 2. Toute référence faite par la présente loi à la nationalité d'une personne physique

Wetsvoorstel houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht

---

Art. 1. - *Geregelde aangelegenheid*

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet, met uitzondering van de artikelen 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 23, § 1er, 23, § 2, 32, 33, 36, 40, 42, 43, 59, 61, 66, 73, 77, 85, 86, 96, 97, 109, 116, 123, 126, § 1er, 132, 133, 134 en 135, 6° en 8°, die een aangelegenheid regelen als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

HOOFDSTUK I. - *Algemene bepalingen*

AFDELING 1. - *Onderwerp*

Art. 2. - *Onderwerp*

Onder voorbehoud van de toepassing van internationale verdragen, van besluiten van de instellingen van de Europese Gemeenschappen of van bepalingen in bijzondere wetten, regelt deze wet voor internationale gevallen de bevoegdheid van de Belgische rechters, de aanwijzing van het toepasselijk recht en de voorwaarden voor de uitwerking in België van buitenlandse rechterlijke beslissingen en authentieke akten in burgerlijke zaken en in handelszaken.

AFDELING 2. - *Vaststelling van de nationaliteit, de woonplaats en de verblijfplaats*

Art. 3. - *Nationaliteit*

§ 1. De vaststelling of een natuurlijke persoon de nationaliteit van een Staat heeft, wordt beheerst door het recht van de betrokken Staat.

§ 2. De verwijzingen in deze wet naar de nationaliteit van een natuurlijke persoon

qui a deux ou plusieurs nationalités vise:

1° la nationalité belge si celle-ci figure parmi ses nationalités;

2° dans les autres cas, la nationalité de l'État avec lequel, d'après l'ensemble des circonstances, elle possède les liens les plus étroits, en tenant compte, notamment, de la résidence habituelle.

§ 3. Toute référence faite par la présente loi à la nationalité d'une personne physique qui a la qualité d'apatride ou de réfugié en vertu de la loi ou de traités internationaux liant la Belgique, est remplacée par une référence à la résidence habituelle.

§ 4. Toute référence faite par la présente loi à la nationalité d'une personne physique dont il est impossible d'établir la nationalité est remplacée par une référence à la résidence habituelle.

Art. 4. - Domicile et résidence habituelle

§ 1er. Pour l'application de la présente loi, le domicile se comprend comme:

1° le lieu où une personne physique est inscrite à titre principal, en Belgique, sur les registres de la population, sur les registres des étrangers ou sur le registre d'attente;

2° le lieu où une personne morale a, en Belgique, son siège statutaire.

§ 2. Pour l'application de la présente loi, la résidence habituelle se comprend comme:

1° le lieu où une personne physique s'est établie à titre principal, même en l'absence de tout enregistrement et indépendamment d'une autorisation de séjourner ou de s'établir; pour déterminer ce lieu, il est tenu compte, en particulier, de circonstances de nature personnelle ou professionnelle qui révèlent des liens durables avec ce lieu ou la volonté de nouer de tels liens;

die twee of meer nationaliteiten heeft, beoogt :

1° de Belgische nationaliteit, indien zij een van die nationaliteiten is;

2° in de andere gevallen, de nationaliteit van de Staat waarmee die persoon, alle omstandigheden in acht genomen, de nauwste banden heeft, inzonderheid rekening houdend met zijn gewone verblijfplaats.

§ 3. De verwijzingen in deze wet naar de nationaliteit van een natuurlijke persoon die krachtens de wet of internationale verdragen die België binden de hoedanigheid van staatloze of vluchteling heeft, worden vervangen door een verwijzing naar de gewone verblijfplaats.

§ 4. De verwijzingen in deze wet naar de nationaliteit van een natuurlijke persoon van wie de nationaliteit onmogelijk kan worden vastgesteld, worden vervangen door een verwijzing naar de gewone verblijfplaats.

Art. 4. - Woonplaats en gewone verblijfplaats

§ 1. Voor de toepassing van deze wet wordt onder woonplaats verstaan :

1° de plaats waar een natuurlijke persoon volgens de bevolkingsregisters, de vreemdelingenregisters of het wachtregister in België zijn hoofdverblijf heeft;

2° de plaats waar een rechtspersoon in België zijn statutaire zetel heeft.

§ 2. Voor de toepassing van deze wet wordt onder gewone verblijfplaats verstaan :

1° de plaats waar een natuurlijk persoon zich hoofdzakelijk heeft gevestigd, zelfs bij afwezigheid van registratie en onafhankelijk van een verblijfs- of vestigingsvergunning; om deze plaats te bepalen, wordt met name rekening gehouden met omstandigheden van persoonlijke of professionele aard die duurzame banden met die plaats aantonen of wijzen op de wil om die banden te scheppen;

2° le lieu où une personne morale a son établissement principal; pour déterminer ce lieu, il est tenu compte, en particulier, du centre de direction, ainsi que du centre des affaires ou des activités et, subsidiairement, du siège statutaire.

SECTION 3. - *Compétence judiciaire*

Art. 5. - *Compétence internationale fondée sur le domicile ou la résidence habituelle du défendeur*

Hormis les cas où la présente loi en dispose autrement, les juridictions belges sont compétentes si le défendeur est domicilié ou a sa résidence habituelle en Belgique lors de l'introduction de la demande.

S'il y a plusieurs défendeurs, les juridictions belges sont compétentes si l'un d'eux est domicilié ou a sa résidence habituelle en Belgique, à moins que la demande n'ait été formée que pour traduire un défendeur hors du tribunal de son domicile ou de sa résidence habituelle.

Art. 6. - *Prorogation volontaire de compétence internationale*

§ 1er. Lorsque les parties, en une matière où elles disposent librement de leurs droits en vertu du droit belge, sont convenues valablement, pour connaître des différends nés ou à naître à l'occasion d'un rapport de droit, de la compétence des juridictions belges ou de l'une d'elles, celles-ci sont seules compétentes.

Hormis les cas où la présente loi en dispose autrement, le tribunal belge devant lequel le défendeur comparait est compétent pour connaître de la demande formée contre lui, sauf si la comparution a pour objet principal de contester la compétence.

§ 2. Dans les cas prévus au paragraphe premier, le tribunal peut toutefois décliner sa compétence lorsqu'il résulte de

2° de plaats waar een rechtspersoon zijn voornaamste vestiging heeft; om deze plaats te bepalen, wordt in het bijzonder rekening gehouden met zijn bestuurscentrum, evenals zijn zaken- of activiteitscentrum en in bijkomende orde met zijn statutaire zetel.

AFDELING 3. - *Rechterlijke bevoegdheid*

Art. 5. - *Internationale bevoegdheid gebaseerd op de woonplaats of verblijfplaats van de verweerder*

Behalve in de gevallen waar deze wet anders bepaalt, zijn de Belgische rechters bevoegd indien de verweerder bij de inleiding van de vordering zijn woonplaats of gewone verblijfplaats in België heeft.

Indien er verschillende verweerders zijn, zijn de Belgische rechters bevoegd indien een van hen zijn woonplaats of gewone verblijfplaats in België heeft, tenzij de vordering slechts werd ingesteld om een gedaagde te onttrekken aan de rechter van zijn woonplaats of zijn gewone verblijfplaats.

Art. 6. - *Uitbreiding van de internationale bevoegdheid door wilskeuze*

§ 1. Wanneer de partijen, in een aangelegenheid waarin zij vrij over hun rechten kunnen beschikken uit hoofde van Belgisch recht, rechtsgeldig zijn overeengekomen om de Belgische rechters of een Belgische rechter bevoegd te maken om kennis te nemen van bestaande of toekomstige geschillen die uit een rechtsverhouding voortvloeien, zijn deze exclusief bevoegd.

Behalve in de gevallen waar deze wet anders bepaalt, is de Belgische rechter voor wie de verweerder verschijnt, bevoegd om kennis te nemen van de tegen hem ingestelde vordering tenzij de verschijning tot voornaamste doel heeft de bevoegdheid te betwisten.

§ 2. In de gevallen beschreven in paragraaf 1, kan de rechter evenwel zijn bevoegdheid weigeren wanneer uit het geheel van de

l'ensemble des circonstances que le litige ne présente aucun lien significatif avec la Belgique.

Art. 7. - *Dérogation volontaire à la compétence internationale*

Lorsque les parties, en une matière où elles disposent librement de leurs droits en vertu du droit belge, sont convenues valablement, pour connaître des différends nés ou à naître à l'occasion d'un rapport de droit, de la compétence des juridictions d'un État étranger ou de l'une d'elles et qu'une juridiction belge est saisie, celle-ci doit surseoir à statuer, sauf s'il est prévisible que la décision étrangère ne pourra pas être reconnue ou exécutée en Belgique ou si les juridictions belges sont compétentes en vertu de l'article 11. La juridiction belge se dessaisit lorsque la décision étrangère est susceptible d'être reconnue en vertu de la présente loi.

Art. 8. - *Demande en garantie ou en intervention et demande reconventionnelle*

Une juridiction belge est compétente pour connaître d'une demande en garantie ou en intervention lorsqu'elle a accepté d'être saisie de la demande originaire, à moins que celle-ci n'ait été formée que pour traduire hors du tribunal normalement compétent celui qui a été appelé.

Le tribunal compétent pour connaître d'une demande l'est également pour connaître d'une demande reconventionnelle dérivant du fait ou de l'acte sur lequel est fondée la demande originaire.

Art. 9. - *Connexité internationale*

Lorsque les juridictions belges sont compétentes pour connaître d'une demande, elles le sont également pour connaître d'une demande qui y est liée par un rapport si étroit qu'il y a intérêt à instruire et à juger celles-ci en même

omstandigheden blijkt dat het geschil geen enkele betekenisvolle band met België heeft.

Art. 7. - *Uitsluiting van de internationale bevoegdheid door wilskeuze*

Wanneer de partijen, in een aangelegenheid waarin zij vrij over hun rechten kunnen beschikken uit hoofde van Belgisch recht, rechtsgeldig zijn overeengekomen om buitenlandse rechters of een buitenlandse rechter bevoegd te maken om kennis te nemen van bestaande of toekomstige geschillen die uit een rechtsverhouding voortvloeien en wanneer de zaak aanhangig is gemaakt voor een Belgische rechter, moet deze zijn uitspraak uitstellen, tenzij kan worden voorzien dat de buitenlandse beslissing in België niet zal kunnen worden erkend of ten uitvoer gelegd of tenzij de Belgische rechters bevoegd zijn krachtens artikel 11. De Belgische rechter verklaart zich onbevoegd wanneer de buitenlandse beslissing kan erkend worden krachtens deze wet.

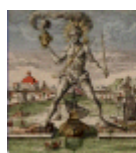
Art. 8. - *Vordering tot vrijwaring of tot tussenkomst en tegenvordering*

Een Belgische rechter is bevoegd om kennis te nemen van een vordering tot vrijwaring of tot tussenkomst indien hij ermee heeft ingestemd dat de oorspronkelijke vordering bij hem aanhangig wordt gemaakt, tenzij deze slechts is ingesteld om de gedaagde te onttrekken aan de normaal bevoegde rechter.

De rechter bevoegd om kennis te nemen van een vordering, is eveneens bevoegd om kennis te nemen van een tegenvordering voortvloeiend uit het feit of uit de handeling waarop de oorspronkelijke vordering is gegrond.

Art. 9. - *Internationale samenhang*

Wanneer de Belgische rechters bevoegd zijn om kennis te nemen van een vordering, zijn zij eveneens bevoegd om kennis te nemen van een vordering die zo nauw ermee verbonden is dat het wenselijk is om ze samen te behandelen en te be-

temps afin d'éviter des solutions qui pourraient être inconciliables si les causes étaient jugées séparément.

Art. 10. - Mesures provisoires et conservatoires et mesures d'exécution

Dans les cas d'urgence, les juridictions belges sont également compétentes pour prendre des mesures provisoires ou conservatoires et des mesures d'exécution concernant des personnes ou des biens se trouvant en Belgique lors de l'introduction de la demande, même si, en vertu de la présente loi, les juridictions belges ne sont pas compétentes pour connaître du fond

Art. 11. - Attribution exceptionnelle de compétence internationale

Nonobstant les autres dispositions de la présente loi, les juridictions belges sont exceptionnellement compétentes lorsque la cause présente des liens étroits avec la Belgique et qu'une procédure à l'étranger se révèle impossible ou qu'on ne peut raisonnablement exiger que la demande soit formée à l'étranger.

Art. 12. - Vérification de la compétence internationale

Le tribunal saisi vérifie d'office sa compétence internationale.

Art. 13. - Compétence interne

Lorsque les juridictions belges sont compétentes en vertu de la présente loi, la compétence territoriale du tribunal est déterminée par les dispositions pertinentes du Code judiciaire ou de lois particulières, sauf dans le cas prévu par l'article 23.

Toutefois, à défaut de dispositions susceptibles de fonder la compétence territoriale du tribunal, celle-ci est déterminée par les dispositions de la présente loi concernant la compétence des juridictions belges. Lorsque ces dispositions ne permettent pas de déterminer le tribunal territorialement compétent, le demandeur peut saisir le juge de l'arrondissement de Bruxelles.

rechten, teneinde te voorkomen dat de beslissingen onverenigbaar zouden zijn wanneer de vorderingen afzonderlijk worden berecht.

Art. 10. - Voorlopige en bewarende maatregelen en uitvoeringsmaatregelen

In dringende gevallen zijn de Belgische rechters bevoegd om voorlopige of bewarende maatregelen en uitvoeringsmaatregelen te bevelen betreffende personen of goederen die zich in België bevinden bij de instelling van de vordering, zelfs indien de Belgische rechters krachtens deze wet niet bevoegd zijn om van de zaak zelf kennis te nemen.

Art. 11. - Uitzonderlijke toekenning van internationale bevoegdheid

Onverminderd de andere bepalingen van deze wet zijn de Belgische rechters uitzonderlijk bevoegd wanneer de zaak nauwe banden met België heeft en een procedure in het buitenland onmogelijk blijkt of het onredelijk zou zijn te eisen dat de vordering in het buitenland wordt ingesteld.

Art. 12. - Onderzoek van internationale bevoegdheid

De rechter bij wie de zaak aanhangig is gemaakt, onderzoekt ambtshalve zijn internationale bevoegdheid.

Art. 13. - Interne bevoegdheid

Wanneer de Belgische gerechten bevoegd zijn uit hoofde van deze wet, wordt de territoriale bevoegdheid van de rechter vastgesteld volgens de relevante bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek of van bijzondere wetten, behalve in het geval voorzien in artikel 23.

Evenwel wordt, bij gebreke van een bepaling die de territoriale bevoegdheid van de rechter vestigt, deze vastgesteld volgens de bepalingen van deze wet betreffende de internationale bevoegdheid. Indien ook die bepalingen niet toelaten om de territoriaal bevoegde rechter vast te stellen, mag de eiser de rechter van het arrondissement Brussel aanspreken.

Art. 14. - *Litispendance internationale*

Lorsqu'une demande est pendante devant un tribunal étranger et qu'il est prévisible que la décision étrangère sera susceptible de reconnaissance ou d'exécution en Belgique, le tribunal belge saisi en second lieu d'une demande entre les mêmes parties ayant le même objet et la même cause, peut surseoir à statuer jusqu'au prononcé de la décision étrangère. Il tient compte des exigences d'une bonne administration de la justice. Il se dessaisit lorsque la décision étrangère est susceptible d'être reconnue en vertu de la présente loi.

SECTION 4. - *Conflits de lois*

Art. 15. - *Application du droit étranger*

§ 1er. Le contenu du droit étranger désigné par la présente loi est établi par le juge.

Le droit étranger est appliqué selon l'interprétation reçue à l'étranger.

§ 2. Lorsque le juge ne peut pas établir ce contenu, il peut requérir la collaboration des parties.

Lorsqu'il est manifestement impossible d'établir le contenu du droit étranger en temps utile, il est fait application du droit belge.

Art. 16. - *Renvoi*

Au sens de la présente loi et sous réserve de dispositions particulières, le droit d'un Etat s'entend des règles de droit de cet Etat à l'exclusion des règles de droit international privé.

Art. 17. - *Système plurilégislatif*

§ 1er. Lorsque la présente loi désigne le droit d'un Etat comprenant deux ou plusieurs systèmes de droit, chacun d'eux est considéré comme le droit d'un Etat aux fins de la détermination du droit

Art. 14. - *Internationale aanhangigheid*

Wanneer een vordering aanhangig is voor een buitenlands rechter en kan worden voorzien dat de buitenlandse beslissing in België zal kunnen worden erkend of ten uitvoer gelegd, kan de Belgische rechter voor wie een vordering tussen dezelfde partijen met hetzelfde onderwerp en dezelfde oorzaak het laatst aanhangig is gemaakt, zijn uitspraak uitstellen tot de buitenlandse beslissing is geweest. Hij houdt rekening met de vereisten van een goede rechtsbedeling. Hij verklaart zich onbevoegd wanneer de buitenlandse beslissing erkend kan worden krachtens deze wet.

AFDELING 4. - *Conflictenrecht*

Art. 15. - *Toepassing van buitenlands recht*

§ 1. De inhoud van het door deze wet aangewezen buitenlands recht wordt door de rechter vastgesteld.

Het buitenlands recht wordt toegepast volgens de in het buitenland gevolgde interpretatie.

§ 2. Wanneer de rechter die inhoud niet kan vaststellen, kan hij een beroep doen op de hulp van de partijen.

Wanneer het kennelijk onmogelijk is de inhoud van buitenlands recht tijdig vast te stellen, wordt Belgisch recht toegepast.

Art. 16. - *Herverwijzing*

In de zin van deze wet en behoudens bijzondere bepalingen worden onder het recht van een Staat de rechtsregels van die Staat verstaan met uitsluiting van de regels van het internationaal privaatrecht.

Art. 17. - *Staten met meer dan een rechtsstelsel*

§ 1. Wanneer deze wet verwijst naar het recht van een Staat die twee of meer rechtsstelsels bezit, wordt voor de bepaling van het toepasselijk recht elk stelsel als het recht van een Staat beschouwd.

applicable.

§ 2. Une référence faite au droit de l'État dont une personne physique a la nationalité vise, au sens du paragraphe premier, le système désigné par les règles en vigueur dans cet Etat ou, à défaut de telles règles, le système avec lequel cette personne a les liens les plus étroits.

Une référence faite au droit d'un Etat comprenant deux ou plusieurs systèmes de droit applicables à des catégories différentes de personnes vise, au sens du paragraphe premier, le système désigné par les règles en vigueur dans cet Etat ou, à défaut de telles règles, le système avec lequel le rapport juridique a les liens les plus étroits.

Art. 18. - *Fraude à la loi*

Pour la détermination du droit applicable en une matière où les personnes ne disposent pas librement de leurs droits, il n'est pas tenu compte des faits et des actes constitués dans le seul but d'échapper à l'application du droit désigné par la présente loi.

Art. 19. - *Clause d'exception*

§ 1er. Le droit désigné par la présente loi n'est exceptionnellement pas applicable lorsqu'il apparaît manifestement qu'en raison de l'ensemble des circonstances, la situation n'a qu'un lien très faible avec l'État dont le droit est désigné, alors qu'elle présente des liens très étroits avec un autre État. Dans ce cas, il est fait application du droit de cet autre Etat.

Lors de l'application de l'alinéa premier, il est tenu compte, notamment, du besoin de prévisibilité du droit applicable et de la circonstance que la relation en cause a été établie régulièrement selon les règles de droit international privé des Etats avec lesquels cette relation présentait des liens au moment de son établissement.

§ 2. Le paragraphe premier n'est pas

§ 2. Een verwijzing naar het recht van de Staat waarvan een natuurlijke persoon de nationaliteit bezit, heeft in de zin van paragraaf 1 betrekking op het rechtsstelsel dat door de in die Staat van kracht zijnde regels wordt aangewezen of, bij gebreke van dergelijke regels, op het rechtsstelsel waarmee die persoon de nauwste banden heeft.

Een verwijzing naar het recht van een Staat die twee of meer rechtsstelsels bezit die toepasselijk zijn op verschillende categorieën van personen, heeft in de zin van paragraaf 1 betrekking op het rechtsstelsel dat door de in die Staat van kracht zijnde regels wordt aangewezen of, bij gebreke van dergelijke regels, op het rechtsstelsel waarmee de rechtsverhouding de nauwste banden heeft.

Art. 18. - *Wetsontduiking*

Voor de bepaling van het toepasselijke recht in een aangelegenheid waarin partijen niet vrij over hun rechten kunnen beschikken, wordt geen rekening gehouden met feiten en handelingen gesteld met het enkele doel te ontsnappen aan de toepassing van het door deze wet aangewezen recht.

Art. 19. - *Uitzonderingsclausule*

§ 1. Het door deze wet aangewezen recht is uitzonderlijk niet van toepassing wanneer uit het geheel van de omstandigheden kennelijk blijkt dat het geval slechts een zeer zwakke band heeft met de Staat waarvan het recht is aangewezen maar zeer nauw is verbonden met een andere Staat. In dit geval wordt het recht van deze andere Staat toegepast.

Bij de toepassing van lid 1 wordt inzonderheid rekening gehouden met de nood aan voorspelbaarheid van het toepasselijk recht en met de omstandigheid dat de betrokken rechtsverhouding geldig tot stand kwam volgens de regels van internationaal privaatrecht van Staten waarmee die rechtsverhouding verbonden was bij haar totstandkoming.

§ 2. Paragraaf 1 is niet van toepassing in

applicable en cas de choix du droit applicable par les parties conformément aux dispositions de la présente loi, ou lorsque la désignation du droit applicable repose sur le contenu de celui-ci.

Art. 20. - Règles spéciales d'applicabilité

Les dispositions de la présente loi ne portent pas atteinte à l'application des règles du droit belge qui régissent impérativement la situation, en vertu de la loi ou en raison de leur but manifeste, quel que soit le droit désigné par les règles de conflit de lois.

Lors de l'application, en vertu de la présente loi, du droit d'un Etat, il peut être donné effet aux dispositions impératives du droit d'un autre Etat avec lequel la situation présente un lien étroit, si et dans la mesure où, selon le droit de ce dernier Etat, ces dispositions sont applicables quel que soit le droit désigné par les règles de conflit de lois. Pour décider si effet doit être donné à ces dispositions impératives, il est tenu compte de leur nature et de leur objet ainsi que des conséquences qui découleraient de leur application ou de leur non-application.

Art. 21. - Exception d'ordre public

L'application d'une disposition du droit étranger désigné par la présente loi est écartée dans la mesure où elle produirait un effet manifestement incompatible avec l'ordre public.

Cette incompatibilité s'apprécie en tenant compte, notamment, de l'intensité du rattachement de la situation avec l'ordre juridique belge et de la gravité de l'effet que produirait l'application de ce droit étranger.

Lorsqu'une disposition du droit étranger n'est pas appliquée en raison de cette incompatibilité, une autre disposition pertinente de ce droit ou, au besoin, du droit belge, est appliquée.

SECTION 5. - Efficacité des décisions

geval van rechtskeuze door de partijen overeenkomstig de bepalingen van deze wet, of in geval de aanwijzing van het toepasselijk recht steunt op de inhoud ervan.

Art. 20. - Voorrangsregels

De bepalingen van deze wet doen geen afbreuk aan de toepassing van de bepalingen van Belgisch recht die, krachtens de wet of wegens hun kennelijke strekking, het geval dwingend beheersen ongeacht het door de verwijzingsregels aangewezen recht.

Bij de toepassing, krachtens deze wet, van het recht van een Staat kan aan de dwingende bepalingen van het recht van een andere Staat waarmee het geval nauw is verbonden, gevolg worden toegekend indien en voor zover die bepalingen, volgens het recht van die andere Staat, toepasselijk zijn ongeacht het door de verwijzingsregels aangewezen recht. Bij de beslissing of die dwingende bepalingen moeten worden toegepast, wordt rekening gehouden met de aard en strekking ervan, alsmede met de gevolgen die uit de toepassing of niet-toepassing ervan zouden voortvloeien.

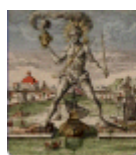
Art. 21. - Openbare orde-exceptie

De toepassing van een bepaling uit het door deze wet aangewezen buitenlandse recht wordt geweigerd voor zover zij tot een resultaat zou leiden dat kennelijk onverenigbaar is met de openbare orde.

Bij de beoordeling van deze onverenigbaarheid wordt inzonderheid rekening gehouden met de mate waarin het geval met de Belgische rechtsorde is verbonden en met de ernst van de gevolgen die de toepassing van dat buitenlands recht zou meebrengen.

Wanneer een bepaling van buitenlands recht niet wordt toegepast wegens deze onverenigbaarheid, wordt een andere relevante bepaling van dat recht of, indien nodig, van Belgisch recht toegepast.

AFDELING 5. - Uitwerking van

judiciaires et des actes authentiques étrangers

Art. 22. - Reconnaissance et force exécutoire des décisions judiciaires étrangères

§ 1er. Une décision judiciaire étrangère exécutoire dans l'État où elle a été rendue est déclarée exécutoire en Belgique, en tout ou en partie, conformément à la procédure prévue à l'article 23.

Une décision judiciaire étrangère est reconnue en Belgique, en tout ou en partie, sans qu'il faille recourir à la procédure prévue à l'article 23.

Si la reconnaissance est invoquée de façon incidente devant une juridiction belge, celle-ci est compétente pour en connaître.

La décision ne peut être reconnue ou déclarée exécutoire que si elle ne contrevient pas aux conditions de l'article 25.

§ 2. Toute personne qui y a intérêt ainsi que, en matière d'état d'une personne, le ministère public, peut faire constater, conformément à la procédure prévue à l'article 23, que la décision doit être reconnue ou déclarée exécutoire, en tout ou en partie, ou ne peut l'être.

§ 3. Au sens de la présente loi:

1° le terme décision judiciaire vise toute décision rendue par une autorité exerçant un pouvoir de juridiction;

2° la reconnaissance établit pour droit ce qui a été décidé à l'étranger.

Art. 23. - Compétence et procédure pour la reconnaissance ou la force exécutoire

§ 1er. Le tribunal de première instance est compétent pour connaître d'une demande concernant la reconnaissance ou la force exécutoire d'une décision judiciaire étrangère.

buitenlandse rechterlijke beslissingen en authentieke akten

Art. 22. - Erkenning en uitvoerbaarverklaring van buitenlandse rechterlijke beslissingen

§ 1. Een buitenlandse rechterlijke beslissing die uitvoerbaar is in de Staat waar zij werd gewezen, wordt in België geheel of gedeeltelijk uitvoerbaar verklaard overeenkomstig de procedure omschreven in artikel 23.

Een buitenlandse rechterlijke beslissing wordt in België geheel of gedeeltelijk erkend zonder dat hiervoor de procedure omschreven in artikel 23 moet worden gevolgd.

Indien de erkenning incidenteel wordt aangevoerd voor een Belgische rechter, is deze bevoegd daarvan kennis te nemen.

De beslissing mag alleen erkend of uitvoerbaar verklaard worden indien zij de voorwaarden gesteld in artikel 25 niet schendt.

§ 2. Elke belanghebbende en, in zaken die de staat van personen betreffen, eveneens het openbaar ministerie, kan overeenkomstig de procedure omschreven in artikel 23 doen vaststellen dat de beslissing al dan niet, geheel of gedeeltelijk, moet worden erkend of uitvoerbaar verklaard.

§ 3. In de zin van deze wet:

1° betekent het begrip rechterlijke beslissing de beslissingen die worden gewezen door een instantie die een rechtsmacht uitoefent;

2° verleent de erkenning rechtskracht aan de buitenlandse beslissing.

Art. 23. - Bevoegdheid en procedure voor de erkenning of de uitvoerbaarverklaring

§ 1. De rechtbank van eerste aanleg is bevoegd om kennis te nemen van vorderingen tot erkenning of uitvoerbaarverklaring van een buitenlandse rechterlijke beslissing.

§ 2. Hormis le cas prévu par l'article 31, le tribunal territorialement compétent est celui du domicile ou de la résidence habituelle du défendeur; à défaut de domicile ou de résidence en Belgique, ce tribunal est celui du lieu d'exécution.

Lorsque la demande concernant la reconnaissance d'une décision ne peut être introduite devant un tribunal désigné à l'alinéa précédent, le demandeur peut saisir le juge du lieu de son domicile ou de sa résidence habituelle; à défaut de domicile ou de résidence en Belgique, il peut saisir le juge de l'arrondissement de Bruxelles.

Toutefois, une demande basée sur l'article 31 est adressée au tribunal de l'arrondissement dans lequel le registre est tenu.

§ 3. La demande est introduite et instruite conformément à la procédure prévue aux articles 1025 à 1034 du Code judiciaire. Le requérant doit faire élection de domicile dans le ressort du tribunal. Le juge statue à bref délai.

§ 4. La décision judiciaire étrangère pouvant faire ou faisant l'objet d'un recours ordinaire peut donner lieu à des mesures d'exécution provisoires. Le juge peut subordonner celles-ci à la constitution d'une garantie.

§ 5. Par dérogation à l'article 1029 du Code judiciaire, durant le délai prévu pour un recours contre une décision autorisant l'exécution et jusqu'à ce qu'il ait été statué sur ce dernier, il ne peut être procédé qu'à des mesures conservatoires sur les biens de la partie contre laquelle l'exécution est demandée. La décision qui autorise l'exécution emporte l'autorisation de procéder à ces mesures.

§ 2. Behalve voor het geval bedoeld in artikel 31, is de territoriaal bevoegde rechter die van de woonplaats of van de gewone verblijfplaats van de verweerder; bij gebreke van woon- of verblijfplaats in België, is dit de rechter van de plaats van de uitvoering.

Wanneer de vordering tot erkenning niet kan worden ingeleid voor de rechtbank bedoeld in lid 1, mag de verzoeker de zaak brengen voor de rechtbank van zijn woonplaats of zijn gewone verblijfplaats; bij gebreke van woonplaats of verblijfplaats in België mag hij de zaak brengen voor de rechter van het arrondissement Brussel.

Niettemin wordt een vordering gegrond op artikel 31 gericht tot de rechtbank van het arrondissement waarin het register wordt bijgehouden.

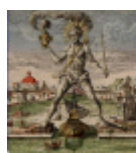
§ 3. De vordering wordt ingesteld en behandeld volgens de procedure omschreven bij de artikelen 1025 tot 1034 van het Gerechtelijk Wetboek. De verzoeker moet woonplaats kiezen in het rechtsgebied van de rechtbank. De rechter moet op korte termijn uitspraak doen.

§ 4. De buitenlandse rechterlijke beslissing waartegen een gewoon rechtsmiddel is aangewend of die daarvoor vatbaar is, kan voorlopig ten uitvoer worden gelegd. De rechter kan de tenuitvoerlegging afhankelijk maken van een zekerheidstelling.

§ 5. In afwijking van artikel 1029 van het Gerechtelijk Wetboek kunnen, tijdens de termijn waarbinnen beroep kan worden ingesteld tegen beslissingen die tenuitvoerlegging toestaan en tot over dat beroep uitspraak is gedaan, alleen bewarende maatregelen worden genomen op de goederen van de partij tegen wie tenuitvoerlegging wordt gevorderd. De beslissing die tenuitvoerlegging toestaat, houdt de toestemming in om die maatregelen te nemen.

Art. 24. - Pièces à produire pour la

Art. 24. - Stukken over te leggen met

reconnaissance ou la force exécutoire

§ 1er. La partie qui invoque la reconnaissance ou demande la déclaration de force exécutoire d'une décision judiciaire étrangère doit produire:

1° une expédition de la décision, réunissant les conditions nécessaires à son authenticité selon le droit de l'État dans lequel elle a été rendue;

2° s'il s'agit d'une décision par défaut, l'original ou une copie certifiée conforme du document établissant que l'acte introductif d'instance ou un acte équivalent a été signifié ou notifié à la partie défaillante selon le droit de l'État dans lequel la décision a été rendue;

3° tout document de nature à établir que, selon le droit de l'État dans lequel la décision a été rendue, celle-ci est exécutoire et a été signifiée ou notifiée.

§ 2. A défaut de production des documents mentionnés au paragraphe premier, le juge peut impartir un délai pour les produire ou accepter des documents équivalents ou, s'il s'estime suffisamment éclairé, en dispenser.

Art. 25. - Motifs de refus de la reconnaissance ou de la force exécutoire

§ 1er. Une décision judiciaire étrangère n'est ni reconnue ni déclarée exécutoire si:

1° l'effet de la reconnaissance ou de la déclaration de force exécutoire serait manifestement incompatible avec l'ordre public;

2° les droits de la défense ont été violés;

3° la décision a été obtenue, en une matière où les personnes ne disposent pas librement de leurs droits, dans le seul but d'échapper à l'application du droit désigné

het oog op de erkenning of de uitvoerbaarverklaring

§ 1. De partij die beroep doet op de erkenning van een buitenlandse rechterlijke beslissing, of de uitvoerbaarverklaring ervan vordert, moet de volgende stukken overleggen :

1° een uitgifte van de beslissing die volgens het recht van de Staat waar zij is geweest, voldoet aan de voorwaarden nodig voor de echtheid ervan;

2° in geval van een verstekbeslissing, het origineel of een voor eensluidend verklaard afschrift van het document waaruit blijkt dat het stuk dat het geding heeft ingeleid of een gelijkwaardig stuk volgens het recht van de Staat waar de beslissing is geweest aan de niet verschenen partij is betekend of in kennis gebracht;

3° enig document op grond waarvan kan worden vastgesteld dat de beslissing, volgens het recht van de Staat waar zij is geweest, uitvoerbaar is en betekend of in kennis gebracht is.

§ 2. Bij gebreke van overlegging van de in paragraaf 1 vermelde documenten kan de rechter een termijn voor de overlegging ervan bepalen, of gelijkwaardige documenten aanvaarden of, indien hij zich voldoende voorgelicht acht, van overlegging vrijstellen.

Art. 25. - Gronden voor weigering van de erkenning of de uitvoerbaarverklaring

§ 1. Een buitenlandse rechterlijke beslissing wordt niet erkend of uitvoerbaar verklaard indien :

1° het gevolg van de erkenning of van de uitvoerbaarverklaring kennelijk onverantwoordbaar zou zijn met de openbare orde;

2° de rechten van de verdediging zijn geschonden;

3° de beslissing alleen is verkregen om te ontsnappen aan de toepassing van het door deze wet aangewezen recht, in een aangelegenheid waarin partijen niet vrij

en vertu de la présente loi;

4° sans préjudice de l'article 23, paragraphe 4, elle peut encore faire l'objet d'un recours ordinaire selon le droit de l'État dans lequel elle a été rendue;

5° elle est inconciliable avec une décision rendue en Belgique ou avec une décision rendue antérieurement à l'étranger et susceptible d'être reconnue en Belgique;

6° la demande a été introduite à l'étranger après l'introduction en Belgique d'une demande, encore pendante, entre les mêmes parties et sur le même objet;

7° les juridictions belges étaient seules compétentes pour connaître de la demande;

8° la compétence de la juridiction étrangère était fondée uniquement sur la présence du défendeur ou de biens sans relation directe avec le litige dans l'Etat dont relève cette juridiction; ou

9° la reconnaissance ou la mise à exécution se heurte à l'un des motifs de refus prévus par les articles 39, 57, 72, 95, 115 et 121.

§ 2. En aucun cas, la décision étrangère ne peut faire l'objet d'une révision au fond.

Art. 26. -Force probante des décisions judiciaires étrangères

§ 1er. Une décision judiciaire étrangère fait foi en Belgique des constatations faites par le juge si elle satisfait aux conditions nécessaires à son authenticité selon le droit de l'État dans lequel elle a été rendue.

Les constatations faites par le juge étranger sont écartées dans la mesure où elles produiraient un effet manifestement incompatible avec l'ordre public.

§ 2. La preuve contraire des faits constatés par le juge étranger peut être apportée par toutes voies de droit.

over hun rechten kunnen beschikken;

4° zij, onverminderd artikel 23, paragraaf 4, overeenkomstig het recht van de Staat waar zij werd gewezen, nog vatbaar is voor een gewoon rechtsmiddel;

5° zij onverenigbaar is met een in België gewezen beslissing of met een voordien in het buitenland gewezen beslissing die in België kan worden erkend;

6° de vordering in het buitenland werd ingesteld na het instellen in België van een vordering die nog steeds aanhangig is tussen dezelfde partijen en met hetzelfde onderwerp;

7° de Belgische rechters exclusief bevoegd waren om kennis te nemen van de vordering;

8° de bevoegdheid van de buitenlandse rechter uitsluitend gegrond was op de aanwezigheid van de verweerder of van goederen zonder rechtstreeks verband met het geschil in de Staat waartoe die rechter behoort; of

9° de erkenning of de uitvoerbaarverklaring in strijd zou zijn met de weigeringsgronden gesteld in artikelen 39, 57, 72, 95, 115 en 121.

§ 2. In geen geval mag de buitenlandse rechterlijke beslissing ten gronde worden herzien.

Art. 26. - Bewijskracht van buitenlandse rechterlijke beslissingen

§ 1. Een buitenlandse rechterlijke beslissing strekt in België tot bewijs van de vaststellingen gedaan door de rechter indien zij voldoet aan de voorwaarden nodig voor de echtheid ervan volgens het recht van de Staat waar zij is gewezen.

De vaststellingen gedaan door de buitenlandse rechter worden niet in aanmerking genomen voorzover zij een gevolg hebben dat kennelijk onverenigbaar zou zijn met de openbare orde.

§ 2. Het tegenbewijs van de feiten vastgesteld door buitenlandse rechter kan met alle rechtsmiddelen worden

Art. 27. - Validité et force exécutoire des actes authentiques étrangers

§ 1er. Sans préjudice des articles 28 et 29, un acte authentique étranger peut être produit en Belgique devant toute autorité si sa validité est établie conformément au droit applicable en vertu de la présente loi, en tenant spécialement compte des dispositions des articles 18 et 21.

L'acte doit réunir les conditions nécessaires à son authenticité selon le droit de l'État dans lequel il a été établi.

Les dispositions de l'article 24 sont, en tant que de besoin, applicables.

§ 2. Un acte authentique étranger, s'il est exécutoire dans l'État où il a été établi, est déclaré exécutoire en Belgique par le tribunal de première instance, après vérification des conditions prévues par le paragraphe premier.

§ 3. Une transaction passée devant un juge étranger, si elle est exécutoire dans l'État où elle a été conclue, peut être déclarée exécutoire en Belgique aux mêmes conditions qu'un acte authentique.

Art. 28. - Force probante des actes authentiques étrangers

§ 1er. Un acte authentique étranger fait foi en Belgique des faits constatés par l'autorité étrangère qui l'a établi, s'il satisfait à la fois:

1° aux conditions de la présente loi régissant la forme des actes; et

2° aux conditions nécessaires à son authenticité selon le droit de l'État dans lequel il a été établi.

Les constatations faites par l'autorité étrangère sont écartées dans la mesure où elles produiraient un effet manifestement incompatible avec l'ordre public.

aangebracht.

Art. 27. - Geldigheid en uitvoerbare kracht van buitenlandse authentieke akten

§ 1. Onverminderd artikelen 28 en 29, kan een buitenlandse authentieke akte in België aan iedere overheid worden voorgelegd indien haar rechtsgeldigheid wordt vastgesteld overeenkomstig het krachtens deze wet toepasselijk recht, en meer bepaald met inachtneming van artikelen 18 en 21.

De akte moet voldoen aan de voorwaarden die volgens het recht van de Staat waar zij is opgesteld, nodig zijn voor haar echtheid.

De bepalingen van artikel 24 zijn, voor zover nodig, van toepassing.

§ 2. Een buitenlandse authentieke akte die uitvoerbaar is in de Staat waar zij is opgesteld, wordt in België uitvoerbaar verklaard door de rechtbank van eerste aanleg, na onderzoek van de voorwaarden gesteld in paragraaf 1.

§ 3. Een gerechtelijke schikking aangegaan voor een buitenlandse rechter, die uitvoerbaar is in de Staat waar zij tot stand is gekomen, kan in België onder dezelfde voorwaarden als een authentieke akte uitvoerbaar verklaard worden.

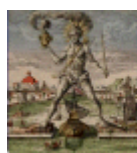
Art. 28. - Bewijskracht van buitenlandse authentieke akten

§ 1. Een buitenlandse authentieke akte strekt in België tot bewijs van de feiten vastgesteld door de buitenlandse overheid die de akte heeft opgesteld, indien zij tegelijk voldoet :

1° aan de voorwaarden die deze wet stelt aan de vorm van de akten ; en

2° aan de voorwaarden voor de echtheid ervan volgens het recht van de Staat waar zij is opgesteld.

De vaststellingen gedaan door de buitenlandse overheid worden niet in aanmerking genomen voor zover zij een gevolg zouden hebben dat kennelijk

§ 2. La preuve contraire des faits constatés par l'autorité étrangère peut être apportée par toutes voies de droit.

Art. 29. - Effet de fait des décisions judiciaires et des actes authentiques étrangers

Il est tenu compte en Belgique de l'existence d'une décision judiciaire étrangère ou d'un acte authentique étranger, sans vérification des conditions nécessaires à sa reconnaissance, à la déclaration de sa force exécutoire ou à sa force probante.

Art. 30. - Légalisation

§ 1er. Une décision judiciaire étrangère ou un acte authentique étranger doit être légalisé pour être produit en Belgique en intégralité ou en extrait, en original ou en copie.

La légalisation n'atteste que la véracité de la signature, la qualité en laquelle le signataire de l'acte a agi et, le cas échéant, l'identité du sceau ou timbre dont l'acte est revêtu.

§ 2. La légalisation est faite:

1° par un agent diplomatique ou consulaire belge accrédité dans l'État où la décision ou l'acte a été rendu ou établi;

2° à défaut, par un agent diplomatique ou consulaire de l'État étranger qui représente les intérêts de la Belgique dans cet Etat;

3° à défaut, par le ministre des Affaires étrangères.

§ 3. Le Roi détermine les modalités de la légalisation.

onverenigbaar is met de openbare orde.

§ 2. Het tegenbewijs van de feiten vastgesteld door de buitenlandse overheid kan met alle rechtsmiddelen worden aangebracht.

Art. 29. - Feitelijk gevolg van buitenlandse rechterlijke beslissingen en authentieke akten

Met het bestaan van een buitenlandse rechterlijke beslissing of van een buitenlandse authentieke akte wordt in België rekening gehouden zonder onderzoek van de voorwaarden nodig voor de erkenning, de uitvoerbaarverklaring of de bewijskracht ervan.

Art. 30. - Legalisatie

§ 1. Een buitenlandse rechterlijke beslissing of authentieke akte moet worden gelegaliseerd om in België geheel of bij uittreksel, in origineel of bij afschrift, te worden voorgelegd.

De legalisatie bevestigt slechts de echtheid van de handtekening, de hoedanigheid waarin de ondertekenaar van het stuk heeft gehandeld en, in voorkomend geval, de identiteit van het zegel of de stempel op het stuk.

§ 2. De legalisatie wordt gedaan :

1° door een Belgische diplomatieke of consulaire ambtenaar die geaccrediteerd is in de Staat waar de beslissing is gewezen of de akte opgesteld;

2° bij gebreke hiervan, door een diplomatieke of consulaire ambtenaar van de buitenlandse Staat die de belangen van België in die Staat behartigt;

3° bij gebreke hiervan, door de Minister van Buitenlandse Zaken.

§ 3. De Koning bepaalt de modaliteiten van de legalisatie.

Art. 31. - *Mention et transcription des décisions judiciaires et des actes authentiques étrangers en matière d'état et de capacité*

§ 1er. Un acte authentique étranger concernant l'état civil ne peut faire l'objet d'une mention en marge d'un acte de l'état civil ou être transcrit dans un registre de l'état civil ou servir de base à une inscription dans un registre de la population, un registre des étrangers ou un registre d'attente qu'après vérification des conditions prévues par l'article 27, paragraphe premier.

La mention ou la transcription d'une décision judiciaire étrangère ne peut avoir lieu qu'après vérification des conditions prévues par l'article 25 et, selon les cas, par les articles 39, 57 et 72.

§ 2. Le contrôle est réalisé par le dépositaire de l'acte ou du registre. En cas de doute, celui-ci peut transmettre l'acte ou la décision pour avis au ministère public qui procède si nécessaire à des vérifications complémentaires.

Le ministre de la Justice peut établir des directives visant à assurer une application uniforme des conditions visées au paragraphe premier.

§ 3. Le Roi peut créer et fixer les modalités de la tenue d'un registre des décisions et des actes qui satisfont aux conditions visées au paragraphe premier, lorsqu'ils concernent un Belge ou un étranger résidant en Belgique.

CHAPITRE II. - *Personnes physiques*

SECTION 1. - *Etat, capacité, autorité parentale et protection de l'incapable*

Art. 32. - *Compétence internationale en matière d'état et de capacité*

Hormis les matières où la présente loi en dispose autrement, les juridictions belges sont compétentes pour connaître de toute

Art. 31. - *Vermelding en overschrijving van buitenlandse rechterlijke beslissingen en authentieke akten inzake staat en bekwaamheid*

§ 1. Een buitenlandse authentieke akte betreffende de burgerlijke stand kan slechts worden vermeld op de kant van een akte van de burgerlijke stand, worden overgeschreven in een register van de burgerlijke stand of als basis dienen voor de inschrijving in een bevolkingsregister, een vreemdelingenregister of een wachtregister, na onderzoek van de voorwaarden gesteld in artikel 27, paragraaf 1.

De vermelding of overschrijving van een buitenlandse rechterlijke beslissing kan slechts plaatsvinden na onderzoek van de voorwaarden gesteld in artikel 25 en, naar gelang van het geval, in de artikelen 39, 57 en 72.

§ 2. Dit onderzoek gebeurt door de bewaarder van de akte of van het register. Bij twijfel kan hij de akte of de beslissing voor advies overmaken aan het openbaar ministerie dat, indien nodig, aanvullend onderzoek verricht.

De Minister van Justitie kan richtlijnen opstellen die de eenvormige toepassing beogen van de voorwaarden bedoeld in paragraaf 1.

§ 3. De Koning kan een register aanleggen en zijn werking regelen, voor beslissingen en akten die voldoen aan de voorwaarden bedoeld in paragraaf 1, wanneer zij betrekking hebben op een Belg of op een vreemdeling die in België verblijft.

HOOFDSTUK II. - *Natuurlijke personen*

AFDELING 1. - *Staat, bekwaamheid, ouderlijk gezag en bescherming van onbekwamen*

Art. 32. - *Internationale bevoegdheid inzake staat en bekwaamheid*

Behalve in materies waar deze wet anders bepaalt, zijn de Belgische rechters bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen

demande concernant l'état ou la capacité d'une personne, outre dans les cas prévus par les dispositions générales de la présente loi, si:

1° cette personne a sa résidence habituelle en Belgique lors de l'introduction de la demande; ou

2° cette personne est belge lors de l'introduction de la demande.

Art. 33. - *Compétence internationale en matière d'autorité parentale, de tutelle et de protection de l'incapable*

Les juridictions belges sont compétentes pour connaître de toute demande concernant l'autorité parentale ou la tutelle, ainsi que la protection de l'incapable ou de ses biens, outre dans les cas prévus par les dispositions générales de la présente loi et par l'article 32, si la demande porte sur des biens situés en Belgique.

Les juridictions belges sont également compétentes pour connaître de toute demande concernant l'exercice de l'autorité parentale et du droit aux relations personnelles des parents avec leurs enfants âgés de moins de dix-huit ans accomplis, lorsqu'elles sont saisies d'une demande en nullité de mariage, de divorce ou de séparation de corps.

Dans les cas d'urgence, les juridictions belges sont également compétentes pour prendre, à l'égard d'une personne se trouvant en Belgique, les mesures que requiert la situation.

Art. 34. - *Droit applicable en matière d'état et de capacité*

§ 1er. Hormis les matières où la présente loi en dispose autrement, l'état et la capacité d'une personne sont régis par le droit de l'État dont celle-ci a la nationalité.

La capacité acquise conformément au droit applicable en vertu de l'alinéa premier ne se perd pas par l'effet d'un changement de nationalité.

betreffende de staat of de bekwaamheid van een persoon, naast de gevallen voorzien in de algemene bepalingen van deze wet, indien:

1° die persoon bij de instelling van de vordering zijn gewone verblijfplaats in België heeft; of

2° die persoon bij de instelling van de vordering Belg is.

Art. 33. - *Internationale bevoegdheid inzake ouderlijk gezag, voogdij en bescherming van onbekwamen*

De Belgische rechters zijn bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen betreffende het ouderlijk gezag of de voogdij, alsook de bescherming van een onbekwame persoon of zijn goederen, naast de gevallen voorzien door de algemene bepalingen van deze wet en door artikel 32, indien de vordering goederen betreft die in België gelegen zijn.

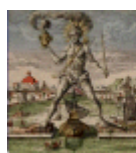
De Belgische rechters zijn eveneens bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen betreffende de uitoefening van het ouderlijk gezag en van het recht op persoonlijk contact van ouders met hun kinderen die minder dan volle achttien jaar oud zijn, wanneer een vordering tot nietigverklaring van het huwelijk, tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed bij hen aanhangig wordt gemaakt.

In dringende gevallen zijn de Belgische rechters eveneens bevoegd om, ten aanzien van een persoon die zich in België bevindt, alle maatregelen te treffen die de situatie vereist.

Art. 34. - *Recht toepasselijk inzake staat en bekwaamheid*

§ 1. Behalve in materies waar deze wet anders bepaalt, worden de staat en de bekwaamheid van een persoon beheerst door het recht van de Staat waarvan hij de nationaliteit heeft.

De bekwaamheid verworven volgens het recht dat krachtens lid 1 van toepassing is, wordt niet verloren ten gevolge van een nationaliteitsverandering.

§ 2. Les incapacités propres à un rapport juridique sont régies par le droit applicable à ce rapport.

Art. 35. - Droit applicable en matière d'autorité parentale, de tutelle et de protection de l'incapable

L'autorité parentale et la tutelle, ainsi que la protection de la personne de l'incapable ou de ses biens sont régies par le droit de l'État sur le territoire duquel cette personne a sa résidence habituelle lors de l'introduction de la demande.

Si ce droit ne prévoit pas de mesures suffisantes, il est fait application du droit de l'État dont la personne a la nationalité lors de l'introduction de la demande.

Le droit belge est applicable lorsqu'il s'avère impossible de prendre les mesures prévues par le droit étranger applicable.

SECTION 2. - Nom et prénoms

Art. 36. - Compétence internationale en matière de nom et de prénoms

Les juridictions belges sont compétentes pour connaître de toute demande tendant à déterminer le nom ou les prénoms d'une personne, outre dans les cas prévus par les dispositions générales de la présente loi, si cette personne est belge ou a sa résidence habituelle en Belgique lors de l'introduction de la demande.

Les autorités belges sont également compétentes pour connaître de toute demande tendant à changer le nom ou les prénoms d'une personne si celle-ci est belge lors de l'introduction de la demande.

Art. 37. - Droit applicable à la détermination du nom et des prénoms

La détermination du nom et des prénoms d'une personne est régie par le droit de l'État dont cette personne a la nationalité.

§ 2. Onbekwaamheden betreffende een bepaalde rechtsverhouding worden beheerst door het recht toepasselijk op die verhouding.

Art. 35. - Recht toepasselijk inzake ouderlijk gezag, voogdij en bescherming van onbekwamen

Het ouderlijk gezag en de voogdij, evenals de bescherming van de onbekwame persoon of diens goederen worden beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied die persoon bij de instelling van de vordering zijn gewone verblijfplaats heeft.

Indien dit recht niet in voldoende maatregelen voorziet, wordt de bescherming beheerst door het recht van de Staat waarvan de persoon bij de instelling van de vordering de nationaliteit heeft.

Het Belgisch recht is van toepassing indien het onmogelijk blijkt om de maatregelen te nemen waarin het toepasselijk buitenlands recht voorziet.

AFDELING 2. - Naam en voornamen

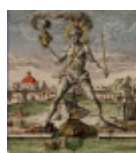
Art. 36. - Internationale bevoegdheid inzake naam en voornamen

De Belgische rechters zijn bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen tot vaststelling van de naam of de voornamen van een persoon, naast de gevallen voorzien in de algemene bepalingen van deze wet, indien die persoon bij de instelling van de vordering Belg is of zijn gewone verblijfplaats in België heeft.

De Belgische autoriteiten zijn eveneens bevoegd om kennis te nemen van vorderingen tot verandering van de naam of de voornamen van een persoon indien deze bij de instelling van de vordering Belg is.

Art. 37. - Recht toepasselijk op de vaststelling van de naam en de voornamen

De vaststelling van de naam en de voornamen van een persoon worden beheerst door het recht van de Staat

L'effet d'un changement de nationalité sur le nom et les prénoms d'une personne est régi par le droit de l'État de sa nouvelle nationalité.

Art. 38. - *Droit applicable au changement de nom ou de prénoms*

Le changement de nom ou de prénoms d'une personne, par acte volontaire ou par effet de la loi, est régi par le droit de l'État dont celle-ci a la nationalité lors du changement.

Lorsque le droit de l'État dont l'un des époux a la nationalité lui permet de choisir un nom à l'occasion du mariage, l'officier de l'état civil mentionne ce nom dans l'acte de mariage.

Art. 39. - *Détermination ou changement de nom ou de prénoms intervenu à l'étranger*

Une décision judiciaire étrangère concernant la détermination ou le changement de nom ou de prénoms d'une personne n'est pas reconnue en Belgique si, outre l'existence d'un motif de refus prévu par l'article 25, cette personne n'avait pas, lors de cette détermination ou de ce changement, la nationalité de l'Etat dans lequel la décision a été rendue, ou si cette détermination ou ce changement n'est pas reconnu dans l'Etat dont cette personne a la nationalité.

Le changement de nom ou de prénoms par acte volontaire n'est pas reconnu si la personne était belge lors du changement.

La détermination du nom ou des prénoms d'un Belge n'est pas reconnue si elle n'est pas conforme au droit belge.

waarvan die persoon de nationaliteit heeft.

De gevolgen van een nationaliteitsverandering op de naam en de voornamen van een persoon worden beheerst door het recht van de Staat van zijn nieuwe nationaliteit.

Art. 38. - *Recht toepasselijk op de verandering van naam of voornamen*

De vrijwillige of uit de wet voortvloeiende verandering van naam of voornamen van een persoon wordt beheerst door het recht van de Staat waarvan die persoon op het tijdstip van de verandering de nationaliteit heeft.

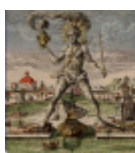
Wanneer het recht van de Staat waarvan een van de echtgenoten de nationaliteit heeft, hem toestaat om ter gelegenheid van het huwelijk een naam te kiezen, vermeldt de ambtenaar van de burgerlijke stand deze gekozen naam in de akte van huwelijk.

Art. 39. - *Vaststelling of verandering van naam of voornamen in het buitenland*

Een buitenlandse rechterlijke beslissing betreffende de vaststelling of de verandering van naam of voornamen van een persoon, wordt in België niet erkend indien, naast het bestaan van een weigeringsgrond voorzien in artikel 25, die persoon op het tijdstip van de bepaling of verandering niet de nationaliteit bezat van de Staat waar de beslissing werd genomen, of indien de bepaling of verandering niet wordt erkend in de Staat waarvan die persoon de nationaliteit heeft.

De vrijwillige verandering van naam of voornamen wordt niet erkend indien de persoon op het tijdstip van de verandering Belg was.

De vaststelling van de naam of voornamen van een Belg wordt niet erkend indien zij niet in overeenstemming is met Belgisch recht.

SECTION 3. - *Absence*

Art. 40. - *Compétence internationale en matière d'absence*

Les juridictions belges sont compétentes pour connaître de toute demande de constat d'absence ou de détermination de ses effets, outre dans les cas prévus par les dispositions générales de la présente loi à l'exclusion de l'article 5, si:

1° la personne disparue était belge ou avait sa résidence habituelle en Belgique lors de sa disparition; ou

2° cette demande concerne des biens de l'absent situés en Belgique lors de l'introduction de la demande.

Art. 41. - *Droit applicable en matière d'absence*

L'absence est régie par le droit de l'État dont la personne avait la nationalité lors de sa disparition.

L'administration provisoire des biens de l'absent est régie par le droit belge.

CHAPITRE III. - *Relations matrimoniales*

SECTION 1. - *Compétence internationale*

Art. 42. - *Compétence internationale en matière de relations matrimoniales*

Les juridictions belges sont compétentes pour connaître de toute demande concernant le mariage ou ses effets, le régime matrimonial, le divorce ou la séparation de corps, outre dans les cas prévus par les dispositions générales de la présente loi, si:

1° en cas de demande conjointe, l'un des époux a sa résidence habituelle en Belgique lors de l'introduction de la demande;

2° la dernière résidence habituelle commune des époux se situait en Belgique moins de douze mois avant l'introduction

AFDELING 3. - *Afwezigheid*

Art. 40. - *Internationale bevoegdheid inzake afwezigheid*

De Belgische rechters zijn bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen tot vaststelling van afwezigheid of tot bepaling van de gevolgen ervan, naast de gevallen voorzien in de algemene bepalingen van deze wet met uitsluiting van artikel 5, indien :

1° de verdwenen persoon bij zijn verdwijning Belg was of zijn gewone verblijfplaats in België had; of

2° de vordering betrekking heeft op goederen van de afwezige die zich bij de instelling van de vordering in België bevinden.

Art. 41. - *Recht toepasselijk op de afwezigheid*

De afwezigheid wordt beheerst door het recht van de Staat waarvan de persoon bij zijn verdwijning de nationaliteit had.

Het voorlopig beheer van de goederen van de afwezige wordt door Belgisch recht beheerst.

HOOFDSTUK III. - *De huwelijksrelatie*

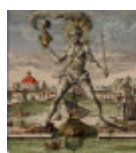
AFDELING 1. - *Internationale bevoegdheid*

Art. 42. - *Internationale bevoegdheid inzake de huwelijksrelatie*

De Belgische rechters zijn bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen betreffende het huwelijk of zijn gevolgen, het huwelijksvermogensrecht, de echtscheiding of de scheiding van tafel en bed, naast de gevallen voorzien in de algemene bepalingen van deze wet, indien :

1° in geval van gezamenlijke vordering, een van de echtgenoten bij de instelling van de vordering zijn gewone verblijfplaats in België heeft;

2° de laatste gemeenschappelijke gewone verblijfplaats van de echtgenoten zich in België bevond, niet meer dan twaalf

de la demande;

3° l'époux demandeur a sa résidence habituelle depuis douze mois au moins en Belgique lors de l'introduction de la demande; ou

4° les époux sont belges lors de l'introduction de la demande.

Art. 43. - *Extension de compétence en matière de mariage et de divorce*

Les juridictions belges sont également compétentes pour connaître de toute demande:

1° tendant à convertir en divorce une décision rendue en Belgique sur la séparation de corps, ou à réviser une décision rendue en Belgique concernant les effets du mariage, du divorce ou de la séparation de corps;

2° formée par le ministère public et concernant la validité d'un mariage, si celui-ci a été célébré en Belgique ou si l'un des époux est belge ou a sa résidence habituelle en Belgique lors de l'introduction de la demande.

Art. 44. - *Compétence des autorités belges pour célébrer le mariage*

Le mariage peut être célébré en Belgique lorsque l'un des futurs époux est belge, est domicilié ou a sa résidence habituelle en Belgique lors de la célébration.

SECTION 2. - *Droit applicable à la promesse de mariage*

Art. 45. - *Droit applicable à la promesse de mariage*

La promesse de mariage est régie:

1° par le droit de l'État sur le territoire duquel l'un et l'autre des futurs époux ont leur résidence habituelle au moment de la promesse;

maanden voorafgaand aan de instelling van de vordering;

3° de echtgenoot die de vordering instelt, bij haar instelling sedert ten minste twaalf maanden zijn gewone verblijfplaats in België heeft; of

4° beide echtgenoten bij de instelling van de vordering Belg zijn.

Art. 43. - *Uitbreiding van de bevoegdheid inzake huwelijk en echtscheiding*

De Belgische rechters zijn eveneens bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen :

1° tot omzetting in echtscheiding van een in België uitgesproken scheiding van tafel en bed of tot herziening van een in België gewezen beslissing betreffende de gevolgen van het huwelijk, van de echtscheiding of van de scheiding van tafel en bed;

2° ingesteld door het openbaar ministerie, die betrekking hebben op de rechtsgeldigheid van een huwelijk, indien dit in België is gesloten of indien een van de echtgenoten bij de instelling van de vordering Belg is of zijn gewone verblijfplaats in België heeft.

Art. 44. - *Bevoegdheid van de Belgische autoriteiten om het huwelijk te voltrekken*

Het huwelijk kan in België worden voltrokken indien een van de toekomstige echtgenoten bij de voltrekking Belg is, in België zijn woonplaats of zijn gewone verblijfplaats heeft.

AFDELING 2. - *Recht toepasselijk op de huwelijksbelofte*

Art. 45. - *Recht toepasselijk op de huwelijksbelofte*

De huwelijksbelofte wordt beheerst :

1° door het recht van de Staat op wiens grondgebied beide toekomstige echtgenoten op het tijdstip van de huwelijksbelofte hun gewone verblijfplaats hebben;

2° à défaut de résidence habituelle sur le territoire d'un même État, par le droit de l'État dont l'un et l'autre des futurs époux ont la nationalité au moment de la promesse;

3° dans les autres cas, par le droit belge.

SECTION 3. - *Droit applicable au mariage*

Art. 46. - *Droit applicable à la formation du mariage*

Sous réserve de l'article 45, les conditions de validité du mariage sont régies, pour chacun des époux, par le droit de l'État dont il a la nationalité au moment de la célébration du mariage.

Art. 47. - *Droit applicable aux formalités relatives à la célébration du mariage*

§ 1er. Les formalités relatives à la célébration du mariage sont régies par le droit de l'État sur le territoire duquel le mariage est célébré.

§ 2. Ce droit détermine notamment si et selon quelles modalités:

1° des déclarations et publications préalables au mariage sont requises dans cet État;

2° l'acte de mariage doit être transcrit dans cet État;

3° le mariage célébré devant une autorité confessionnelle a des effets de droit;

4° le mariage peut avoir lieu par procuration.

Art. 48. - *Droit applicable aux effets du mariage*

§ 1er. Sous réserve de l'article 53, les effets du mariage sont régis:

2° bij gebreke van gewone verblijfplaats op het grondgebied van een zelfde Staat, door het recht van de Staat waarvan beide toekomstige echtgenoten de nationaliteit hebben bij de huwelijksbelofte;

3° in de andere gevallen, door Belgisch recht.

AFDELING 3. - *Recht toepasselijk op het huwelijk*

Art. 46. - *Recht toepasselijk op de totstandkoming van het huwelijk*

Onder voorbehoud van artikel 45 worden de voorwaarden voor de geldigheid van het huwelijk voor elke echtgenoot beheerst door het recht van de Staat waarvan hij bij de voltrekking van het huwelijk de nationaliteit heeft.

Art. 47. - *Recht toepasselijk op de vormvereisten voor de voltrekking van het huwelijk*

§ 1. De vormvereisten voor de voltrekking van het huwelijk worden beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied het huwelijk voltrokken wordt.

§ 2. Dit recht bepaalt met name of en volgens welke modaliteiten :

1° het huwelijk in die Staat vooraf moet worden aangegeven en afgekondigd ;

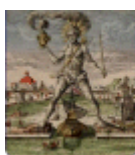
2° de akte van huwelijk in die Staat moet worden overgeschreven;

3° het voor een godsdienstige instantie gesloten huwelijk rechtsgevolgen heeft;

4° het huwelijk bij volmacht kan plaatsvinden.

Art. 48. - *Recht toepasselijk op de gevolgen van het huwelijk*

§ 1. Onder voorbehoud van artikel 53, worden de gevolgen van het huwelijk beheerst:

1° par le droit de l'État sur le territoire duquel l'un et l'autre époux ont leur résidence habituelle au moment où ces effets sont invoqués;

2° à défaut de résidence habituelle sur le territoire d'un même État, par le droit de l'État dont l'un et l'autre époux ont la nationalité au moment où ces effets sont invoqués;

3° dans les autres cas, par le droit belge.

§ 2. Le droit désigné au paragraphe premier détermine, notamment:

1° les devoirs de cohabitation et de fidélité;

2° la contribution des époux aux charges du mariage;

3° la perception des revenus par chaque époux et leur affectation;

4° l'admissibilité des contrats et libéralités entre époux, et la révocation de celles-ci;

5° les modalités de la représentation d'un des époux par l'autre;

6° la validité à l'égard d'un époux d'un acte passé par l'autre qui affecte les intérêts de la famille, ainsi que la réparation des conséquences dommageables d'un tel acte à l'égard de cet époux.

§ 3. Par dérogation aux paragraphes précédents, le droit de l'État sur le territoire duquel est situé l'immeuble qui sert au logement principal de la famille régit l'exercice, par l'un des époux, de droits concernant cet immeuble ou des meubles qui garnissent celui-ci.

1° door het recht van de Staat op wiens grondgebied beide echtgenoten hun gewone verblijfplaats hebben op het tijdstip dat die gevolgen worden ingeroepen;

2° bij gebreke van gewone verblijfplaats op het grondgebied van een zelfde Staat, door het recht van de Staat waarvan beide echtgenoten de nationaliteit hebben op het tijdstip dat die gevolgen worden ingeroepen;

3° in de andere gevallen, door het Belgische recht.

§ 2. Het in paragraaf 1 aangewezen recht bepaalt met name :

1° de plichten tot samenwonen en getrouwheid;

2° de bijdrage van de echtgenoten in de lasten van het huwelijk;

3° de ontvangst van inkomsten door elke echtgenoot en de besteding ervan;

4° de toelaatbaarheid van contracten en giften tussen echtgenoten en de herroeping ervan;

5° de modaliteiten van de vertegenwoordiging van een echtgenoot door de andere;

6° de rechtsgeldigheid, ten aanzien van een echtgenoot, van een voor de belangen van het gezin schadelijke handeling verricht door de andere echtgenoot, evenals het herstel van de schadelijke gevolgen ervan ten aanzien van die echtgenoot.

§ 3. In afwijking van de vorige paragrafen, wordt de uitoefening door een echtgenoot van de rechten betreffende het onroerend goed dat het gezin tot hoofdverblijf dient of inzake de roerende goederen die zich daarin bevinden, geregeld door het recht van de Staat op wiens grondgebied het onroerend goed is gelegen.

SECTION 4. - *Droit applicable au régime*

AFDELING 4. - *Recht toepasselijk op het*

matrimonial

Art. 49. - *Choix du droit applicable au régime matrimonial*

§ 1er. Le régime matrimonial est régi par le droit choisi par les époux.

§ 2. Les époux ne peuvent désigner que l'un des droits suivants:

1° le droit de l'État sur le territoire duquel ils fixeront pour la première fois leur résidence habituelle après la célébration du mariage;

2° le droit de l'État sur le territoire duquel l'un d'eux a sa résidence habituelle au moment du choix;

3° le droit de l'État dont l'un d'eux a la nationalité au moment du choix.

Art. 50. - *Modalités du choix du droit applicable*

§ 1er. Le choix du droit applicable peut être fait avant la célébration du mariage ou au cours du mariage. Il peut modifier un choix antérieur.

§ 2. Le choix doit être effectué conformément à l'article 52, paragraphe premier.

Il doit porter sur l'ensemble des biens des époux.

§ 3. Le changement de droit applicable résultant d'un choix effectué par les époux n'a d'effet que pour l'avenir. Les époux peuvent en disposer autrement, sans pouvoir porter atteinte aux droits des tiers.

Art. 51. - *Droit applicable à défaut de choix*

A défaut de choix par les époux, le régime matrimonial est régi:

1° par le droit de l'Etat sur le territoire duquel l'un et l'autre époux fixent pour la première fois leur résidence habituelle

huwelijksvermogen

Art. 49. - *Keuze van het recht toepasselijk op het huwelijksvermogen*

§ 1. Het huwelijksvermogen wordt beheerst door het recht dat de echtgenoten kiezen.

§ 2. De echtgenoten kunnen slechts een van de volgende rechtsstelsels aanwijzen :

1° het recht van de Staat op wiens grondgebied zij na de voltrekking van het huwelijk hun eerste gewone verblijfplaats vestigen;

2° het recht van de Staat op wiens grondgebied een van hen op het tijdstip van de keuze zijn gewone verblijfplaats heeft;

3° het recht van de Staat waarvan een van hen op het tijdstip van de keuze de nationaliteit heeft.

Art. 50. - *Modaliteiten van de rechtskeuze*

§ 1. De rechtskeuze kan worden gedaan voor de voltrekking van het huwelijk of tijdens het huwelijk. Zij kan een eerdere keuze wijzigen.

§ 2. De keuze moet gebeuren overeenkomstig artikel 52, paragraaf 1.

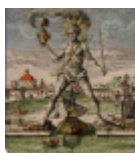
Zij moet het gehele vermogen van de echtgenoten betreffen.

§ 3. De uit de keuze van de echtgenoten voortvloeiende wijziging van het toepasselijk recht heeft slechts gevolg voor de toekomst. De echtgenoten kunnen anders beslissen, maar mogen de rechten van derden niet schaden.

Art. 51. - *Recht toepasselijk bij gebreke van keuze*

Bij gebreke van rechtskeuze door de echtgenoten wordt het huwelijksvermogen beheerst :

1° door het recht van de Staat op wiens grondgebied beide echtgenoten na de voltrekking van het huwelijk hun eerste

après la célébration du mariage;

2° à défaut de résidence habituelle sur le territoire d'un même État, par le droit de l'Etat dont l'un et l'autre époux ont la nationalité au moment de la célébration du mariage;

3° dans les autres cas, par le droit de l'Etat sur le territoire duquel le mariage a été célébré.

Art. 52. - Droit applicable à la forme du choix d'un régime matrimonial

Le choix d'un régime matrimonial est valable quant à la forme si celle-ci répond soit au droit applicable au régime matrimonial au moment du choix, soit au droit de l'État sur le territoire duquel il a été fait. Il doit au moins faire l'objet d'un écrit daté et signé des deux époux.

La mutation de régime matrimonial a lieu selon les formalités prévues par le droit de l'État sur le territoire duquel la mutation est effectuée.

Art. 53. - Domaine du droit applicable au régime matrimonial

§ 1er. Sans préjudice de l'article 52, le droit applicable au régime matrimonial détermine, notamment:

1° la validité du consentement sur le choix du droit applicable;

2° l'admissibilité et la validité du contrat de mariage;

3° la possibilité et l'étendue du choix d'un régime matrimonial;

4° si et dans quelle mesure les époux peuvent changer de régime, et si le nouveau régime agit de manière rétroactive ou si les époux peuvent le faire agir de manière rétroactive;

gewone verblijfplaats vestigen;

2° bij gebreke van gewone verblijfplaats op het grondgebied van een zelfde Staat, door het recht van de Staat waarvan beide echtgenoten de nationaliteit hebben bij de voltrekking van het huwelijk;

3° in de andere gevallen, door het recht van de Staat op wiens grondgebied het huwelijk is gesloten.

Art. 52. - Recht toepasselijk op de vorm van de keuze van een huwelijksvermogensstelsel

De keuze van een huwelijksvermogensstelsel is naar de vorm geldig indien zij in overeenstemming is ofwel met het op het huwelijksvermogen toepasselijke recht ten tijde van de keuze, ofwel met het recht van de Staat op wiens grondgebied zij is gedaan. Zij moet ten minste in een gedateerd en door beide echtgenoten ondertekend geschrift worden vastgesteld.

De wijziging van het huwelijksvermogensstelsel gebeurt volgens de vormvereisten voorgeschreven door het recht van de Staat op wiens grondgebied de wijziging plaatsvindt.

Art. 53. - Toepassingsgebied van het recht toepasselijk op het huwelijksvermogen

§ 1. Onverminderd artikel 52 bepaalt het op het huwelijksvermogen toepasselijk recht met name :

1° de geldigheid van de instemming met de keuze van het toepasselijk recht;

2° de toelaatbaarheid en de geldigheid van het huwelijkscontract;

3° de mogelijkheid tot, en de omvang van een keuze van een huwelijksvermogensstelsel;

4° of en in welke mate de echtgenoten hun huwelijksvermogensstelsel mogen wijzigen, en of het nieuwe stelsel met terugwerkende kracht geldt of de echtgenoten daaraan terugwerkende kracht kunnen geven;

5° la composition des patrimoines et l'attribution des pouvoirs de gestion;

6° la dissolution et la liquidation du régime matrimonial, ainsi que les règles du partage.

§ 2. Le mode de composition et d'attribution des lots est régi par le droit de l'État sur le territoire duquel les biens sont situés lors du partage.

Art. 54. - Protection des tiers

§ 1er. L'opposabilité du régime matrimonial aux tiers est régie par le droit applicable au régime.

Toutefois, lorsque le tiers et l'époux dont il est le créancier avaient leur résidence habituelle sur le territoire du même État lors de la naissance de la dette, le droit de cet État est applicable, à moins que:

1° les conditions de publicité ou d'enregistrement prévues par le droit applicable au régime matrimonial aient été remplies; ou

2° le tiers connaissait le régime matrimonial lors de la naissance de la dette ou ne l'a ignoré qu'en raison d'une imprudence de sa part; ou

3° les règles de publicité prévues en matière de droits réels immobiliers par le droit de l'État sur le territoire duquel l'immeuble est situé aient été respectées.

§ 2. Le droit applicable au régime matrimonial détermine si et dans quelle mesure une dette contractée par l'un des époux pour les besoins du ménage ou l'éducation des enfants oblige l'autre époux.

Toutefois, lorsque le tiers et l'époux dont il est le créancier avaient leur résidence habituelle sur le territoire du même État lors de la naissance de la dette, le droit de

5° de samenstelling van de vermogens en de toekenning van de bestuursbevoegdheden;

6° de ontbinding en de vereffening van het huwelijksvermogensstelsel, alsmede de regels voor de verdeling.

§ 2. De wijze van samenstelling en van toebedeling van de loten wordt beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied de goederen zich bij de verdeling bevinden.

Art. 54. - Bescherming van derden

§ 1. De tegenstelbaarheid van het huwelijksvermogensstelsel aan derden wordt beheerst door het op het huwelijksvermogen toepasselijk recht.

Wanneer evenwel de derde en de echtgenoot van wie hij schuldeiser is, bij het ontstaan van de schuld hun gewone verblijfplaats op het grondgebied van dezelfde Staat hadden, is het recht van die Staat van toepassing, tenzij :

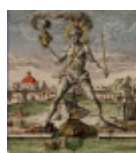
1° de voorwaarden inzake publiciteit of registratie voorgeschreven door het recht toepasselijk op het huwelijksvermogen zijn vervuld; of

2° de derde bij het ontstaan van de schuld het huwelijksvermogensstelsel kende of het alleen niet kende wegens zijn eigen onzorgvuldigheid; of

3° de voorschriften inzake publiciteit zijn nageleefd, die in verband met onroerende zakelijke rechten worden voorgeschreven door het recht van de Staat op wiens grondgebied het onroerend goed is gelegen.

§ 2. Het recht toepasselijk op het huwelijksvermogen bepaalt of en in welke mate een schuld die een van de echtgenoten heeft aangegaan voor de behoeften van het huishouden of de opvoeding van de kinderen, de andere echtgenoot verbindt.

Wanneer echter de derde en de echtgenoot van wie hij schuldeiser is, bij het ontstaan van de schuld hun gewone verblijfplaats op het grondgebied van dezelfde Staat

cet État est applicable.

SECTION 5. - *Droit applicable à la dissolution du mariage et à la séparation de corps*

Art. 55. - *Droit applicable au divorce et à la séparation de corps*

§ 1er. Le divorce et la séparation de corps sont régis:

1° par le droit de l'État sur le territoire duquel l'un et l'autre époux ont leur résidence habituelle lors de l'introduction de la demande;

2° à défaut de résidence habituelle sur le territoire d'un même État, par le droit de l'État dont l'un et l'autre époux ont la nationalité lors de l'introduction de la demande;

3° dans les autres cas, par le droit belge.

§ 2. Toutefois, les époux peuvent choisir le droit applicable au divorce ou à la séparation de corps.

Ils ne peuvent désigner que l'un des droits suivants:

1° le droit de l'État dont l'un et l'autre ont la nationalité lors de l'introduction de la demande;

2° le droit belge.

Ce choix doit être exprimé lors de la première comparution.

§ 3. L'application du droit désigné en vertu du paragraphe premier est écartée dans la mesure où ce droit ignore l'institution du divorce. Dans ce cas, il est fait application du droit désigné en fonction du critère établi de manière subsidiaire par le paragraphe premier.

Art. 56. - *Domaine du droit applicable*

hadden, is het recht van die Staat van toepassing.

AFDELING 5. - *Recht toepasselijk op de huwelijksontbinding en de scheiding van tafel en bed*

Art. 55. - *Recht toepasselijk op de echtscheiding en de scheiding van tafel en bed*

§ 1. De echtscheiding en de scheiding van tafel en bed worden beheerst :

1° door het recht van de Staat op wiens grondgebied beide echtgenoten bij de instelling van de vordering hun gewone verblijfplaats hebben;

2° bij gebreke van gewone verblijfplaats op het grondgebied van een zelfde Staat, door het recht van de Staat waarvan beide echtgenoten bij de instelling van de vordering de nationaliteit hebben;

3° in de andere gevallen, door Belgisch recht.

§ 2. De echtgenoten kunnen evenwel kiezen welk recht op de echtscheiding of de scheiding van tafel en bed toepasselijk is.

Zij kunnen slechts een van de volgende rechtsstelsels aanwijzen :

1° het recht van de Staat waarvan zij beiden bij de instelling van de vordering de nationaliteit hebben;

2° het Belgisch recht.

De keuze moet bij de eerste verschijning worden uitgedrukt.

§ 3. De toepassing van het overeenkomstig paragraaf 1 aangewezen recht wordt uitgesloten voorzover dat recht de instelling van de echtscheiding niet kent. In dat geval wordt het recht toegepast dat is aangewezen op grond van het criterium dat op subsidiaire wijze in paragraaf 1 is vastgesteld.

Art. 56. - *Toepassingsgebied van het*

au divorce et à la séparation de corps

Le droit applicable au divorce et à la séparation de corps détermine notamment:

1° l'admissibilité de la séparation de corps;

2° les causes et conditions du divorce ou de la séparation de corps ou, en cas de demande conjointe, les conditions du consentement, y compris son mode d'expression;

3° l'obligation d'un accord entre époux portant des mesures concernant la personne, les aliments et les biens des époux et des enfants dont ils ont la charge ;

4° la dissolution du lien matrimonial ou, en cas de séparation, l'étendue du relâchement de ce lien.

Art. 57. - Dissolution du mariage à l'étranger fondée sur la volonté du mari

§ 1er. Un acte établi à l'étranger constatant la volonté du mari de dissoudre le mariage sans que la femme ait disposé d'un droit égal, ne peut être reconnu en Belgique conformément à l'article 22 que s'il a été homologué par une juridiction de l'Etat où il a été établi.

§ 2. La décision judiciaire étrangère n'est pas reconnue en Belgique si, outre l'existence d'un motif de refus prévu par l'article 25:

1° la femme n'a pas été mise en mesure d'être présente lors de cette homologation;

2° lorsqu'elle a été mise en mesure d'être présente ou lorsqu'elle a été présente lors de cette homologation, la femme n'a pas accepté la dissolution de manière certaine et sans aucune contrainte à ce moment;

recht toepasselijk op de echtscheiding en de scheiding van tafel en bed

Het recht van toepassing op de echtscheiding en op de scheiding van tafel en bed bepaalt met name :

1° de toelaatbaarheid van de scheiding van tafel en bed;

2° de gronden van en de voorwaarden voor de echtscheiding of de scheiding van tafel en bed of, in geval van een gezamenlijke vordering, de voorwaarden voor de toestemming, daaronder begrepen de wijze van uitdrukking ervan;

3° de verplichting voor de echtgenoten om een overeenkomst te sluiten over de maatregelen betreffende de persoon, het onderhoud en de goederen van de echtgenoten en van de kinderen die door hen opgevoed worden;

4° de ontbinding van de huwelijksband of, in geval van scheiding, de afzwakking van die band.

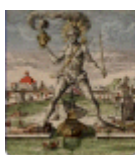
Art. 57. - Buitenlandse ontbinding van het huwelijk gegrond op de wil van de man

§ 1. Een in het buitenland opgestelde akte die de wilsverklaring van de man om het huwelijk te ontbinden vaststelt zonder dat de vrouw een zelfde recht had, kan slechts in België worden erkend met toepassing van artikel 22 indien zij gehomologeerd werd door een rechter in de Staat waar zij tot stand kwam.

§ 2. De buitenlandse rechterlijke beslissing wordt in België niet erkend indien, benevens het bestaan van een weigeringsgrond voorzien in artikel 25:

1° de vrouw niet de mogelijkheid werd geboden bij de homologatie aanwezig te zijn;

2° als de vrouw wel de mogelijkheid werd geboden om aanwezig te zijn of als zij aanwezig was bij de homologatie, zij op dat tijdstip niet op ondubbelzinnige wijze en zonder enige dwang de ontbinding heeft aanvaard;

3° l'un des époux résidait habituellement en Belgique lors de cette homologation; ou

4° l'un des époux était belge lors de cette homologation; toutefois, le juge peut écarter cette condition si la situation ne présentait pas d'autre lien significatif avec la Belgique à ce moment.

La reconnaissance peut également être refusée si cette forme de dissolution du mariage n'est pas susceptible d'être reconnue dans l'Etat de la résidence habituelle ou de la nationalité de l'un des époux, en raison de cette résidence ou de cette nationalité.

CHAPITRE IV. - *Relation de vie commune*

Art. 58. - *Notion de "relation de vie commune"*

Au sens de la présente loi, les termes "relation de vie commune" visent une situation de vie commune donnant lieu à enregistrement par une autorité publique et ne créant pas entre les cohabitants de lien équivalent au mariage.

Art. 59. - *Compétence internationale en matière de relations de vie commune*

L'article 42 est applicable par analogie à toute demande concernant une relation de vie commune.

L'enregistrement de la conclusion ou de la cessation de la relation de vie commune peut avoir lieu en Belgique lorsque l'un des cohabitants est belge, est domicilié ou a sa résidence habituelle en Belgique lors de l'enregistrement. L'enregistrement de la cessation de la relation peut également avoir lieu en Belgique lorsque l'enregistrement de sa conclusion a eu lieu en Belgique.

Art. 60. - *Droit applicable à la relation de vie commune*

§ 1er. Les conditions de validité de la relation de vie commune sont régies, pour chacun des cohabitants, par le droit de l'Etat dont il a la nationalité au moment de

3° een van de echtgenoten op het tijdstip van de homologatie zijn gewone verblijfplaats had in België; of

4° een van de echtgenoten op het tijdstip van de homologatie Belg was; de rechter kan evenwel deze voorwaarde uitsluiten indien de zaak op dat tijdstip geen andere betekenisvolle band met België vertoonde.

De erkenning kan eveneens worden geweigerd indien die vorm van huwelijksontbinding niet kan worden erkend in de Staat van de gewone verblijfplaats of van de nationaliteit van een van de echtgenoten, op grond van die verblijfplaats of van die nationaliteit.

HOOFDSTUK IV. - *De relatie van samenleven*

Art. 58. - *Begrip "relatie van samenleven"*

Het begrip "relatie van samenleven" in deze wet betekent een toestand van samenleven die registratie bij een openbare overheid vereist en tussen de samenwonende personen geen band schept die evenwaardig is aan het huwelijk.

Art. 59. - *Internationale bevoegdheid inzake de relatie van samenleven*

Artikel 42 is naar analogie van toepassing op de vorderingen betreffende een relatie van samenleven.

De registratie van de sluiting of de beëindiging van een relatie van samenleven kan in België gedaan worden, ingeval één van de samenwonenden Belg is of in België zijn woonplaats of gewone verblijfplaats heeft bij de registratie. De registratie van de beëindiging van de relatie kan eveneens in België gedaan worden, wanneer registratie van de sluiting in België werd gedaan.

Art. 60. - *Recht toepasselijk op de relatie van samenleven*

§ 1. De voorwaarden voor de geldigheid van een relatie van samenleven worden voor elke samenwonende persoon beheerst door het recht van de Staat waarvan hij bij de

l'enregistrement de la relation.

Toutefois, les formalités relatives à la conclusion de la relation de vie commune sont régies par le droit de l'Etat sur le territoire duquel la relation est enregistrée.

§ 2. Les effets entre cohabitants et à l'égard de tiers d'une relation de vie commune enregistrée en Belgique sont régis par le droit belge.

Les effets d'une relation de vie commune enregistrée à l'étranger sont régis par le droit désigné en vertu des articles 48 à 54, applicables par analogie.

§ 3. Les conditions de la cessation d'une relation de vie commune enregistrée en Belgique sont régies par le droit belge.

Les conditions de cessation d'une relation de vie commune enregistrée à l'étranger sont régies par le droit désigné en vertu de l'articles 55, applicable par analogie. Toutefois, les formalités relatives à la cessation de cette relation sont régies par le droit de l'Etat sur le territoire duquel l'acte de cessation est établi.

§ 4. L'application du droit étranger qui régit les effets ou la cessation d'une relation de vie commune en vertu des paragraphes 2 et 3 est écartée si ce droit n'organise pas de relation équivalente. Dans ce cas, il est fait application du droit de l'Etat sur le territoire duquel les parties avaient leur résidence habituelle au moment de l'enregistrement de la relation. A défaut de résidence habituelle dans le même pays ou si ce droit n'organise pas de relation équivalente, il est fait application du droit de l'Etat sur le territoire duquel la relation a été enregistrée.

registratie van de relatie de nationaliteit heeft.

De vormvereisten voor de sluiting van een relatie van samenleven worden evenwel beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied de relatie geregistreerd wordt.

§ 2. De gevolgen tussen de samenwonende personen en ten aanzien van derden, van een relatie van samenleven die in België werd geregistreerd, worden beheerst door Belgisch recht.

De gevolgen van een relatie van samenleven die in het buitenland werd geregistreerd worden beheerst door het recht aangewezen in de artikelen 48 tot 54, die naar analogie van toepassing zijn.

§ 3. De voorwaarden voor de beëindiging van een in België geregistreerde relatie van samenleven worden beheerst door Belgisch recht.

De voorwaarden voor de beëindiging van een in het buitenland geregistreerde relatie van samenleven worden beheerst door het recht aangewezen in artikel 55, dat naar analogie van toepassing is. De vormvereisten voor de beëindiging van die relatie worden echter beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied de akte van beëindiging wordt opgemaakt.

§ 4. Het buitenlands recht dat overeenkomstig de paragrafen 2 en 3 de gevolgen of de beëindiging van een relatie van samenleven beheerst, wordt terzijde gesteld indien dat recht geen gelijkaardige relatie regelt. In dat geval wordt het recht toegepast van de Staat op wiens grondgebied de partijen hun gewone verblijfplaats hadden op het tijdstip van de registratie van de relatie. Bij gebreke van gewone verblijfplaats in dezelfde Staat of indien dat recht geen gelijkaardige relatie regelt, wordt het recht toegepast van de Staat op wiens grondgebied de relatie werd geregistreerd.

CHAPITRE V. - *Filiation*

HOOFDSTUK V. - *Afstamming*

SECTION 1. - *Filiation biologique*

Art. 61. - *Compétence internationale en matière de filiation*

Les juridictions belges sont compétentes pour connaître de toute demande concernant l'établissement ou la contestation de paternité ou de maternité, outre dans les cas prévus par les dispositions générales de la présente loi, si:

1° l'enfant a sa résidence habituelle en Belgique lors de l'introduction de la demande;

2° la personne dont la paternité ou la maternité est invoquée ou contestée a sa résidence habituelle en Belgique lors de l'introduction de la demande; ou

3° l'enfant et la personne dont la paternité ou la maternité est invoquée ou contestée sont belges lors de l'introduction de la demande.

Art. 62. - *Droit applicable à la filiation*

§ 1er. L'établissement et la contestation de paternité ou de maternité d'une personne sont régis par le droit de l'État dont elle a la nationalité au moment de la naissance de l'enfant ou, si cet établissement résulte d'un acte volontaire, au moment de cet acte.

Lorsque le droit désigné par le présent article ne prévoit pas l'exigence d'un tel consentement, l'exigence et les conditions du consentement de l'enfant, ainsi que le mode d'expression de ce consentement, sont régis par le droit de l'Etat sur le territoire duquel il a sa résidence habituelle au moment de ce consentement.

§ 2. Lorsqu'un lien de filiation est établi valablement selon le droit applicable en vertu de la présente loi à l'égard de plusieurs personnes du même sexe, le droit qui régit la filiation résultant de plein droit de la loi détermine l'effet sur celle-ci d'un acte de reconnaissance. En cas de

AFDELING 1. - *Oorspronkelijke afstamming*

Art. 61. - *Internationale bevoegdheid inzake afstamming*

De Belgische rechters zijn bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen betreffende de vaststelling of betwisting van vaderschap of moederschap, naast de gevallen voorzien in de algemene bepalingen van deze wet, indien :

1° het kind bij de instelling van de vordering zijn gewone verblijfplaats in België heeft;

2° de persoon van wie het vaderschap of moederschap wordt aangevoerd of betwist, bij de instelling van de vordering zijn gewone verblijfplaats in België heeft; of

3° het kind en de persoon van wie het vaderschap of moederschap wordt aangevoerd of betwist, bij de instelling van de vordering Belg zijn.

Art. 62. - *Recht toepasselijk op de afstamming*

§ 1. De vaststelling en de betwisting van het vaderschap of moederschap van een persoon worden beheerst door het recht van de Staat waarvan hij de nationaliteit heeft bij de geboorte van het kind of, indien de vaststelling het resultaat is van een vrijwillige handeling, bij het verrichten van die handeling.

Wanneer het door dit artikel aangewezen rechtsstelsel geen toestemming eist, worden de vereiste van en de voorwaarden voor de toestemming van het kind evenals de wijze waarop zij wordt uitgedrukt, beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied het kind op het tijdstip van de toestemming zijn gewone verblijfplaats heeft.

§ 2. Wanneer een afstammingsband volgens het recht toepasselijk uit hoofde van deze wet rechtsgeldig wordt vastgesteld tegenover meerdere personen van hetzelfde geslacht, bepaalt het recht toepasselijk op de afstamming die van rechtswege uit de wet voortvloeit welk gevolg een erkenning

conflit entre plusieurs filiations résultant de plein droit de la loi, il est fait application, parmi les droits désignés, de celui de l'Etat avec lequel la situation présente les liens les plus étroits.

Lorsque l'enfant est reconnu valablement selon le droit applicable en vertu de la présente loi par plusieurs personnes du même sexe, le droit qui régit la première reconnaissance détermine l'effet sur celle-ci d'une reconnaissance ultérieure.

Art. 63. - *Domaine du droit applicable à la filiation*

Le droit applicable en vertu de l'article 62 détermine notamment:

1° qui est admis à rechercher ou à contester un lien de filiation;

2° la charge et l'objet de la preuve du lien de filiation, ainsi que la détermination des modes de preuve;

3° les conditions et les effets de la possession d'état;

4° les délais d'intentement de l'action.

Art. 64. - *Droit applicable aux formalités de la reconnaissance*

L'acte de reconnaissance est établi selon les formalités prévues, soit par le droit applicable au lien de filiation en vertu de l'article 62, paragraphe premier, alinéa premier, soit par le droit de l'Etat sur le territoire duquel il est établi.

Art. 65. - *Compétence pour recevoir la reconnaissance*

Un acte de reconnaissance peut être établi en Belgique si:

1° l'auteur est belge, est domicilié ou a sa résidence habituelle en Belgique lors de l'établissement de l'acte;

hierop heeft. In geval van conflict tussen meerdere afstammingsbanden die van rechtswege uit de wet voortvloeien, wordt tussen de aangewezen rechtsstelsels het recht toegepast van de Staat waarmee het geval de nauwste banden heeft.

Wanneer het kind volgens het recht toepasselijk uit hoofde van deze wet rechtsgeldig wordt erkend door meerdere personen van hetzelfde geslacht, bepaalt het recht toepasselijk op de eerste erkenning het gevolg van een latere erkenning op die eerste.

Art. 63. - *Toepassingsgebied van het recht toepasselijk op de afstamming*

Het recht dat krachtens artikel 62 van toepassing is, bepaalt met name:

1° aan wie het toegelaten is een afstammingsband te doen vaststellen of te betwisten;

2° de bewijslast en de te bewijzen elementen inzake de afstammingsband, alsook de vaststelling van de bewijsmiddelen;

3° de voorwaarden voor en de gevolgen van het bezit van staat;

4° de termijnen voor de instelling van de vordering.

Art. 64. - *Recht toepasselijk op de vormvereisten van de erkenning*

De akte van erkenning wordt opgesteld volgens de vormvereisten voorgeschreven door het recht dat krachtens artikel 62, paragraaf 1, lid 1, op de afstamming van toepassing is of door het recht van de Staat op wiens grondgebied zij wordt opgesteld.

Art. 65. - *Bevoegdheid om de erkenning te ontvangen*

De akte van erkenning kan in België worden opgesteld, indien :

1° de persoon die de erkenning verricht Belg is of zijn woonplaats of gewone verblijfplaats in België heeft bij de opmaak van de akte;

2° l'enfant est né en Belgique; ou

3° l'enfant a sa résidence habituelle en Belgique lors de l'établissement de l'acte.

SECTION 2. - Filiation adoptive

Art. 66. - Compétence internationale en matière d'adoption

Par dérogation aux dispositions générales de la présente loi, les juridictions belges ne sont compétentes pour prononcer une adoption que si l'adoptant, l'un des adoptants ou l'adopté est belge ou a sa résidence habituelle en Belgique lors de l'introduction de la demande.

Les juridictions belges sont compétentes pour prononcer la révocation d'une adoption aux conditions visées à l'alinéa premier ou si l'adoption a été établie en Belgique.

Art. 67. - Droit applicable aux conditions de l'établissement de l'adoption

L'établissement de la filiation adoptive est régi par le droit de l'État dont l'adoptant ou l'un et l'autre adoptants ont la nationalité à ce moment.

Lorsque les adoptants n'ont pas la nationalité d'un même État, l'établissement de la filiation adoptive est régi par le droit de l'État sur le territoire duquel l'un et l'autre ont leur résidence habituelle à ce moment ou, à défaut de résidence habituelle dans le même Etat, par le droit belge.

Toutefois, si le juge considère que l'application du droit étranger nuirait manifestement à l'intérêt supérieur de l'adopté et que l'adoptant ou les adoptants ont des liens manifestement étroits avec la Belgique, il applique le droit belge.

Art. 68. - Droit applicable au consentement de l'adopté

2° het kind in België geboren is; of

3° het kind zijn gewone verblijfplaats in België heeft bij de opmaak van de akte.

AFDELING 2. - Adoptieve afstamming

Art. 66. - Internationale bevoegdheid inzake adoptie

In afwijking van de algemene bepalingen van deze wet, zijn de Belgische rechters slechts bevoegd om een adoptie uit te spreken indien de adoptant, een van de adoptanten of de geadopteerde bij de instelling van de vordering Belg is of zijn gewone verblijfplaats in België heeft.

De Belgische rechters zijn bevoegd om de adoptie te herroepen indien de voorwaarden bedoeld in lid 1 zijn vervuld of indien de adoptie in België is vastgesteld.

Art. 67. - Recht toepasselijk op de voorwaarden voor de vaststelling van de adoptie

De vaststelling van de adoptieve afstamming wordt beheerst door het recht van de Staat waarvan de adoptant of beide adoptanten op dat ogenblik de nationaliteit hebben.

Wanneer de adoptanten niet de nationaliteit van een zelfde Staat hebben, wordt de vaststelling van de adoptieve afstamming beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied beide op dat ogenblik hun gewone verblijfplaats hebben of, bij gebreke van hun gewone verblijfplaats in dezelfde Staat, door Belgisch recht.

De rechter past evenwel Belgisch recht toe indien hij oordeelt dat de toepassing van buitenlands recht kennelijk het hogere belang van de geadopteerde zou schaden en de adoptant of de adoptanten kennelijk nauwe banden met België hebben.

Art. 68. - Recht toepasselijk op de toestemming van de geadopteerde

Les consentements de l'adopté et de ses auteurs ou représentants légaux, ainsi que le mode d'expression de ce consentement, sont régis par le droit de l'État sur le territoire duquel l'adopté a sa résidence habituelle immédiatement avant le déplacement en vue de l'adoption ou, à défaut d'un tel déplacement, au moment de l'adoption.

Toutefois, le droit belge régit le consentement de l'adopté si le droit applicable en vertu de l'alinéa premier ne prévoit pas la nécessité d'un tel consentement ou ne connaît pas l'institution de l'adoption.

Art. 69. - Droit applicable au mode d'établissement de l'adoption

Le mode d'établissement d'une adoption en Belgique est régi par le droit belge.

Lorsqu'un acte d'adoption a été établi à l'étranger conformément au droit de l'État dans lequel il a été passé et que ce droit prévoit la nécessité d'une procédure judiciaire, celle-ci peut être poursuivie en Belgique conformément à la procédure prévue par le droit belge.

Art. 70. - Nature du lien créé par l'adoption

Le droit applicable en vertu de l'article 64 détermine la nature du lien créé par l'adoption et si l'adopté cesse d'appartenir à sa famille d'origine.

Art. 71. - Droit applicable à la révocation de l'adoption

La révocation d'une adoption est régie par le droit de l'État dont l'adoptant ou l'un et l'autre adoptants ont la nationalité lors de l'introduction de la demande.

Lorsque les adoptants n'ont pas la nationalité d'un même État, la révocation de l'adoption est régie par le droit de l'État sur le territoire duquel l'un et l'autre ont leur résidence habituelle lors de l'introduction de la demande ou, à défaut

De toestemming van de geadopteerde en van zijn ouders of wettelijke vertegenwoordigers, evenals de wijze waarop zij wordt uitgedrukt, worden beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied de geadopteerde zijn gewone verblijfplaats heeft onmiddellijk voorafgaand aan de overbrenging ter adoptie of, bij afwezigheid van zo een overbrenging, bij de adoptie.

Het Belgisch recht beheerst evenwel de toestemming van de geadopteerde indien het recht dat krachtens lid 1 van toepassing is, niet voorziet in de noodzaak van een dergelijke toestemming of de instelling van de adoptie niet kent.

Art. 69. - Recht toepasselijk op de wijze van vaststelling van de adoptie

De wijze van vaststelling van een adoptie in België wordt beheerst door Belgisch recht.

Wanneer een adoptieakte in het buitenland is opgemaakt volgens het recht van de Staat waar zulks heeft plaatsgevonden en dit recht een gerechtelijke procedure voorschrijft, kan die in België worden gevolgd overeenkomstig de door Belgisch recht voorgeschreven procedure.

Art. 70. - Aard van de door de adoptie geschapen band

Het recht toepasselijk uit hoofde van artikel 64 bepaalt de aard van de door de adoptie geschapen band en of de geadopteerde ophoudt lid te zijn van zijn oorspronkelijke familie.

Art. 71. - Recht toepasselijk op de herroeping van de adoptie

De herroeping van een adoptie wordt beheerst door het recht van de Staat waarvan de adoptant of de adoptanten bij de instelling van de vordering de nationaliteit hebben.

Wanneer de adoptanten niet de nationaliteit van een zelfde Staat hebben, wordt de herroeping van de adoptie beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied zij bij de instelling van de vordering hun gewone verblijfplaats

de résidence habituelle dans le même Etat, par le droit belge.

Art. 72. - *Reconnaissance d'une adoption établie à l'étranger*

Une décision judiciaire étrangère établissant une filiation adoptive n'est pas reconnue en Belgique si, outre l'existence d'un motif de refus prévu par l'article 25, la compétence de la juridiction étrangère n'était pas fondée sur la nationalité ou la résidence habituelle de l'adoptant, d'un des adoptants ou de l'adopté.

CHAPITRE VI. - *Obligation alimentaire*

Art. 73. - *Compétence internationale en matière d'obligation alimentaire*

§ 1er. Les juridictions belges sont compétentes pour connaître de toute demande concernant une obligation alimentaire, outre dans les cas prévus par les dispositions générales de la présente loi, si:

1° le créancier d'aliments a sa résidence habituelle en Belgique lors de l'introduction de la demande; ou

2° le créancier et le débiteur d'aliments sont belges lors de l'introduction de la demande.

§ 2. S'il s'agit d'une demande accessoire à une action concernant l'état des personnes, le tribunal belge compétent pour connaître de cette action l'est également pour connaître de la demande d'aliments.

Art. 74. - *Droit applicable à l'obligation alimentaire*

§ 1er. L'obligation alimentaire est régie par le droit de l'État sur le territoire duquel le créancier a sa résidence habituelle au moment où elle est invoquée.

Toutefois, l'obligation alimentaire est régie par le droit de l'État dont le créancier et le

hebben of, bij gebreke van gewone verblijfplaats in dezelfde Staat, door Belgisch recht.

Art. 72. - *Erkenning van adopties vastgesteld in het buitenland*

Een buitenlandse rechterlijke beslissing die een adoptieve afstamming vaststelt, wordt in België niet erkend indien, naast het bestaan van een weigeringsgrond voorzien in artikel 25, de bevoegdheid van de buitenlandse rechter niet gegrond was op de nationaliteit of op de gewone verblijfplaats van de adoptant, of van een van de adoptanten of van de geadopteerde.

HOOFDSTUK VI. - *Onderhoudsverplichting*

Art. 73. - *Internationale bevoegdheid inzake onderhoudsverplichtingen*

§ 1. De Belgische rechters zijn bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen betreffende onderhoudsverplichtingen, naast de gevallen voorzien in de algemene bepalingen van deze wet, indien :

1° de onderhoudsgerechtigde bij de instelling van de vordering zijn gewone verblijfplaats in België heeft; of

2° de onderhoudsgerechtigde en de onderhoudsplichtige bij de instelling van de vordering Belg zijn.

§ 2. Indien het een bijkomende vordering betreft bij een verzoek inzake de staat van de personen, is de Belgische rechter die bevoegd is om kennis te nemen van dit verzoek, ook bevoegd om kennis te nemen van de vordering tot onderhoud.

Art. 74. - *Recht toepasselijk op de onderhoudsverplichting*

§ 1. De onderhoudsverplichting wordt beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied de onderhoudsgerechtigde op het tijdstip dat ze wordt ingeroepen zijn gewone verblijfplaats heeft.

De onderhoudsverplichting wordt evenwel beheerst door het recht van de Staat

débiteur d'aliments ont la nationalité au moment où elle est invoquée si le débiteur a sa résidence habituelle sur le territoire de cet Etat à ce moment.

§ 2. Lorsque le droit désigné par le paragraphe premier n'accorde pas de droit aux aliments au créancier, l'obligation alimentaire entre époux ou envers un enfant mineur est régie par le droit de l'Etat dont le créancier et le débiteur d'aliments ont la nationalité au moment où elle est invoquée. Lorsque ce droit n'accorde pas de droits aux aliments, le droit belge est applicable.

Art. 75. - *Convention alimentaire*

§ 1er. Une convention relative aux aliments découlant de relations de parenté, de mariage ou d'alliance est régie, au choix des parties, par le droit de l'Etat dont l'une d'elles a la nationalité au moment de ce choix ou sur le territoire duquel l'une d'elles a sa résidence habituelle à ce moment.

§ 2. A défaut de choix, la convention est régie par le droit de l'Etat sur le territoire duquel le créancier d'aliments a sa résidence habituelle au moment de la conclusion de cette convention.

Toutefois, celle-ci est régie par le droit de l'Etat dont le créancier et le débiteur d'aliments ont la nationalité au moment de sa conclusion, lorsque le débiteur d'aliments a sa résidence habituelle sur le territoire de cet Etat à ce moment.

§ 3. La convention est valable quant à la forme si celle-ci répond soit au droit applicable en vertu des paragraphes précédents, soit à celui de l'Etat sur le territoire duquel elle a été conclue.

waarvan de onderhoudsgerechtigde en de onderhoudsplichtige op het tijdstip dat deze wordt ingeroepen de nationaliteit hebben indien de onderhoudsplichtige op dat tijdstip zijn gewone verblijfplaats op het grondgebied van die Staat heeft.

§ 2. Wanneer het door paragraaf 1 aangewezen rechtsstelsel geen recht op onderhoudsgeld aan de onderhoudsgerechtigde toekent, wordt een onderhoudsverplichting tussen echtgenoten of jegens een minderjarig kind beheerst door het recht van de Staat waarvan de onderhoudsgerechtigde en de onderhoudsplichtige de nationaliteit hebben op het tijdstip dat zij wordt ingeroepen. Indien dat recht geen onderhoudsgeld toekent, wordt Belgisch recht toegepast.

Art. 75. - *Overeenkomst tot verstrekking van onderhoud*

§ 1. De overeenkomst tot onderhoudsverstrekking voortvloeiend uit ouderschap, huwelijk of verwantschap wordt, naar keuze van de partijen, beheerst door het recht van de Staat waarvan op het tijdstip van die keuze een van hen de nationaliteit heeft of op wiens grondgebied op dat tijdstip een van hen zijn gewone verblijfplaats heeft.

§ 2. Bij gebreke van keuze wordt de overeenkomst beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied de onderhoudsgerechtigde bij het sluiten van de overeenkomst zijn gewone verblijfplaats heeft.

Zij wordt evenwel beheerst door het recht van de Staat waarvan de onderhoudsgerechtigde en de onderhoudsplichtige bij het sluiten van de overeenkomst de nationaliteit hebben, wanneer de onderhoudsplichtige op dat ogenblik zijn gewone verblijfplaats op het grondgebied van die Staat heeft.

§ 3. De overeenkomst is formidijk geldig indien zij in overeenstemming is met het recht dat krachtens de voorgaande paragrafen van toepassing is of met het recht van de Staat op wiens grondgebied zij is gesloten.

Art. 76. - *Domaine du droit applicable à l'obligation alimentaire*

§ 1er. Le droit applicable à l'obligation alimentaire détermine notamment:

1° dans quelle mesure et à qui le créancier peut demander des aliments;

2° qui est admis à intenter l'action alimentaire et quels sont les délais pour l'intenter;

3° si et à quelles conditions les aliments peuvent être modifiés;

4° les causes d'extinction du droit aux aliments;

5° les limites de l'obligation du débiteur lorsque la personne qui a fourni des aliments au créancier en demande le remboursement.

§ 2. La subrogation dans les droits du créancier au profit d'un tiers qui l'a désintéressé est régie par le droit applicable à l'obligation du tiers de désintéresser ce créancier, sans préjudice du paragraphe premier, 5°.

CHAPITRE VII. - *Successions*

Art. 77. - *Compétence internationale en matière de succession*

Les juridictions belges sont compétentes pour connaître de toute demande en matière successorale, outre dans les cas prévus par les dispositions générales de la présente loi à l'exclusion de l'article 5, si:

1° le défunt avait sa résidence habituelle en Belgique au moment de son décès; ou

2° la demande porte sur des biens situés en Belgique lors de son introduction.

Art. 78. - *Droit applicable à la succession*

Art. 76. - *Toepassingsgebied van het recht toepasselijk op de onderhoudsverplichting*

§ 1. Het op de onderhoudsverplichting toepasselijk recht bepaalt met name :

1° in welke mate en van wie de onderhoudsgerechtigde onderhoud kan vorderen;

2° wie de vordering tot onderhoud kan instellen en binnen welke termijn zulks moet geschieden;

3° of en onder welke voorwaarden het onderhoud kan worden gewijzigd;

4° de oorzaken voor het tenietgaan van het recht op onderhoud;

5° de grenzen van de verplichtingen van de onderhoudsplichtige wanneer de persoon die onderhoud aan de onderhoudsgerechtigde heeft verschaft, hiervan terugbetaling vordert.

§ 2. De subrogatie in de rechten van de schuldeiser ten voordele van een derde die hem heeft vergoed, wordt beheerst door het recht toepasselijk op de verbintenis van de derde om die schuldeiser te vergoeden, onverminderd paragraaf 1, 5°.

HOOFDSTUK VII. - *Erfopvolging*

Art. 77. - *Internationale bevoegdheid inzake erfopvolging*

De Belgische rechters zijn bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen betreffende erfopvolging, naast de gevallen voorzien in de algemene bepalingen van deze wet met uitsluiting van artikel 5, indien:

1° de overledene bij zijn overlijden zijn gewone verblijfplaats in België had; of

2° de vordering goederen betreft die zich bij de instelling van de vordering in België bevinden.

Art. 78. - *Recht toepasselijk op de erfopvolging*

§ 1er. La succession est régie par le droit de l'État sur le territoire duquel le défunt avait sa résidence habituelle au moment de son décès.

§ 2. La succession immobilière est régie par le droit de l'État sur le territoire duquel l'immeuble est situé.

Toutefois, si le droit étranger désigne le droit de l'Etat sur le territoire duquel le défunt avait sa résidence habituelle au moment de son décès, le droit de cet Etat est applicable.

Art. 79. - *Choix du droit applicable à la succession*

Une personne peut soumettre l'ensemble de sa succession au droit d'un Etat déterminé. La désignation ne prend effet que si cette personne possédait la nationalité de cet Etat ou avait sa résidence habituelle sur le territoire de cet Etat au moment de la désignation ou du décès. Toutefois, cette désignation ne peut avoir pour résultat de priver un héritier d'un droit à la réserve que lui assure le droit applicable en vertu de l'article 78.

La désignation et sa révocation doivent être exprimées dans une déclaration revêtant la forme d'une disposition à cause de mort.

Art. 80. - *Domaine du droit applicable à la succession*

§ 1er. Le droit applicable à la succession détermine notamment:

1° les causes et le moment de l'ouverture de la succession;

2° la vocation des héritiers et légataires, y compris les droits du conjoint survivant ainsi que les autres droits sur la succession qui trouvent leur source dans le décès;

3° la vocation de l'Etat;

4° les causes d'exhérédation et d'indignité

§ 1. De erfopvolging wordt beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied de overledene bij zijn overlijden zijn gewone verblijfplaats had.

§ 2. De vererving van onroerende goederen wordt beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied het onroerend goed is gelegen.

Indien evenwel buitenlands recht verwijst naar het recht van de Staat op wiens grondgebied de overledene bij zijn overlijden zijn gewone verblijfplaats had, is dit laatste recht van toepassing.

Art. 79. - *Keuze van het recht toepasselijk op de erfopvolging*

Een persoon kan de vererving van al zijn goederen onderwerpen aan het recht van een bepaalde Staat. De aanwijzing heeft enkel gevolg indien die persoon bij de aanwijzing of bij zijn overlijden de nationaliteit van die Staat had of zijn gewone verblijfplaats op het grondgebied van die Staat had. Die aanwijzing kan evenwel niet tot gevolg hebben dat een erfgenaam zijn recht op een voorbehouden erfdeel verliest dat hem door het overeenkomstig artikel 78 toepasselijk recht wordt gewaarborgd.

De aanwijzing en de herroeping ervan moeten worden uitgedrukt in een verklaring afgelegd in de vorm van een uiterste wilsbeschikking.

Art. 80. - *Toepassingsgebied van het recht toepasselijk op de erfopvolging*

§ 1. Het op de erfopvolging toepasselijk recht bepaalt met name :

1° de oorzaken en het tijdstip van het openvallen van de nalatenschap;

2° de roeping van de erfgenamen en de legatarissen, met inbegrip van de rechten van de langstlevende echtgenoot, evenals de andere rechten die tegen de nalatenschap ontstaan naar aanleiding van het overlijden;

3° de roeping van de Staat;

4° de oorzaken van onterving en

successorale;

5° la validité au fond des dispositions à cause de mort;

6° la quotité disponible, la réserve et les autres restrictions à la liberté de disposer à cause de mort;

7° la nature et l'étendue des droits des héritiers et des légataires, ainsi que les charges imposées par le défunt;

8° les conditions et les effets de l'acceptation ou de la renonciation;

9° les causes particulières d'incapacité de disposer ou de recevoir;

10° le rapport et la réduction des libéralités ainsi que leur prise en compte dans le calcul des parts héréditaires.

§ 2. Le mode d'acceptation ou de renonciation à une succession est régi par le droit de l'État sur le territoire duquel la succession s'est ouverte.

Art. 81. - Modalités du partage

Le mode de composition et d'attribution des lots est régi par le droit de l'État sur le territoire duquel les biens sont situés lors du partage.

Art. 82. - Administration et transmission de la succession

§ 1er. L'administration et la transmission de la succession sont régies par le droit applicable à la succession en vertu des articles 78 et 79.

Par dérogation à l'alinéa premier, l'administration ou la transmission d'un bien est régie par le droit de l'État sur le territoire duquel ce bien est situé, lorsque ce droit exige l'intervention d'autorités de cet État.

§ 2. Les pouvoirs une personne habilitée à administrer la succession en vertu du

onwaardigheid om te erven;

5° de inhoudelijke geldigheid van uiterste wilsbeschikkingen;

6° het beschikbare deel, het voorbehouden erfdeel en de andere beperkingen van de vrijheid tot het maken van een laatste wilsbeschikking;

7° de aard en de omvang van de gerechtigheden van erfgenamen en legatarissen, evenals de door de overledene opgelegde lasten;

8° de voorwaarden en de gevolgen van de aanvaarding of de verwerping;

9° de bijzondere oorzaken van onbekwaamheid om te beschikken of te ontvangen;

10° de inbreng en de inkorting van giften evenals de verrekening ervan bij de berekening van de erfdelen.

§ 2. De wijze van aanvaarding of verwerping van een nalatenschap wordt beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied de nalatenschap is opengevallen.

Art. 81. - Modaliteiten van de verdeling

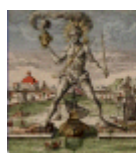
De wijze van samenstelling en van toebedeling van de loten wordt beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied de goederen zich bij de verdeling bevinden.

Art. 82. - Beheer en overgang van de nalatenschap

§ 1. Het beheer en de overgang van de nalatenschap worden beheerst door het recht dat krachtens de artikelen 78 en 79 op de vererving van toepassing is.

In afwijking van lid 1 worden het beheer en de overdracht van een goed beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied dit goed zich bevindt, wanneer dit recht de tussenkomst van de overheid van die Staat vereist.

§ 2. De bevoegdheden van een persoon die volgens paragraaf 1 gemachtigd is om de

paragraphe premier sont sans préjudice de ceux attribués en vertu d'une décision judiciaire rendue ou reconnue en Belgique.

Art. 83. - *Forme des dispositions à cause de mort*

La forme des dispositions testamentaires et de leur révocation est régie par le droit applicable en vertu de la Convention sur les conflits de lois en matière de forme des dispositions testamentaires, conclue à La Haye le 5 octobre 1961.

L'application de cette convention est étendue aux autres dispositions à cause de mort.

Art. 84. - *Interprétation des dispositions à cause de mort*

L'interprétation d'une disposition à cause de mort et de sa révocation est régie par le droit choisi par le disposant conformément à l'article 79. Ce choix doit être exprès ou résulter de façon certaine de la disposition ou révocation.

A défaut de choix, l'interprétation est régie par le droit de l'État avec lequel la disposition ou révocation présente les liens les plus étroits. Il est présumé, sauf preuve contraire, que l'acte présente les liens les plus étroits avec l'État sur le territoire duquel le disposant avait sa résidence habituelle au moment de la disposition ou révocation.

CHAPITRE VIII. - *Biens*

SECTION 1. - *Compétence internationale*

Art. 85. - *Compétence internationale en matière de droits réels*

Les juridictions belges sont compétentes pour connaître de toute demande concernant des droits réels sur un bien corporel, outre dans les cas prévus par les dispositions générales de la présente loi, si ce bien est situé en Belgique lors de l'introduction de la demande.

Art. 86. - *Compétence internationale en*

nalatenschap te beheren, doet geen afbreuk aan de bevoegdheden krachtens een rechterlijke beslissing in België genomen of erkend.

Art. 83. - *Vorm van de uiterste wilsbeschikkingen*

De vorm van testamenten en van de herroeping ervan wordt beheerst door het recht toepasselijk krachtens het Verdrag betreffende de wetsconflicten inzake de vorm van uiterste wilsbeschikkingen, gesloten te Den Haag op 5 oktober 1961.

De toepassing van dit verdrag wordt uitgebreid tot de andere uiterste wilsbeschikkingen.

Art. 84. - *Interpretatie van de uiterste wilsbeschikkingen*

De interpretatie van een uiterste wilsbeschikking en van de herroeping ervan wordt beheerst door het recht dat de beschikker overeenkomstig artikel 79 kiest. Die keuze moet uitdrukkelijk zijn of op ondubbelzinnige wijze blijken uit de wilsbeschikking of de herroeping ervan.

Bij gebreke van keuze wordt de interpretatie beheerst door het recht van de Staat waarmee de beschikking of de herroeping de nauwste banden heeft. Behoudens tegenbewijs wordt vermoed dat de rechtshandeling de nauwste banden heeft met de gewone verblijfplaats van de beschikker ten tijde van de wilsbeschikking of van de herroeping.

HOOFDSTUK VIII. - *Goederen*

AFDELING 1. - *Internationale bevoegdheid*

Art. 85. - *Internationale bevoegdheid inzake zakelijke rechten*

De Belgische rechters zijn bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen betreffende zakelijke rechten op een lichamelijk goed, naast de gevallen voorzien in de algemene bepalingen van deze wet, indien dat goed zich bij de instelling van de vordering in België bevindt.

Art. 86. - *Internationale bevoegdheid*

matière de propriété intellectuelle

Les juridictions belges sont compétentes pour connaître de toute demande concernant la protection de droits intellectuels, outre dans les cas prévus par les dispositions générales de la présente loi, si cette demande vise une protection limitée au territoire belge.

Par dérogation aux dispositions générales de la présente loi, les juridictions belges ne sont compétentes pour connaître de toute demande concernant l'inscription ou la validité de droits de propriété intellectuelle donnant lieu à dépôt ou enregistrement, que si ce dépôt ou enregistrement a été demandé en Belgique, y a été effectué ou est réputé y avoir été effectué aux termes d'une convention internationale.

SECTION 2. - Droit applicable

Art. 87. - Droit applicable aux droits réels

Les droits réels sur un bien corporel sont régis par le droit de l'État sur le territoire duquel ce bien est situé au moment où ils sont invoqués.

L'acquisition et la perte de ces droits sont régies par le droit de l'État sur le territoire duquel le bien est situé au moment de la survenance des actes ou des faits invoqués pour fonder l'acquisition ou la perte de ces droits.

Art. 88. - Droit applicable au bien en transit

Les droits et les titres sur un bien en transit sont régis par le droit de l'État de destination.

Art. 89. - Droit applicable au moyen de transport

Les droits sur un aéronef, un navire, un bateau ou tout autre moyen de transport inscrit dans un registre public sont régis par le droit de l'État sur le territoire duquel l'inscription a eu lieu.

inzake intellectuele eigendom

De Belgische rechters zijn bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen betreffende de bescherming van intellectuele rechten, naast de gevallen voorzien in de algemene bepalingen van deze wet, indien de vordering een tot het Belgische grondgebied beperkte bescherming betreft.

In afwijking van de algemene bepalingen van deze wet, zijn de Belgische rechters slechts bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen betreffende de registratie of de rechtsgeldigheid van intellectuele eigendomsrechten die aanleiding geven tot neerlegging of registratie, indien de neerlegging of registratie in België is verzocht, heeft plaatsgehad of wordt geacht te hebben plaatsgehad in de zin van een internationale overeenkomst.

AFDELING 2. - Toepasselijk recht

Art. 87. Recht toepasselijk op zakelijke rechten

De zakelijke rechten op een lichamelijk goed worden beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied dit goed zich bevindt op het tijdstip dat zij worden ingeroepen.

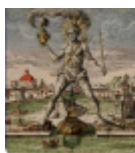
De verwerving en het verlies van die rechten worden beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied het goed zich bevindt op het tijdstip dat de handelingen of feiten die worden ingeroepen als grond van verwerving of verlies van die rechten, zich voordoen.

Art. 88. - Recht toepasselijk op transitgoederen

De rechten op en de effecten betreffende een goed in transit worden beheerst door het recht van de Staat van bestemming.

Art. 89. - Recht toepasselijk op transportmiddelen

De rechten op een vliegtuig, schip, boot of enig ander transportmiddel dat is ingeschreven in een openbaar register, worden beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied de inschrijving

Art. 90. - Droit applicable au bien culturel

Lorsqu'un bien qu'un État inclut dans son patrimoine culturel a quitté le territoire de cet État de manière illicite au regard du droit de cet État au moment de son exportation, sa revendication par cet État est régie par le droit dudit État ou, au choix de celui-ci, par le droit de l'État sur le territoire duquel le bien est situé au moment de sa revendication.

Toutefois, si le droit de l'État qui inclut le bien dans son patrimoine culturel ignore toute protection du possesseur de bonne foi, celui-ci peut invoquer la protection que lui assure le droit de l'État sur le territoire duquel le bien est situé au moment de sa revendication.

Art. 91. - Droit applicable au titre négociable

§ 1er. Les droits sur un titre dont l'enregistrement est prévu par la loi sont régis par le droit de l'État sur le territoire duquel est situé le registre où figure l'inscription en compte des titulaires de droits.

Il est présumé, sauf preuve contraire, que le registre est situé au lieu de l'établissement principal de la personne qui tient le compte des titulaires.

§ 2. Les droits sur un titre ne faisant pas l'objet d'une inscription au sens du paragraphe premier sont régis par le droit de l'État sur le territoire duquel le titre est situé lorsqu'ils sont invoqués.

L'acquisition et la perte de ces droits sont régies par le droit de l'État sur le territoire duquel le titre est situé au moment de la survenance des actes ou des faits invoqués pour fonder l'acquisition ou la perte de ces droits.

§ 3. Le droit de l'État sur le territoire

heeft plaatsgevonden.

Art. 90. - Recht toepasselijk op cultuurgoederen

Wanneer een goed dat een Staat tot zijn cultureel erfgoed rekent het grondgebied van die Staat heeft verlaten op een wijze die het recht van die Staat op het tijdstip van uitvoer onrechtmatig acht, wordt de terugvordering door die Staat beheerst door het recht van die Staat, of naar zijn keuze, door het recht van de Staat op wiens grondgebied het goed zich bij de terugvordering bevindt.

Niettemin, indien het recht van de Staat die het goed tot zijn cultureel erfgoed rekent geen enkele bescherming aan de bezitter te goede trouw toekent, kan deze de bescherming inroepen die hem toekomt krachtens het recht van de Staat op wiens grondgebied het goed zich bij de terugvordering bevindt.

Art. 91. - Recht toepasselijk op verhandelbare effecten

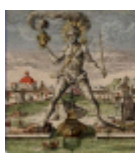
§ 1. De rechten op een effect waarvoor de wet de inschrijving in een register oplegt, worden beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied het register zich bevindt waarin de inschrijving voorkomt op de individuele rekeningen van de titularissen van de rechten.

Het register wordt vermoed, behoudens tegenbewijs, zich te bevinden bij de plaats van voornaamste vestiging van de persoon die de individuele rekeningen bijhoudt.

§ 2. De rechten op een effect dat niet het voorwerp uitmaakt van een inschrijving als bedoeld in paragraaf 1, worden beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied het effect zich bevindt wanneer zij worden ingeroepen.

De verwerving en het verlies van die rechten worden beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied het effect zich bevindt op het tijdstip dat de handelingen of feiten die worden ingeroepen als grond van verwerving of verlies van die rechten, zich voordoen.

§ 3. Het recht van de Staat op wiens

duquel un titre a été émis détermine s'il représente un bien ou une valeur mobilière et en régit le caractère négociable ainsi que les droits qui y sont attachés.

Art. 92. - Droit applicable au bien volé

La revendication d'un bien volé est régie, au choix du propriétaire originaire, soit par le droit de l'État sur le territoire duquel le bien était situé au moment de sa disparition, soit par celui de l'État sur le territoire duquel le bien est situé au moment de sa revendication.

Toutefois, si le droit de l'État sur le territoire duquel le bien était situé au moment de sa disparition ignore toute protection du possesseur de bonne foi, celui-ci peut invoquer la protection que lui assure le droit de l'Etat sur le territoire duquel le bien est situé au moment de sa revendication.

Art. 93. - Droit applicable à la propriété intellectuelle

Les droits de propriété intellectuelle sont régis par le droit de l'État pour le territoire duquel la protection de la propriété est demandée.

Toutefois, la détermination du titulaire originaire d'un droit de propriété industrielle est régie par le droit de l'Etat avec lequel l'activité intellectuelle présente les liens les plus étroits. Lorsque l'activité a lieu dans le cadre de relations contractuelles, il est présumé, sauf preuve contraire, que cet Etat est celui dont le droit est applicable à ces relations.

Art. 94. - Domaine du droit applicable au régime des biens

Le droit applicable en vertu de la présente section détermine notamment:

1° le caractère mobilier ou immobilier d'un bien;

grondgebied het effect is uitgegeven, bepaalt of dit effect een goed of een roerende waarde vertegenwoordigt en bepaalt of het verhandelbaar is alsook welke rechten daaraan verbonden zijn.

Art. 92. - Recht toepasselijk op gestolen goederen

De terugvordering van een gestolen goed wordt beheerst, naar keuze van de oorspronkelijke eigenaar, door het recht van de Staat op wiens grondgebied het goed zich bij zijn verdwijning bevond of door het recht van de Staat op wiens grondgebied het goed zich bij de terugvordering bevindt.

Niettemin, indien het recht van de Staat op wiens grondgebied het goed zich bij zijn verdwijning bevond, geen enkele bescherming aan de bezitter te goeder trouw toekent, kan deze de bescherming inroepen die hem toekomt in het recht van de Staat op wiens grondgebied het goed zich bij de terugvordering bevindt.

Art. 93. - Recht toepasselijk op intellectuele eigendom

De intellectuele eigendomsrechten worden beheerst door het recht van de Staat voor het grondgebied waarvan de bescherming van de eigendom wordt gevraagd.

De vaststelling wie de oorspronkelijke titularis is van een industrieel eigendomsrecht wordt evenwel beheerst door het recht van de Staat waarmee de intellectuele activiteit de nauwste banden heeft. Wanneer de activiteit plaatsvindt in het kader van contractuele betrekkingen wordt, behoudens tegenbewijs, vermoed dat voornoemde Staat die is waarvan het recht op die betrekkingen van toepassing is.

Art. 94. - Toepassingsgebied van het recht toepasselijk op het zakelijk statuut

Het recht dat krachtens deze afdeling van toepassing is, bepaalt met name:

1° of een goed roerend of onroerend is;

2° l'existence, la nature, le contenu et l'étendue des droits réels susceptibles d'affecter un bien, ainsi que des droits de propriété intellectuelle;

3° les titulaires de ces droits;

4° la disponibilité de ces droits;

5° les modes de constitution, de modification, de transmission et d'extinction de ces droits;

6° l'opposabilité aux tiers d'un droit réel;

7° la hiérarchie entre les sûretés.

SECTION 3. - *Efficacité des décisions judiciaires étrangères*

Art. 95. - *Efficacité des décisions en matière de propriété intellectuelle*

Une décision judiciaire étrangère concernant l'inscription ou la validité de droits de propriété intellectuelle donnant lieu à dépôt ou enregistrement n'est pas reconnue en Belgique si, outre l'existence d'un motif de refus prévu par l'article 25, le dépôt ou enregistrement a été demandé en Belgique, y a été effectué ou est réputé y avoir été effectué aux termes d'une convention internationale.

CHAPITRE IX. - *Obligations*

SECTION 1. - *Compétence internationale*

Art. 96. - *Compétence internationale en matière d'obligations contractuelles et non contractuelles*

Les juridictions belges sont compétentes pour connaître de toute demande en matière d'obligations, outre dans les cas prévus par les dispositions générales de la présente loi, lorsque cette demande concerne:

1° une obligation contractuelle,

a) si celle-ci est née en Belgique; ou

b) si celle-ci est ou doit être exécutée en Belgique.

2° het bestaan, de aard, de inhoud en de omvang van de zakelijke rechten die op een goed kunnen worden gevestigd, alsook van de de intellectuele eigendomsrechten;

3° de titularissen van die rechten;

4° de beschikbaarheid van die rechten;

5° de wijzen van ontstaan, wijziging, overdracht en tenietgaan van die rechten;

6° de tegenstelbaarheid van een zakelijk recht aan derden;

7° de rangorde van de zekerheden.

AFDELING 3. - *Uitwerking van buitenlandse rechterlijke beslissingen*

Art. 95. - *Uitwerking van beslissingen inzake intellectuele eigendom*

Buitenlandse rechterlijke beslissingen betreffende de registratie of de rechtsgeldigheid van intellectuele eigendomsrechten die neerlegging of registratie vereisen, worden in België niet erkend indien, naast het bestaan van een weigeringsgrond voorzien in artikel 25, de neerlegging of de registratie in België werd verzocht, gedaan of had moeten gedaan worden bij toepassing van een internationaal verdrag.

HOOFDSTUK IX. - *Verbintenissen*

AFDELING 1. - *Internationale bevoegdheid*

Art. 96. - *Internationale bevoegdheid inzake contractuele en niet-contractuele verbintenissen*

De Belgische rechters zijn bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen aangaande verbintenissen, naast de gevallen voorzien in de algemene bepalingen van deze wet, betreffende :

1° een contractuele verbintenis,

a) indien zij in België is ontstaan; of

b) indien zij in België wordt uitgevoerd of moet worden uitgevoerd.

2° une obligation dérivant d'un fait dommageable,

a) si le fait générateur de l'obligation est survenu ou menace de survenir, en tout ou en partie, en Belgique; ou

b) si et dans la mesure où le dommage est survenu ou menace de survenir en Belgique;

3° une obligation quasi contractuelle, si le fait dont résulte cette obligation est survenu en Belgique.

Art. 97. - Compétence internationale en matière de relations de travail et de consommation

§ 1er. Les juridictions belges sont compétentes pour connaître de toute demande concernant une obligation visée à l'article 96, introduite par une personne physique qui a agi dans un but étranger à son activité professionnelle, le consommateur, contre une partie qui a fourni ou devait fournir un bien ou un service dans le cadre de ses activités professionnelles, outre dans les cas prévus par l'article 96, si:

1° le consommateur a accompli en Belgique les actes nécessaires à la conclusion du contrat et avait sa résidence habituelle en Belgique à ce moment; ou

2° le bien ou le service a été fourni ou devait l'être à un consommateur qui avait sa résidence habituelle en Belgique au moment de la commande, si celle-ci a été précédée d'une offre ou d'une publicité en Belgique.

§ 2. En matière de relation individuelle de travail, l'obligation contractuelle est exécutée en Belgique au sens de l'article 96 lorsque le travailleur accomplit habituellement son travail en Belgique lors du différend.

§ 3. Une convention attributive de compétence ne produit ses effets à l'égard du travailleur ou du consommateur que si elle est postérieure à la naissance du

2° een verbintenis voortvloeiend uit een onrechtmatige daad,

a) indien het als bron voor de verbintenis ingeroepen feit zich geheel of gedeeltelijk in België heeft voorgedaan of dreigt zich te zullen voordoen; of

b) indien en voorzover de schade zich in België heeft voorgedaan of dreigt zich te zullen voordoen;

3° een quasi-contractuele verbintenis, indien het feit waaruit zij ontstaat, zich in België heeft voorgedaan.

Art. 97. - Internationale bevoegdheid inzake arbeidsovereenkomsten en consumentenovereenkomsten

§ 1. De Belgische rechters zijn bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen betreffende een verbintenis bedoeld in artikel 96, ingesteld door een natuurlijk persoon die heeft gehandeld met een doel dat vreemd is aan zijn beroepsactiviteit, namelijk de consument, tegen een partij die een goed of een dienst in het kader van haar beroepsactiviteiten heeft geleverd of had moeten leveren, naast de gevallen voorzien in de bepalingen van artikel 96, indien :

1° de consument in België de handelingen nodig voor het sluiten van de overeenkomst heeft verricht en op dat tijdstip zijn gewone verblijfplaats in België had; of

2° het goed of de dienst is geleverd of had moeten worden geleverd aan een consument die bij de bestelling zijn gewone verblijfplaats in België had, indien de bestelling is voorafgegaan door een aanbod of publiciteit in België.

§ 2. In verband met de individuele arbeidsbetrekkingen wordt de contractuele verbintenis in België uitgevoerd in de zin van artikel 96 wanneer de werknemer zijn werk gewoonlijk in België verricht ten tijde van het geschil.

§ 3. Een overeenkomst om een rechter of rechters internationaal bevoegd te maken, heeft ten aanzien van de werknemer of consument slechts gevolgen indien zij na

différend.

SECTION 2. - *Droit applicable*

Art. 98. - *Droit applicable aux obligations contractuelles*

§ 1er. L'obligation contractuelle est régie par le droit applicable en vertu de la Convention sur la loi applicable aux obligations contractuelles, conclue à Rome le 19 juin 1980.

Hormis les cas où la loi en dispose autrement, les obligations contractuelles que cette convention exclut de son domaine d'application sont régies par le droit applicable en vertu de ses articles 3 à 14.

§ 2. La lettre de change et le billet à ordre sont régis par le droit applicable en vertu de la Convention destinée à régler certains conflits de lois en matière de lettres de change et de billets à ordre, conclue à Genève le 7 juin 1930.

§ 3. Le chèque est régi par le droit applicable en vertu de la Convention destinée à régler certains conflits de lois en matière de chèques, conclue à Genève le 19 mars 1931.

Art. 99. - *Droit applicable aux obligations dérivant d'un fait dommageable*

§ 1er. L'obligation dérivant d'un fait dommageable est régie:

1° par le droit de l'État sur le territoire duquel la personne responsable et la personne lésée ont leur résidence habituelle au moment de la survenance du fait dommageable;

2° à défaut de résidence habituelle sur le territoire du même État, par le droit de l'État sur le territoire duquel le fait générateur et le dommage sont survenus ou menacent de survenir, en totalité;

het ontstaan van het geschil wordt gesloten.

AFDELING 2. - *Toepasselijk recht*

Art. 98. - *Recht toepasselijk op contractuele verbintenissen*

§ 1. Contractuele verbintenissen worden beheerst door het recht toepasselijk krachtens het Verdrag inzake het recht van toepassing op verbintenissen uit overeenkomst, gesloten te Rome op 19 juni 1980.

Behalve in de gevallen waarin de wet anders bepaalt, worden contractuele verbintenissen die van het toepassingsgebied van dat verdrag zijn uitgesloten, beheerst door het recht dat krachtens de artikelen 3 tot 14 ervan toepasselijk is.

§ 2. De wisselbrief en de orderbrief worden beheerst door het recht toepasselijk krachtens het Verdrag tot regeling van zekere wettenconflicten ten aanzien van wisselbrieven en orderbriefjes, gesloten te Genève op 7 juni 1930.

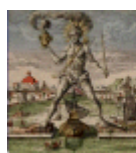
§ 3. De cheque wordt beheerst door het recht toepasselijk krachtens het Verdrag tot regeling van zekere wettenconflicten ten aanzien van cheques, gesloten te Genève op 19 maart 1931.

Art. 99. - *Recht toepasselijk op verbintenissen uit onrechtmatige daad*

§ 1. Verbintenissen voortvloeiend uit een onrechtmatige daad worden beheerst :

1° door het recht van de Staat op wiens grondgebied de aansprakelijke persoon en degene die schade lijdt hun gewone verblijfplaats hebben op het tijdstip dat de onrechtmatige daad zich voordoet;

2° bij gebreke van gewone verblijfplaats op het grondgebied van een zelfde Staat, door het recht van de Staat op wiens grondgebied de schadelijke handeling en de schade zelf zich helemaal hebben voorgedaan of dreigen zich te zullen voordoen;

3° dans les autres cas, par le droit de l'État avec lequel l'obligation en cause présente les liens les plus étroits.

§ 2. Toutefois, l'obligation dérivant d'un fait dommageable est régie:

1° en cas de diffamation ou d'atteinte à la vie privée ou aux droits de la personnalité, par le droit de l'État sur le territoire duquel le fait générateur ou le dommage est survenu ou menace de survenir, au choix du demandeur, à moins que la personne responsable n'établisse qu'elle ne pouvait pas prévoir que le dommage surviendrait dans cet État;

2° en cas de concurrence déloyale ou de pratique commerciale restrictive, par le droit de l'État sur le territoire duquel le dommage est survenu ou menace de survenir;

3° en cas de dommage aux biens ou aux personnes résultant d'une atteinte à l'environnement, par le droit de l'État sur le territoire duquel le dommage est survenu ou menace de survenir;

4° en cas de dommage dû à un bien ou à un service défectueux, par le droit de l'État sur le territoire duquel le dommage est survenu ou menace de survenir, à moins que la personne responsable n'établisse qu'elle ne pouvait pas prévoir que le dommage surviendrait dans cet État;

5° en cas d'accident de la circulation routière, par le droit applicable en vertu de la Convention sur la loi applicable en matière d'accidents de la circulation routière, conclue à La Haye le 4 mai 1971.

Art. 100. - *Rattachement accessoire*

Une obligation dérivant d'un fait dommageable ayant un lien étroit avec un rapport juridique préexistant entre parties est régie par le droit applicable à ce rapport.

Art. 101. - *Choix du droit applicable*

3° in de overige gevallen, door het recht van de Staat waarmee de betrokken verbintenis de nauwste banden heeft.

§ 2. Verbintenissen voortvloeiend uit een onrechtmatige daad worden evenwel beheerst :

1° in geval van eerroof of schending van de persoonlijke levenssfeer of van persoonlijkheids-rechten door, naar keuze van de eiser, het recht van de Staat op wiens grondgebied de schadelijke handeling of de schade zich heeft voorgedaan of dreigt zich te zullen voordoen, tenzij de aansprakelijke persoon aantoonst dat hij niet kon voorzien dat de schade zich in die Staat zou voordoen;

2° in geval van ongeoorloofde mededinging of oneerlijke handelspraktijk, door het recht van de Staat op wiens grondgebied de schade zich heeft voorgedaan of dreigt zich te zullen voordoen;

3° in geval van schade aan goederen of personen ten gevolge van een aantasting van het milieu, door het recht van de Staat op wiens grondgebied de schade zich heeft voorgedaan of dreigt zich te zullen voordoen;

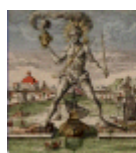
4° in geval van schade veroorzaakt door een gebrekkig product of een gebrekkige dienst, door het recht van de Staat op wiens grondgebied de schade zich heeft voorgedaan of dreigt zich te zullen voordoen, tenzij de aansprakelijke persoon aantoonst dat hij niet kon voorzien dat de schade zich in die Staat zou voordoen;

5° in geval van een verkeersongeval op de weg, door het recht toepasselijk krachtens het Verdrag inzake de wet welke van toepassing is op verkeersongevallen op de weg, gesloten te Den Haag op 4 mei 1971.

Art. 100. - *Accessoire aanknopng*

Verbintenissen voortvloeiend uit een onrechtmatige daad die een nauwe band hebben met een reeds tussen partijen bestaande rechtsverhouding, worden beheerst door het op die verhouding toepasselijk recht.

Art. 101. - *Keuze van het recht*

aux obligations dérivant d'un fait dommageable

Les parties peuvent choisir, après la naissance du différend, le droit régissant l'obligation dérivant d'un fait dommageable, sans préjudice de la Convention sur la loi applicable en matière d'accidents de la circulation routière, conclue à La Haye le 4 mai 1971, Ce choix doit être exprès et ne peut pas porter atteinte aux droits des tiers.

Art. 102. - Prise en considération des règles de sécurité et de comportement

Quel que soit le droit applicable à l'obligation dérivant d'un fait dommageable, il doit, dans la détermination de la responsabilité, être tenu compte des règles de sécurité et de comportement en vigueur au lieu et au moment du fait dommageable.

Art. 103. - Domaine du droit applicable aux l'obligations dérivant d'un fait dommageable

§ 1er. Le droit applicable à l'obligation dérivant d'un fait dommageable détermine notamment:

- 1° les conditions et l'étendue de la responsabilité;
- 2° la responsabilité du fait d'autrui;
- 3° les causes d'exonération, ainsi que toute limitation et tout partage de responsabilité;
- 4° l'existence et la nature des dommages susceptibles de réparation;
- 5° les mesures que le juge peut prendre pour assurer la prévention ou la cessation du dommage;
- 6° les modalités et l'étendue de la réparation;
- 7° les personnes ayant droit à réparation du dommage qu'elles ont personnellement subi;

toepasselijk op verbintenissen uit een onrechtmatige daad

De partijen kunnen, na het ontstaan van het geschil, kiezen welk recht van toepassing is op de verbintenis voortvloeiend uit een onrechtmatige daad, onverminderd het Verdrag inzake de wet van toepassing op verkeersongevallen op de weg, gesloten te Den Haag op 4 mei 1971. De keuze moet uitdrukkelijk zijn en mag de rechten van derden niet schaden.

Art. 102. - Inachtneming van veiligheids- en gedragsregels

Ongeacht het recht toepasselijk op een verbintenis voortvloeiend uit een onrechtmatige daad, moet bij de bepaling van de aansprakelijkheid rekening worden gehouden met de veiligheids- en gedragsregels die ter plaatse en ten tijde van de onrechtmatige daad van kracht waren.

Art. 103. - Toepassingsgebied van het recht toepasselijk op verbintenissen voortvloeiend uit een onrechtmatige daad

§ 1. Het recht toepasselijk op verbintenissen voortvloeiend uit een onrechtmatige daad bepaalt met name :

- 1° de voorwaarden voor en de omvang van de aansprakelijkheid;
- 2° de aansprakelijkheid voor andermans daad;
- 3° de gronden voor uitsluiting van aansprakelijkheid, evenals de beperking en de verdeling van aansprakelijkheid;
- 4° het bestaan en de aard van de schade die voor vergoeding in aanmerking komt;
- 5° de maatregelen die de rechter kan nemen om de schade te voorkomen of te beëindigen;
- 6° de modaliteiten en de omvang van de schadevergoeding;
- 7° de personen die recht hebben op vergoeding van de persoonlijk door hen geleden schade;

8° la mesure dans laquelle le droit de la victime à réparation peut être exercé par ses héritiers;

9° les prescriptions et les déchéances fondées sur l'expiration d'un délai, y compris le point de départ, l'interruption et la suspension des délais;

10° la charge de la preuve et les présomptions légales.

§ 2. Ce droit ne détermine pas la responsabilité de l'État ou d'autres personnes morales de droit public, ainsi que celle de leurs organes ou agents, pour les actes accomplis dans l'exercice de la puissance publique.

Art. 104. - Droit applicable aux obligations quasi contractuelles

§ 1er. L'obligation quasi contractuelle est régie par le droit de l'État avec lequel elle a les liens les plus étroits. L'obligation est présumée, sauf preuve contraire, avoir les liens les plus étroits avec l'État sur le territoire duquel le fait dont résulte cette obligation est survenu. Toutefois, l'obligation résultant du paiement d'une dette d'autrui est présumée, sauf preuve contraire, avoir les liens les plus étroits avec l'État dont le droit régit la dette.

Dans l'appréciation des liens les plus étroits, il peut être tenu compte d'une relation préexistante ou envisagée entre parties.

§ 2. Les parties peuvent choisir, après la naissance du différend, le droit régissant l'obligation quasi contractuelle. Ce choix doit être exprès et ne peut pas porter atteinte aux droits des tiers.

Art. 105. - Droit applicable à l'engagement par déclaration unilatérale de volonté

L'obligation dérivant d'un engagement par

8° de mate waarin het recht van het slachtoffer op schadevergoeding kan worden uitgeoefend door zijn erfgenamen;

9° de verjaring en het verval wegens het verstrijken van een termijn, met inbegrip van het tijdstip van aanvang, stuiting en schorsing van de termijnen;

10° de bewijslast en de wettelijke vermoedens.

§ 2. Dit recht bepaalt niet de aansprakelijkheid van de Staat of van andere publiekrechtelijke rechtspersonen, evenmin als die van hun organen of personeelsleden, voor handelingen gesteld bij de uitoefening van de openbare macht.

Art. 104. - Recht toepasselijk op quasi-contractuele verbintenissen

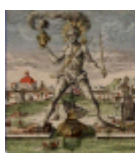
§ 1. Quasi-contractuele verbintenissen worden beheerst door het recht van de Staat waarmee zij de nauwste banden hebben. Behoudens tegenbewijs wordt vermoed dat de verbintenis de nauwste banden heeft met het recht van de Staat op wiens grondgebied het feit zich heeft voorgedaan dat de verbintenis doet ontstaan. Evenwel wordt behoudens tegenbewijs vermoed dat de verbintenis ontstaan uit betaling van andermans schuld de nauwste banden heeft met de Staat waarvan het recht de schuld beheerst.

Bij de beoordeling van de nauwste banden kan rekening worden gehouden met een reeds bestaande of voorgenomen relatie tussen de partijen.

§ 2. De partijen kunnen, na het ontstaan van het geschil, kiezen welk recht van toepassing is op de betrokken quasi-contractuele verbintenis. De keuze moet uitdrukkelijk zijn en mag de rechten van derden niet schaden.

Art. 105. - Recht toepasselijk op verbintenissen voortvloeiend uit eenzijdige wilsuiting

Verbintenissen voortvloeiend uit eenzijdige

déclaration unilatérale de volonté est régie par le droit choisi par la personne qui s'engage. A défaut d'un tel choix, elle est régie par le droit de l'État sur le territoire duquel cette personne a sa résidence habituelle au moment de son engagement.

Art. 106. - *Droit applicable à l'action directe contre l'assureur*

Le droit applicable à l'obligation en vertu des articles 98 à 105 détermine si la personne lésée a le droit d'agir directement contre l'assureur du responsable.

Si le droit applicable en vertu de l'alinéa premier ne connaît pas ce droit, celui-ci peut néanmoins être exercé s'il est reconnu par le droit applicable au contrat d'assurance.

Art. 107. - *Droit applicable à la subrogation*

La subrogation dans les droits du créancier au profit d'un tiers qui l'a désintéressé est régie par le droit applicable à l'obligation du tiers de désintéresser ce créancier.

L'alinéa premier s'applique également lorsque plusieurs personnes sont tenues de la même obligation non contractuelle et que le créancier a été désintéressé par l'une d'elles.

Art. 108. - *Droit applicable à l'effet de la représentation à l'égard de tiers*

La question de savoir si un intermédiaire peut représenter envers les tiers la personne pour le compte de laquelle il prétend agir est régie par le droit de l'État sur le territoire duquel l'intermédiaire agit. Il est présumé, sauf preuve contraire, que cet État est celui sur le territoire duquel il a sa résidence habituelle.

CHAPITRE X. - *Personnes morales*

Art. 109. - *Compétence internationale*

wilsuïting worden beheerst door het recht gekozen door de persoon die zich verbindt. Bij gebreke van dergelijke keuze worden zij beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied die persoon zijn gewone verblijfplaats heeft op het ogenblik dat hij de verbintenis aangaat.

Art. 106. - *Recht toepasselijk op de rechtstreekse vordering tegen de verzekeraar*

Het krachtens de artikelen 98 tot 105 op de verbintenis toepasselijke recht bepaalt of de persoon die schade lijdt over een rechtstreekse vordering beschikt tegen de verzekeraar van de aansprakelijke persoon.

Indien het krachtens lid 1 toepasselijke recht die vordering niet kent, kan zij toch worden ingesteld indien zij wordt toegekend door het recht toepasselijk op het betrokken verzekeringscontract.

Art. 107. - *Recht toepasselijk op de subrogatie*

De subrogatie in de rechten van de schuldeiser ten voordele van een derde die hem heeft vergoed, wordt beheerst door het recht dat van toepassing is op de verbintenis van de derde om die schuldeiser te vergoeden.

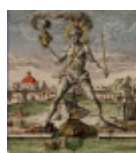
Het eerste lid is eveneens van toepassing wanneer verschillende personen tot dezelfde niet-contractuele verbintenis zijn gehouden en de schuldeiser door een van hen is vergoed.

Art. 108. - *Recht toepasselijk op de gevolgen van een vertegenwoordiging tegenover derden*

De vraag of een tussenpersoon de persoon voor wiens rekening hij beweert te handelen, ten aanzien van derden kan vertegenwoordigen, wordt beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied de tussenpersoon handelt. Behoudens tegenbewijs wordt vermoed dat dit de Staat is op wiens grondgebied hij zijn gewone verblijfplaats heeft.

HOOFDSTUK X. - *Rechtspersonen*

Art. 109. - *Internationale bevoegdheid*

relative aux personnes morales

Par dérogation aux dispositions générales de la présente loi, les juridictions belges ne sont compétentes pour connaître de toute demande concernant la validité, le fonctionnement, la dissolution ou la liquidation d'une personne morale que si l'établissement principal ou le siège statutaire de cette personne est situé en Belgique lors de l'introduction de la demande.

Sans préjudice de l'alinéa premier, les juridictions belges sont compétentes pour connaître de toute demande concernant l'exploitation d'une succursale, d'une agence ou de tout autre établissement, outre dans les cas prévus par les dispositions générales de la présente loi, si cette succursale, cette agence ou cet établissement est situé en Belgique lors de l'introduction de la demande.

Art. 110. - Droit applicable à la personne morale

La personne morale est régie par le droit de l'Etat sur le territoire duquel son établissement principal est situé au moment de sa constitution.

Si le droit étranger désigne le droit de l'Etat en vertu duquel la personne morale a été constituée, le droit de cet Etat est applicable.

Art. 111. - Domaine du droit applicable à la personne morale

§ 1er. Le droit applicable à la personne morale détermine notamment:

- 1° l'existence et la nature juridique de la personne morale;
- 2° le nom ou la raison sociale;
- 3° la constitution, la dissolution et la liquidation;
- 4° la capacité de la personne morale;
- 5° la composition, les pouvoirs et le fonctionnement de ses organes;

inzake rechtspersonen

In afwijking van de algemene bepalingen van deze wet, zijn de Belgische rechters slechts bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen betreffende de geldigheid, de werking, de ontbinding of de vereffening van een rechtspersoon, indien de voornaamste vestiging of de statutaire zetel van die rechtspersoon zich in België bevindt bij de instelling van de vordering.

Onverminderd de bepaling van lid 1 zijn de Belgische rechters bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen betreffende de exploitatie van een filiaal, van een agentschap of van enige andere vestiging, naast de gevallen voorzien in de algemene bepalingen van deze wet, indien dat betrokken filiaal of agentschap of die betrokken andere vestiging zich in België bevindt bij de instelling van de vordering.

Art. 110. - Recht toepasselijk op rechtspersonen

Rechtspersonen worden beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied zich bij de oprichting hun voornaamste vestiging bevindt.

Indien buitenlands recht verwijst naar het recht van de Staat volgens hetwelk de rechtspersoon is opgericht, is dit laatste recht toepasselijk.

Art . 111. - Toepassingsgebied van het recht toepasselijk op rechtspersonen

§ 1. Het recht van toepassing op rechtspersonen bepaalt met name :

- 1° het bestaan en de juridische aard van de rechtspersoon;
- 2° de firma of de maatschappelijke benaming;
- 3° de oprichting, de ontbinding en de vereffening;
- 4° de rechtsbekwaamheid van de rechtspersoon;
- 5° de samenstelling, bevoegdheden en werking van zijn organen;

6° les rapports internes entre associés ou membres ainsi que les rapports entre la personne morale et les associés ou membres;

7° l'acquisition et la perte de la qualité d'associé ou de membre;

8° les droits et obligations liés aux parts ou actions et leur exercice;

9° la responsabilité pour violation du droit des sociétés ou des statuts;

10° dans quelle mesure la personne morale est tenue à l'égard de tiers des dettes contractées par ses organes.

§ 2. Toutefois, la personne morale ne peut invoquer une incapacité fondée sur des restrictions du pouvoir de représentation en vertu du droit applicable, à l'encontre d'une partie si cette incapacité est inconnue du droit de l'Etat sur le territoire duquel l'acte a été passé par cette partie et si celle-ci n'a pas connu et n'a pas dû connaître cette incapacité à ce moment.

Art. 112. - *Transfert de l'établissement principal*

Le transfert de l'établissement principal d'une personne morale d'un Etat à un autre n'a lieu sans interruption de la personnalité qu'aux conditions auxquelles le permet le droit de ces Etats.

En cas de transfert de l'établissement principal de la personne morale sur le territoire d'un autre Etat, le droit de cet Etat est applicable à partir du transfert.

Art. 113. - *Fusion*

La fusion de personnes morales est régie, pour chacune de celles-ci, par le droit de l'Etat dont elles relèvent avant la fusion.

6° de interne verhoudingen onder vennoten of leden alsmede de relaties tussen de rechtspersoon en zijn vennoten of leden;

7° de verkrijging en het verlies van de hoedanigheid van vennoot of lid;

8° de rechten en plichten verbonden aan de winstbewijzen of aandelen en de uitoefening ervan;

9° de aansprakelijkheid voor overtreding van het vennootschapsrecht of van de statuten;

10° de mate waarin de rechtspersoon ten aanzien van derden gehouden is tot betaling van schulden aangegaan door zijn organen.

§ 2. Niettemin kan een rechtspersoon de onbekwaamheid gegrond op beperkingen in de vertegenwoordigingsbevoegdheid krachtens het toepasselijk recht niet invoeren ten aanzien van een tegenpartij indien die onbekwaamheid onbekend is in het recht van de Staat op wiens grondgebied de tegenpartij de rechtshandeling heeft gesteld en zij op dat ogenblik die onbekwaamheid niet kende noch behoorde te kennen.

Art. 112. - *Verplaatsing van de voornaamste vestiging*

De verplaatsing van de voornaamste vestiging van een rechtspersoon van een Staat naar een andere gebeurt slechts zonder onderbreking in de rechtspersoonlijkheid wanneer zij plaatsvindt met inachtneming van de voorwaarden waaronder het recht van deze Staten zulks toestaat.

Wanneer een rechtspersoon zijn voornaamste vestiging verplaatst naar een andere Staat, is vanaf de verplaatsing het recht van die andere Staat van toepassing.

Art. 113. - *Fusie*

De fusie van rechtspersonen wordt voor elk van hen beheerst door het recht van de Staat dat voor de fusie op die

Art. 114. - *Prétention dérivant d'une émission publique*

Les prétentions qui dérivent de l'émission publique de titres sont régies, au choix du porteur des titres, soit par le droit applicable à la personne morale, soit par le droit de l'Etat sur le territoire duquel l'émission a eu lieu.

Art. 115. - *Efficacité des décisions judiciaires étrangères*

Une décision judiciaire étrangère concernant la validité, le fonctionnement, la dissolution ou la liquidation d'une personne morale n'est pas reconnue en Belgique si, outre l'existence d'un motif de refus prévu par l'article 25, l'établissement principal et le siège statutaire de la personne morale étaient situés en Belgique lors de l'introduction de la demande à l'étranger.

CHAPITRE XI. - *Règlement collectif de l'insolvabilité*

Art. 116. - *Champ d'application*

Le présent chapitre s'applique aux procédures collectives fondées sur l'insolvabilité du débiteur, entendues comme une procédure de faillite, une procédure de concordat judiciaire et un règlement collectif de dettes.

Art. 117. - *Extension du domaine du règlement 1346/2000/CE*

Pour les besoins de la présente loi, les dispositions du règlement 1346/2000/CE du Conseil du 29 mai 2000 relatif aux procédures d'insolvabilité, sont applicables par analogie, même lorsque les biens sont situés sur le territoire d'un Etat auquel le règlement ne s'applique pas, sans préjudice de l'article 121 :

1° aux entreprises visées par l'article premier, paragraphe 2, du règlement, à l'exclusion des dispositions concernant une procédure secondaire ou une procédure territoriale ;

rechtspersonen van toepassing is.

Art. 114. - *Vorderingen voortvloeiend uit een openbare uitgifte*

Vorderingen voortvloeiend uit de openbare uitgifte van titels worden beheerst, naar keuze van de houder van de titel, door het recht van toepassing op de rechtspersoon of door het recht van de Staat op wiens grondgebied de openbare uitgifte heeft plaatsgevonden.

Art. 115. - *Uitwerking van buitenlandse rechterlijke beslissingen*

Een buitenlandse rechterlijke beslissing inzake werking, vereffening, geldigheid of ontbinding van een rechtspersoon wordt in België niet erkend indien, naast het bestaan van een weigeringsgrond voorzien in artikel 25, de voornaamste vestiging en de statutaire zetel van die rechtspersoon, bij de instelling van de vordering in het buitenland, in België waren gevestigd.

HOOFDSTUK XI. - *Collectieve procedures van insolventie*

Art. 116. - *Toepassingsgebied*

Dit hoofdstuk is van toepassing op de collectieve procedures die op de insolventie van de schuldenaar berusten, in de zin van een procedure van faillissement, een procedure van gerechtelijk akkoord en een collectieve schuldenregeling.

Art. 117. - *Uitbreiding van het toepassingsgebied van Verordening 1346/2000/EG*

Voor deze wet zijn de bepalingen van de Verordening 1346/2000/EG van de Raad van 29 mei 2000 betreffende de insolventieprocedures naar analogie van toepassing, zelfs wanneer de goederen zich bevinden op het grondgebied van een Staat waarop de verordening niet van toepassing is, onverminderd artikel 121:

1° op ondernemingen bedoeld in artikel 1, paragraaf 2 van de verordening, met uitzondering van de bepalingen betreffende een secundaire of een territoriale procedure;

2° aux débiteurs dont le centre des intérêts principaux est situé sur le territoire d'un Etat auquel le règlement ne s'applique pas.

Art. 118. - *Compétence internationale en matière d'insolvabilité*

Par dérogation aux dispositions générales de la présente loi, les juridictions belges ne sont compétentes pour connaître d'une procédure collective fondée sur l'insolvabilité du débiteur que dans les cas prévus par le règlement visé à l'article 117. Toutefois, dans les cas prévus par l'article 117, il est présumé, sauf preuve contraire, que, pour les sociétés et les personnes morales, le centre des intérêts principaux est le lieu de l'établissement principal.

Lorsque les juridictions belges sont ou étaient compétentes pour prononcer une déclaration d'insolvabilité, elles le sont également pour connaître des contestations qui en dérivent.

La reconnaissance d'une décision judiciaire étrangère ouvrant une procédure collective fondée sur l'insolvabilité du débiteur, rendue dans l'Etat sur le territoire duquel est situé le centre des intérêts principaux du débiteur, n'affecte pas la compétence des juridictions belges pour ouvrir une procédure collective prévue par l'article 3, paragraphe 2, du règlement visé à l'article 117.

Art. 119. - *Droit applicable au règlement collectif de l'insolvabilité*

La procédure collective fondée sur l'insolvabilité du débiteur est régie par le droit désigné en vertu du règlement visé à l'article 117 même lorsque ce droit est celui d'un Etat auquel le règlement ne s'applique pas.

2° op schuldenaars wiens centrum van voornaamste belangen gevestigd is op het grondgebied van een Staat waarop de verordening niet van toepassing is.

Art. 118. - *Internationale bevoegdheid inzake insolventie*

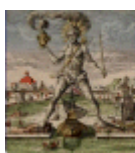
In afwijking van de algemene bepalingen van deze wet zijn de Belgische rechters slechts bevoegd om een collectieve procedure die berust op de insolventie van de schuldenaar te openen, in de gevallen vermeld in de verordening bedoeld in artikel 117. Evenwel wordt voor de gevallen voorzien door artikel 117, het centrum van de voornaamste belangen van de vennootschap en van rechtspersonen, behoudens tegenbewijs, vermoed de plaats van de voornaamste vestiging te zijn.

Indien de Belgische rechters bevoegd zijn of waren voor de insolventieverklaring, zijn zij eveneens bevoegd kennis te nemen van de geschillen die uit die insolventieverklaring ontstaan.

De erkenning van een buitenlandse rechterlijke beslissing die een collectieve procedure die berust op de insolventie van de schuldenaar opent, die is uitgesproken in de Staat op wiens grondgebied het centrum van de voornaamste belangen van de schuldenaar gevestigd is, verhindert niet de bevoegdheid van de Belgische rechters om een collectieve procedure te openen voorzien in artikel 3, paragraaf 2 van de verordening bedoeld in artikel 117.

Art. 119. - *Recht toepasselijk op de collectieve procedures van insolventie*

De collectieve procedure die berust op de insolventie van de schuldenaar wordt beheerst door het recht toepasselijk uit hoofde van de verordening bedoeld in artikel 117, zelfs indien het gaat om het recht van een land waarop de verordening niet van toepassing is.

Art. 120. - Devoirs d'information et de coopération

Le curateur de la procédure principale ou de la procédure territoriale de faillite est tenu, sous le contrôle du tribunal belge, de coopérer et d'échanger des informations avec le curateur d'une procédure territoriale ou d'une procédure principale ouverte dans un Etat auquel le règlement visé à l'article 117 ne s'applique pas, à condition que le droit de cet Etat organise une coopération ou un échange d'informations de manière équivalente.

La condition prévue par le paragraphe premier s'applique également en cas de transfert de surplus d'actif au sens de l'article 35 du règlement visé à l'article 117, au curateur d'une procédure principale désigné dans un Etat auquel ce règlement ne s'applique pas.

Art. 121. - Efficacité des décisions judiciaires étrangères en matière d'insolvabilité

Une décision judiciaire ouvrant ou clôturant une procédure collective fondée sur l'insolvabilité du débiteur, rendue dans un Etat auquel le règlement visé à l'article 117 ne s'applique pas, est reconnue en Belgique aux conditions prévues par l'article 22.

Toutefois, elle n'est pas reconnue si, outre l'existence d'un motif de refus prévu par l'article 25, le centre des intérêts principaux du débiteur au sens de ce règlement était situé en Belgique lors de l'aveu d'insolvabilité ou de l'introduction de la demande.

Art. 120. - Plicht tot informeren en samenwerken

Onder toezicht van de Belgische rechter is de in een hoofdprocedure of in een territoriale procedure aangestelde curator verplicht om met de curator uit de hoofdprocedure of territoriale procedure in een Staat waarop de verordening bedoeld in artikel 117 niet van toepassing is, samen te werken en om informatie uit te wisselen, op voorwaarde dat het recht van die Staat een gelijkwaardige samenwerking of informatie-uitwisseling organiseert.

De voorwaarde voorzien in lid 1 is eveneens van toepassing voor het geval van de uitkering van een saldo van het actief in de zin van artikel 35 van de verordening bedoeld in artikel 117, aan een curator in een hoofdprocedure, aangesteld in een Staat waarop die verordening niet van toepassing is.

Art. 121. - Uitwerking van buitenlandse rechterlijke beslissingen inzake insolventie

Een rechterlijke beslissing die een collectieve procedure berustend op de insolventie van de schuldenaar opent of afsluit, uitgesproken in een Staat waarop de verordening bedoeld in artikel 117 niet van toepassing is, wordt in België erkend volgens de voorwaarden voorzien in artikel 22.

Zij wordt evenwel niet erkend indien, naast het bestaan van een weigeringsgrond voorzien in artikel 25, het centrum van de voornaamste belangen van de schuldenaar in de zin van die verordening op het tijdstip van de bekentenis van insolventie of van het inleidende verzoek in België gevestigd was.

CHAPITRE XII. - *Trust*

Art. 122. - *Caractéristiques du trust*

Au sens de la présente loi, le terme “trust” vise une relation juridique créée par un acte du fondateur ou une décision judiciaire, par lequel des biens sont placés sous le contrôle d’un trustee afin de les administrer dans l’intérêt d’un bénéficiaire ou dans un but déterminé. Cette relation juridique présente les caractéristiques suivantes:

1° les biens du trust constituent une masse distincte et ne font pas partie du patrimoine du trustee;

2° le titre relatif aux biens du trust est établi au nom du trustee ou d’une autre personne pour le compte du trustee;

3° le trustee est investi du pouvoir et chargé de l’obligation, dont il doit rendre compte, d’administrer, de gérer ou de disposer des biens selon les termes du trust et les règles particulières imposées au trustee par la loi.

Art. 123. - *Compétence internationale en matière de trust*

§ 1er. Les juridictions belges sont compétentes pour connaître de toute demande concernant les relations entre le fondateur, le trustee ou le bénéficiaire d’un trust, outre dans les cas prévus par les dispositions générales de la présente loi, si:

1° le trust est administré en Belgique; ou

2° la demande concerne des biens situés en Belgique lors de son introduction.

§ 2. Lorsque l’acte constitutif d’un trust attribue compétence aux juridictions belges ou aux juridictions d’un Etat étranger, ou à l’une d’elles, les articles 6 et 7 sont applicables par analogie.

HOOFDSTUK XII - *Trust*

Art. 122. - *Kenmerken van de trust*

Het begrip “trust” in deze wet betekent een rechtsverhouding die door een rechtshandeling van de oprichter of door een rechterlijke beslissing in het leven wordt geroepen, waarbij goederen onder de macht van een trustee worden gebracht om ze te besturen ten behoeve van een begunstigde of voor een bepaald doel. Die rechtsverhouding heeft de volgende kenmerken :

1° de goederen van de trust vormen een afzonderlijk vermogen en zijn geen deel van het vermogen van de trustee;

2° de rechtstitel betreffende de goederen van de trust is opgesteld op naam van de trustee of op naam van een andere persoon voor rekening van de trustee;

3° de trustee heeft de bevoegdheid en de plicht, ter zake waarvan hij verantwoording verschuldigd is, om in overeenstemming met de bepalingen van de trust en de bijzondere verplichtingen waaraan hij door de wet is onderworpen, de goederen van de trust te besturen en te beheren of erover te beschikken.

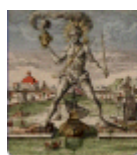
Art. 123. - *Internationale bevoegdheid inzake trust*

§ 1. De Belgische rechters zijn bevoegd om kennis te nemen van de vorderingen betreffende de betrekkingen tussen oprichter, trustee of begunstigde van een trust, naast de gevallen voorzien in de algemene bepalingen van deze wet, indien :

1° de trust in België wordt bestuurd; of

2° de vordering goederen betreft die zich bij de instelling van de vordering in België bevinden.

§ 2. Wanneer in de trustakte bevoegdheid wordt toegekend aan Belgische of buitenlandse rechters, of aan een van hen, zijn artikelen 6 en 7 naar analogie van toepassing.

Art. 124. - Droit applicable au trust

§ 1er. Le trust est régi par le droit choisi par le fondateur. Le choix doit être exprès ou résulter des dispositions de l'acte constitutif du trust ou de l'acte en apportant la preuve, ou des circonstances de la cause. Par ce choix, le fondateur peut désigner le droit applicable à la totalité ou à une partie seulement du trust. Toutefois, ce choix ne peut avoir pour résultat de priver un héritier d'un droit à la réserve que lui assure le droit applicable en vertu de l'article 78.

Lorsque tous les éléments significatifs du trust, à l'exception du choix du droit applicable, sont localisés dans un Etat dont le droit ne connaît pas l'institution du trust, ce choix est sans effet.

§ 2. Lorsque le droit applicable au trust n'a pas été choisi conformément au paragraphe premier ou lorsque le droit choisi ne valide pas le trust, le trust est régi par le droit de l'Etat sur le territoire duquel le trustee a sa résidence habituelle au moment de sa constitution.

Art. 125. - Domaine du droit applicable au trust

§ 1er. Le droit applicable au trust détermine, notamment:

- 1° la constitution et les modalités du trust;
- 2° l'interprétation du trust;
- 3° l'administration du trust, ainsi que les droits et obligations qui en découlent;
- 4° les effets du trust;
- 5° la cessation du trust.

§ 2. Ce droit ne détermine ni la validité des actes de transfert de la propriété de biens du trust, ni le transfert du droit de propriété sur ces biens ou la protection de

Art. 124. - Recht toepasselijk op de trust

§ 1. De trust wordt beheerst door het recht dat de oprichter kiest. De keuze moet uitdrukkelijk zijn of voortvloeien uit de bepalingen van de akte tot oprichting van de trust, van het geschrift waaruit het bestaan van de trust blijkt of uit de omstandigheden van het geval. De oprichter kan het toepasselijk recht aanwijzen voor de gehele trust of slechts voor een deel ervan. Die keuze kan evenwel niet tot gevolg hebben dat een erfgenaam een voorbehouden erfdeel verliest dat hem door het overeenkomstig artikel 78 toepasselijk recht wordt gewaarborgd.

Wanneer, behoudens de rechtskeuze, alle overige betekenisvolle elementen van de trust zijn verbonden met een Staat waarvan het recht de instelling van de trust niet kent, heeft die keuze geen rechtsgevolgen.

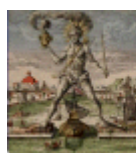
§ 2. Bij gebreke van een rechtskeuze overeenkomstig paragraaf 1 of wanneer het gekozen recht de trust niet geldig acht, wordt de trust beheerst door het recht van de Staat op wiens grondgebied de trustee bij de oprichting van de trust zijn gewone verblijfplaats heeft.

Art. 125. - Toepassingsgebied van het recht toepasselijk op de trust

§ 1. Het op de trust toepasselijk recht bepaalt met name :

- 1° de oprichting van de trust en de modaliteiten ervan;
- 2° de interpretatie van de trust;
- 3° het bestuur van de trust evenals de rechten en verplichtingen die daaruit voortvloeien;
- 4° de gevolgen van de trust;
- 5° de beëindiging van de trust.

§ 2. Dit recht bepaalt niet de rechtsgeldigheid van de akten van eigendomsoverdracht van de trustgoederen, en evenmin de overgang van

tiers acquéreurs de biens du trust. Les droits et obligations d'un tiers détenteur d'un bien du trust demeurent régis par le droit applicable en vertu du chapitre VIII.

CHAPITRE XIII. - Dispositions finales

SECTION 1. - Dispositions transitoires

Art. 126. - Compétence internationale et efficacité des décisions judiciaires et des actes authentiques étrangers

§ 1er. Les articles concernant la compétence internationale des juridictions s'appliquent aux demandes introduites après l'entrée en vigueur de la présente loi.

Les articles concernant la compétence internationale des autorités s'appliquent aux actes établis après l'entrée en vigueur de la présente loi.

§ 2. Les articles concernant l'efficacité des décisions étrangères et des actes authentiques étrangers s'appliquent aux décisions rendues et aux actes établis après l'entrée en vigueur de la présente loi.

Toutefois, une décision rendue ou un acte établi avant l'entrée en vigueur de la présente loi peut également recevoir effet en Belgique s'il satisfait aux conditions de la présente loi.

Art. 127. - Conflits de lois

§ 1er. La présente loi détermine le droit applicable aux actes et aux faits juridiques qui sont survenus après son entrée en vigueur.

Elle détermine le droit applicable aux effets produits après son entrée en vigueur par un acte ou un fait juridique survenu avant son entrée en vigueur, à l'exception des effets produits par un acte ou un fait visé aux articles 98, 99, 104 et 105.

§ 2. Un choix du droit applicable par les parties antérieur à l'entrée en vigueur de la

het eigendomsrecht op die goederen of de bescherming van derden-verkrijgers van trustgoederen. De rechten en plichten van een derde die een goed van de trust bezit, blijven beheerst door het recht toepasselijk uit hoofde van hoofdstuk VIII.

HOOFDSTUK XIII. - Slotbepalingen

AFDELING 1. - Overgangsbepalingen

Art. 126. - Internationale bevoegdheid en uitwerking van buitenlandse rechterlijke beslissingen en authentieke akten

§ 1. De artikelen inzake internationale bevoegdheid van de rechters zijn van toepassing op rechtsvorderingen ingesteld na de inwerkingtreding van deze wet.

De artikelen inzake internationale bevoegdheid van overheden zijn van toepassing op akten opgesteld na de inwerkingtreding van deze wet.

§ 2. De artikelen betreffende de uitwerking van buitenlandse rechterlijke beslissingen en authentieke akten zijn van toepassing op de beslissingen en akten die na de inwerkingtreding van deze wet tot stand zijn gekomen.

Een beslissing of akte die voor de inwerkingtreding van deze wet tot stand is gekomen, kan echter gevolgen hebben in België indien zij aan de voorwaarden van deze wet voldoet.

Art. 127. - Conflictenrecht

§ 1. Deze wet bepaalt het recht dat van toepassing is op de rechtshandelingen en rechtsfeiten die zich voordoen na de inwerkingtreding ervan.

Deze wet bepaalt het recht dat van toepassing is op de gevolgen die na de inwerkingtreding ervan voortvloeien uit een rechtshandeling of rechtsfeit die voor de inwerkingtreding ervan heeft plaatsgevonden, met uitzondering van de gevolgen van een handeling of feit bedoeld in de artikelen 98, 99, 104 en 105.

§ 2. Een door de partijen voor de inwerkingtreding van deze wet gedane

présente loi est valide s'il satisfait aux conditions de la présente loi.

§ 3. Les articles 55 et 56 s'appliquent aux demandes introduites après l'entrée en vigueur de la présente loi.

§ 4. Les articles 62 à 64 s'appliquent aux demandes introduites après l'entrée en vigueur de la présente loi.

Toutefois, ils n'affectent pas un lien de filiation valablement établi avant cette date.

§ 5. Les articles 67 à 69 s'appliquent aux actes établis après l'entrée en vigueur de la présente loi.

§ 6. Les articles 124 et 125 s'appliquent aux actes établis avant l'entrée en vigueur de la présente loi.

Toutefois, ils n'affectent pas un acte valablement établi avant cette date.

SECTION 2. - *Dispositions modificatives*

Art. 128. - *Transcription d'actes étrangers de l'état civil concernant des Belges*

L'article 48 du Code civil, abrogé par la loi du 15 décembre 1949, est rétabli dans la rédaction suivante :

"Art. 48. - § 1er. Tout Belge, ou son représentant légal, peut demander qu'un acte de l'état civil le concernant et fait en pays étranger soit transcrit sur les registres de l'état civil de la commune de son domicile ou de son premier lieu d'établissement après son retour sur le territoire du Royaume. Mention est faite de cette transcription en marge des registres courants à la date du fait auquel l'acte se rapporte.

En l'absence de domicile ou de résidence en Belgique, la transcription d'un acte visé à l'alinéa précédent peut se faire sur les registres de l'état civil de la commune du dernier domicile en Belgique de l'intéressé ou de l'un de ses ascendants ou de la

rechtskeuze is geldig indien zij voldoet aan de voorwaarden van deze wet.

§ 3. De artikelen 55 en 56 zijn van toepassing op vorderingen ingesteld na de inwerkingtreding van deze wet.

§ 4. De artikelen 62 tot 64 zijn van toepassing op vorderingen ingesteld na de inwerkingtreding van deze wet.

Zij hebben evenwel geen invloed op een voor die dag geldig vastgestelde afstammingsband.

§ 5. De artikelen 67 tot 69 zijn van toepassing op akten opgemaakt na de inwerkingtreding van deze wet.

§ 6. De artikelen 124 en 125 zijn van toepassing op akten opgemaakt voor de inwerkingtreding van deze wet.

Zij hebben evenwel geen invloed op een voor die dag geldig opgemaakte akte.

AFDELING 2. - *Wijzigingsbepalingen*

Art. 128. - *Overschrijving van buitenlandse akten van de burgerlijke stand die betrekking hebben op Belgen*

Artikel 48 van het Burgerlijk Wetboek, opgeheven bij de wet van 15 december 1949, wordt hersteld in de volgende redactie:

"Art. 48. - § 1. Iedere Belg, of zijn wettelijke vertegenwoordiger, kan verzoeken dat een in een vreemd land opgemaakte akte van de burgerlijke stand die op hem betrekking heeft, wordt overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand van de gemeente van zijn woonplaats of van zijn eerste vestiging bij de terugkeer op het grondgebied van het Rijk. Van deze overschrijving wordt melding gemaakt op de kant van de lopende registers, volgens de dagtekening van het feit waarop de akte betrekking heeft.

Bij gebreke van een woonplaats of verblijfplaats in België, kan de overschrijving van een in het vorige lid bedoelde akte gebeuren in de registers van de burgerlijke stand van de gemeente van de laatste woonplaats in België van

commune de son lieu de naissance ou encore, à défaut, sur les registres de l'état civil de Bruxelles.

§ 2. Le procureur du Roi peut demander qu'un acte de l'état civil relatif à un Belge dressé en pays étranger soit transcrit sur les registres de l'état civil conformément au paragraphe premier".

Art. 129. - *Mention du choix du droit applicable au régime matrimonial*

L'article 76 du Code civil, modifié par les lois des 14 juillet 1976, 31 mars 1987, 19 janvier 1990 et 4 mai 1999, est complété comme suit, au point 10° après les termes "le régime matrimonial des époux":

" et, dans une situation internationale, le choix éventuel par les époux du droit national applicable à leur régime matrimonial".

Art. 130. - *Choix du régime matrimonial lorsque l'un des époux est belge*

A l'article 1389 du Code civil, modifié par la loi du 14 juillet 1976 les mots "ou, si l'un d'eux est Belge, à une législation étrangère" sont supprimés.

Art. 131. - *Mutation de régime matrimonial intervenue à l'étranger*

L'article 1395 du Code civil, modifié par la loi du 14 juillet 1976, est complété par le paragraphe suivant:

"§ 5. Un acte étranger portant modification du régime matrimonial peut, s'il remplit les conditions requises pour sa reconnaissance en Belgique, être mentionné en marge d'un acte établi par un notaire belge et être joint à cet acte. Cette formalité est effectuée à titre de publicité de la mutation et n'a pas pour

betrokkene of van een van zijn ascendenten, of van de gemeente van zijn geboorteplaats, of bij gebreke hiervan, in de registers van de burgerlijke stand van Brussel.

§ 2. De procureur des Konings kan verzoeken dat een in een vreemd land opgemaakte akte van de burgerlijke stand betreffende een Belg, overeenkomstig paragraaf 1 wordt overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand".

Art. 129. - *Vermelding van de keuze van het recht toepasselijk op het huwelijksvermogensrecht*

Artikel 76 van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 14 juli 1976, 31 maart 1987, 19 januari 1990 en 4 mei 1999, wordt in het 10° na de woorden "het huwelijksvermogensstelsel van de echtgenoten", aangevuld met de volgende woorden :

" en, in internationale gevallen, de eventuele keuze door de echtgenoten gedaan van het nationaal recht dat op hun huwelijksvermogen van toepassing is".

Art. 130. - *Keuze van het huwelijksvermogensstelsel wanneer een van de echtgenoten Belg is*

In artikel 1389 van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd bij de wet van 14 juli 1976, worden de woorden "of, indien een van hen Belg is, naar een buitenlandse wetgeving" geschrapt.

Art. 131. - *Wijziging van het huwelijksvermogensstelsel in het buitenland*

Artikel 1395 van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd bij de wet van 14 juli 1976, wordt aangevuld met de volgende paragraaf :

"§ 5. Een buitenlandse akte houdende wijziging van het huwelijksvermogensstelsel kan, indien zij voldoet aan de voorwaarden nodig voor de erkenning ervan in België, worden vermeld op de kant van een akte opgesteld door een Belgische notaris en bij die akte worden gevoegd. Deze formaliteit wordt verricht

effet de rendre celle-ci opposable aux tiers".

Art. 132. - *Compétence du tribunal de première instance*

L'article 570 du Code judiciaire est remplacé par la disposition suivante:

"Art. 570. Le tribunal de première instance statue, quelle que soit la valeur du litige, sur les demandes visées aux articles 23, paragraphe premier, et 27, paragraphe 2, de la loi du ... portant code de droit international privé".

Art. 133. - *Compétence territoriale en matière de faillite et de concordat*

§ 1er. A l'article 631, paragraphe premier, alinéa premier, du Code judiciaire, sont apportées les modifications suivantes :

1° dans la première phrase, les termes « le commerçant a son établissement principal ou, s'il s'agit d'une personne morale, son siège social au jour de l'aveu de la faillite ou de la demande en justice », sont remplacés par les mots suivants :

“se situe l'établissement principal du commerçant, personne physique ou morale, au jour de l'aveu de la faillite ou de l'introduction de la demande en justice.”

2° la deuxième phrase est remplacée par le texte suivant :

« En cas de changement d'établissement principal du commerçant, personne physique ou morale, dans un délai d'un an avant la demande en faillite, la faillite peut également être demandée devant le tribunal dans le ressort duquel le commerçant avait son établissement principal dans le même délai. »

met het oog op de bekendmaking van de wijziging en heeft niet tot gevolg dat ze aan derden tegenwerpbaar wordt".

Art. 132. - *Bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg*

Artikel 570 van het Gerechtelijk Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

"Art. 570. De rechtbank van eerste aanleg doet uitspraak, ongeacht de waarde van het geschil, over de vorderingen bedoeld in de artikelen 23, paragraaf 1, en 27, paragraaf 2 van de wet van ... houdende wetboek van internationaal privaatrecht".

Art. 133. - *Territoriale bevoegdheid inzake faillissement en gerechtelijk akkoord*

§ 1. In artikel 631, paragraaf 1, lid 1, van het Gerechtelijk Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in de eerste zin, worden de woorden “waarbinnen de koopman op de dag van de aangifte van het faillissement of van het instellen van de rechtsovordering zijn hoofdinstelling of, indien het een rechtspersoon betreft, zijn zetel heeft” vervangen door de woorden :

“waar zich de hoofdvestiging van de koopman, natuurlijk of rechtspersoon, bevindt op de dag van aangifte van het faillissement of van het instellen van de rechtsovordering.”

2° wordt de tweede zin door de volgende woorden vervangen :

“In geval van verplaatsing van de hoofdvestiging van de koopman, natuurlijk of rechtspersoon, binnen een termijn van een jaar voorafgaand aan de faillissementsvordering, kan het faillissement eveneens worden gevorderd voor de rechtbank binnen het rechtsgebied waarvan de koopman binnen dezelfde termijn zijn hoofdvestiging had.”

3° la troisième phrase est remplacée par le texte suivant :

«Ce délai prend cours à partir de l'inscription modificative du changement d'établissement principal au registre du commerce. »

§ 2. A l'article 631, paragraphe premier, alinéa 2, du Code judiciaire, la première phrase est remplacée par la disposition suivante :

«Le tribunal de commerce compétent pour déclarer une faillite territoriale ou secondaire en application de l'article 3, paragraphe 2, du règlement 1346/2000/CE du Conseil du 29 mai 2000 *relatif aux procédures d'insolvabilité* est celui dans le ressort duquel le débiteur possède l'établissement visé. »

§ 3. L'article 631, paragraphe 2, alinéa premier, du Code judiciaire est remplacé par la disposition suivante :

« Le tribunal de commerce compétent pour accorder le concordat judiciaire est celui dans le ressort duquel se situe l'établissement principal du débiteur, personne physique ou morale, au jour de l'introduction de la demande. »

Art. 134. - *Compétence territoriale en matière de règlement collectif de dettes*

A l'article 1675/2, alinéa premier, du Code judiciaire, les termes « domiciliée en Belgique » sont supprimés.

Art. 135. - *Dispositions abrogées*

Sont abrogés:

1° les articles 3, 15 et 47 du Code civil, modifiés par la loi du 15 décembre 1949;

3° wordt de derde zin door de volgende woorden vervangen :

“Deze termijn loopt vanaf de wijziging van de inschrijving betreffende de hoofdvestiging bij het handelsregister.”

§ 2. In het artikel 631, paragraaf 1, lid 2, van het Gerechtelijk Wetboek wordt de eerste zin vervangen door de volgende bepaling :

« De rechtbank van koophandel bevoegd om een territoriaal of secundair faillissement met toepassing van artikel 3, paragraaf 2, van verordening 1346/2000/EG van de Raad van 29 mei 2000 *betreffende insolventieprocedures*, is die welke gelegen is in het rechtsgebied waarbinnen de schuldenaar de bedoelde vestiging heeft. »

§ 3. Artikel 631, paragraaf 2, lid 1, van het Gerechtelijk Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling:

“De rechtbank van Koophandel bevoegd om het gerechtelijk akkoord te verlenen is die welke gelegen is in het rechtsgebied waarbinnen zich de hoofdvestiging van de schuldenaar, natuurlijk of rechtspersoon, bevindt op de dag van het instellen van de rechtsvordering.”

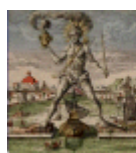
Art. 134. - *Territoriale bevoegdheid inzake de collectieve schuldenregeling*

In artikel 1675/2, lid 1, van het Gerechtelijk Wetboek worden de woorden “met woonplaats in België” opgeheven.

Art. 135. - *Opgeheven bepalingen*

Volgende bepalingen worden opgeheven:

1° de artikelen 3, 15 en 47 van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 december 1949;

- 2° les articles 170, 170ter et 171 du Code civil, modifiés par la loi du 12 juillet 1931;
- 3° les articles 344 à 344^{quater} du Code civil, modifiés par la loi du 27 avril 1987;
- 4° l'article 912 du Code civil, modifié par la loi du 15 décembre 1980;
- 5° l'article 999 du Code civil, modifié par les lois du 15 décembre 1949 et du 29 juillet 1971;
- 6° les articles 586, 2° et 3°, 635, 636 et 638 du Code judiciaire;
- 7° l'article 56 de la loi du 7 mai 1999 contenant le Code des sociétés;
- 8° la loi du 27 juin 1960, sur l'admissibilité du divorce lorsqu'un des conjoints au moins est étranger;
- 9° l'article 3 de la loi du 8 août 1997 sur les faillites.

SECTION 4. - *Entrée en vigueur*

Art. 136. - *Entrée en vigueur*

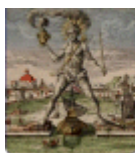
Le Roi fixe la date de l'entrée en vigueur de la présente loi.

- 2° de artikelen 170, 170ter et 171 van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd bij de wet van 12 juli 1931;
- 3° de artikelen 344 tot 344^{quater} van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd bij de wet van 27 april 1987;
- 4° artikel 912 van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd bij de wet van 15 december 1980;
- 5° artikel 999 van het Burgerlijk Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 15 december 1949 en van 29 juli 1971;
- 6° de artikelen 586, 2° en 3°, 635, 636 en 638 van het Gerechtelijk Wetboek;
- 7° artikel 56 van de wet van 7 mei 1999 houdende het Wetboek van vennootschapsrecht;
- 8° de wet van 27 juni 1960 op de toelaatbaarheid van de echtscheiding wanneer ten minste een van de echtgenoten een vreemdeling is;
- 9° artikel 3 van de wet van 8 augustus 1997 inzake het faillissement.

AFDELING 4. - *Inwerkingtreding*

Art. 136. - *Inwerkingtreding*

De Koning bepaalt de datum waarop deze wet in werking treedt.

Rechtsleer/Doctrine

Prof. Dr. Johan ERAUW. De komende codificatie van het Belgisch Internationaal Privaatrecht

I. De algemene kenmerken en krachtlijnen van het wetboek

1. De kracht van de synthese

Nooit eerder was er in België een zo complete synthese in het vak en nooit eerder droeg een tekst het fiat van omzeggens alle professoren van het vakgebied en bovendien van belangrijke groepen practici (zie de Historiek, op www.ipr.be).

Het ontworpen wetboek bevat 136 artikels, inclusief de slotbepalingen. Daarin wordt nog gerefereerd aan geldende algemene verdragsteksten inzake overeenkomsten, testamenten en verkeersongevallen – zodat de algemeen geldende regels inderdaad talrijker zijn¹. De geformuleerde regels gaan vergezeld van een uitvoerige Memorie van Toelichting die een goede leidraad is voor het internationaal privaatrecht (van de toekomst).

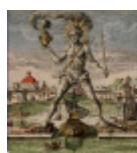
De aantrekkingskracht komt voor een deel uit de samenhang van de bepalingen en uit de bijzondere economie en consistentie die hiermee kon bereikt worden.

2. De structuur van het wetboek

De structuur leidt de gebruiker van het algemene naar het bijzondere: Eerst komt een algemeen luik met basisregels en technieken en dan wordt de materie doorlopen zoals in een handboek. Elk hoofdstuk bevat eerst de specifieke regels van internationaal bevoegdheidsrecht en daarna van de

---

¹ Een juiste en volledige benadering van het internationaal privaatrecht vereist om naast het wetboek de betrokken specifieke Europese wetgeving en verdragsregelingen te leggen afhankelijk van het land waarmee de specifieke regeling geldt en om ook de bijzondere Belgische wetgeving op dit terrein te consulteren. Zie voor een gestructureerde aanpak van alle bronnen de website www.ipr.be of het boek *Bronnen van internationaal privaatrecht* van J. Erauw en C. Rommelaere, weldra in vijfde editie, bij Kluwer te Antwerpen, met de tekst van het ontwerp van het wetboek en de memorie.

conflictenregeling zelf. Deze worden gevolgd door specifieke erkenningsregels, wanneer die nodig zijn.

Het geheel heeft een pedagogisch aspect in zoverre de samenhangende uiteenzetting toeliet om de definities scherp te zetten en om terminologische eenheid te introduceren. Het belangrijkste belerende element is de herhaalde juxtapositie van bevoegdheid, collisieregeling en exequatur. Er komen ook nuttige interne verzendingen in voor, tussen de algemene en de specifieke regels en bij de overgangsrechtelijke bepalingen.

3. Legistiek en formulering

Het wetboek heeft natuurlijk de klassieke legistische vorm van een Belgische wet. Daarnaast werd aangeleund bij sommige belangrijke in België geldende verdragsteksten voor het gebruiken van een titel of “kopje” boven elk wetsartikel.

De ontsluiting van de materie wordt nog bevorderd door de omvattende systematiek van hoofdstukken en subtitels. Opmerkelijk is de aanhaling in de wettekst (referte-artikels) van die verdragsregelingen die als algemene norm gelden. Dat vervolledigt de systematiek, doordat contractuele overeenkomsten, testamenten en verkeersongevallen hier verankerd worden en het vergemakkelijkt de uitbreiding van het werkingsveld van een verdrag, zoals dat betreffende de overeenkomsten (EVO).

De terminologie is gewogen en de formulering is direct en precies. De regels zijn kort. De bedoeling was om een leesbaar geheel te maken. Er is aandacht besteed aan de al genoemde Belgische regels van legistiek en b.v. aan de Zwitserse richtlijnen voor de leesbaarheid van wetten.

De twee taalversies zijn verzorgd en in een directe en bevattelijke stijl gesteld. De verschijning van een wetboek zal voor het Frans zo goed als voor het Nederlands het vocabularium verrijken en een beetje eiken, al is persoonlijke voorkeur voor bepaalde termen mogelijk. Aan het taalidoom van elke versie werd aandacht besteed en de formulering verliet soms het strenge parallellisme tussen de talen².

Er werd, onder aansporing van de Afdeling Wetgeving van de Raad, gekozen voor een duidelijker woordgebruik dan voorheen gangbaar was voor wat betreft de onderlinge relaties tussen artikelen die een hoofdbeginsel

---

² Appreciatie hiervan komt slechts na “close reading” en de medewerkers moeten geduldig de kritiek afwachten. Nederlandse taalcorrectie op het werk van de redactiegroep werd vriendelijk geboden door onder meer de heer L. Van de Velde van de dienst gelijkheid van de teksten van het Hof van Cassatie en door prof. Heyvaert van UIA.

aangeven en artikelen die een afwijking daarvan inhouden of artikelen die het hoofdbeginsel laten staan en die er detail aan toevoegen³.

Bij het ontwerp wordt ook een Memorie van toelichting aangeboden van net onder 100 bladzijden en die voor het eerst een soort officiële commentaar van ons internationaal privaatrecht wordt. Het geeft alleszins de aanzet voor een goed begrip en voor de situering van de nieuwe formules tegenover wat voorheen gold als rechtsregel, of als rechtspraak – met referenties aan al de belangrijke Cassatiearresten en naar tendensen in de rechtspraak en de rechtsleer of de rechtsvergelijking. Zowel de Minister van Justitie als de Raad van State hebben belang gehecht aan een degelijke en gedetailleerde uitleg in de memorie.

4. Ruimte voor flexibiliteit

Het ontwerp-wetboek zal ongetwijfeld in de praktijk nog vragen openlaten. Het is in belangrijke mate gekenmerkt door een paar algemene bepalingen die flexibiliteit introduceren of toelaten maar die niettemin het normatieve karakter niet mogen aantasten: die zijn het “noodforum”, de “voorrangsregels”, en de “algemene uitwijkclausule”. Dit instrument zal ongetwijfeld ook nog evoluties toelaten door middel van interpretatie van nieuwe fenomenen of van ingewikkelde confrontaties met akten of met rechtsfiguren uit het zo gevarieerd buitenlands recht.

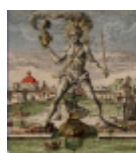
5. De kenmerken van de codificatie

De Memorie van Toelichting beschrijft klaar en duidelijk het streefdoel en de algemene opties waarop het wetboek steunt. Ik wil de lectuur van die bladzijden aanraden.

De gestelde oogmerken waren eerst de “transparantie” op zich, die volgt uit de codificatie; vervolgens de aanpassing aan de evolutie van onze internationaal geworden samenleving; en dan de optie voor een open internationalistische opstelling die ligt in het consequent gebruik van de multilaterale regels en in het geven van respect aan de verdragen en de wetten van nabuurlanden plus aan de internationale rechtsleer om met dit wetgevend werk in de gezamenlijke vaart der volkeren te blijven en om België daarin een plaats en een vooraanstaande rol te geven. De internationale

---

³ In een algemene opsomming, bijvoorbeeld van toetsingsgronden voor eventuele afwijzing van een buitenlands vonnis (art. 25, §1, 9° OntwWbIPR) wordt melding gemaakt van de bepalingen die een specifieke toepassing maken en die uit dien hoofde verderop aan die lijst iets toevoegen. In een specifieke bepaling wordt er gezegd of zij alléén staat of zij moet worden gelezen naast en samen met de algemene bepaling.

opstelling blijkt uit de afgewogen bepalingen inzake de bevoegdheid van Belgische rechtbanken en uit de grote bereidheid om aan vreemde vonnissen en akten gevolg te geven. Ik vind ook dat de afwezigheid van bevoordeling van Belgen hier mag vermeld worden.

II. De grote onderdelen van het wetboek

1. Het complete veld

De ontworpen codex bevat over 136 artikelen de gehele materie van het internationaal privaatrecht, in bevattelijke regels en over de drie klassieke onderdelen bevoegdheid, exequatur en conflictenrecht. De kans werd niet gemist om voor al die bepalingen te zeggen hoe zij hun uitwerking zullen krijgen in het tijdsverloop van al de internationale transacties en gebeurtenissen. Ook al word veelal een bestaande regel bevestigd of al wordt in een bepaald geval door een nieuwe regel een zelfde resultaat langs een andere weg bereikt, toch moet de overgang ordelijk en eenvoudig verlopen.

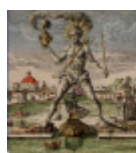
2. Algemene leer en methode

Op het vlak van conflictenrechtelijke methodiek werd de conventionele opstelling gekozen van de zopas genoemde open geformuleerde multilaterale verwijzingsregels. Vreemdelingen en Belgen, ingezetenen hier te lande en zij die in het buitenland verblijven worden alle objectief behandeld: de verwijzingsregels behandelen in beginsel vreemd recht als evenwaardig wanneer het in aanmerking komt gebaseerd op de gebruikte aanknopingsfactor. Daarmee komt de ontwerpcodex naar voren als een illustratie van de internationalistische openstelling van ons land. De regels van het toepasselijk recht zijn altijd multilateraal geformuleerd om eenieder en om elk nationaal recht gelijk te behandelen; althans wanneer de gebruikte aanknopingsfactor naar zo een rechtsstelsel verwijst.

Natuurlijk komt in het ruimer gebruik van de aanknopingsfactor met de factor 'domicilie van de partijen' de strekking tot uiting om méér dan heden ten dage Belgisch recht te doen toepassen⁴. Dit is het geval in de familierelaties.

---

⁴ Nu wordt er immers in beginsel verwezen naar de *nationale wet van de echtgenoten* wanneer ze dezelfde nationaliteit hebben. Maar daarna wordt er in vele gevallen afgeweken omdat die buitenlandse nationale wet soms de Belgische internationale openbare orde verstoort, zoals wanneer ze niet de gelijkheid van man en vrouw eerbiedigt; of omdat de zaak dringend en voorlopig is en de rechter niet op de kortste tijd het buitenlandse recht kan naslaan, of omdat er een terugwijzing gevonden wordt.

Maar als het domicilie van de partijen in het buitenland ligt, komt vreemd recht in beginsel even goed tot toepassing.

De algemene leer wordt in eenvoudige regels aangegeven. Technische fenomenen worden kort verklaard of getypeerd. Zo onderbouwt een wetboek ook het vocabularium, zoals voor de “lois de police” die bij ons nu “voorrangsregels” genoemd worden.

De opzoekingsplicht in verband met vreemd recht wordt bepaald volgens het punt waar de Belgische rechtspraak inderdaad was aanbeland, hetgeen impliceert dat een rechtbank wel de hulp van de partijen in een geding mag inroepen.

Een goede vereenvoudiging is de haast volledige terugdringing van het theoretische stokpaardje “renvoi”. Die techniek die ons vaak na een zoektocht in een buitenlands recht een hulp aanbood om toch weer bij Belgisch recht te belanden is voor familie-aangelegenheden niet meer nodig. Hij wordt weliswaar nog zinvol geacht voor een specifieke verwijzing binnen het internationaal erfrecht en inzake rechtspersonen. De professoren mogen de truuc dus nog uitleggen.

De belangrijkste vernieuwing in het algemeen theoretische domein is de invoering, volgens het Zwitserse model, van een algemene exceptie op elke verwijzingsregel⁵. De Raad van State heeft verduidelijking gevraagd en heeft de regel aanvaard onder het beding dat een rechter de afwijking met grote terughoudendheid toepast en goed motiveert. De regel stelt dat rechters mogen afwijken van elke verwijzingsregel die hen zou brengen bij een nationale connectie die in het bepaalde geval niet betekenisvol is, terwijl een ander land een zeer nauwe band met het betrokken geval vertoont.

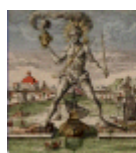
Dit wetboek zal in de aanloop onder meer verduidelijken hoe de nationaliteitsconflicten moeten opgelost worden. Het definieert woonplaats en verblijfplaats en geeft daarmee richting aan de specifieke regels die op die begrippen berusten.

3. Internationale bevoegdheid

Het internationaal bevoegdheidsrecht wordt voortaan meer uitgeschreven. De codex geeft vooraan de belangrijke algemene regels van internationale jurisdictie op en zegt daar, aanvullend, op welke manier desgevallend de

---

⁵ Artikel 15 van de Zwitserse wet op het i p r heeft een positieve beoordeling gekregen, na tien jaar bestaan. De tekst hier te lande, art. 19 OntwWbIPR, luidt in de aanhef: “Het door deze wet aangewezen recht is uitzonderlijk niet van toepassing wanneer uit het geheel van de omstandigheden kennelijk blijkt dat het geval slechts een zeer zwakke band heeft met de Staat waarvan het recht is aangewezen maar ...”

interne relatieve competentie zal geregeld worden. In elk hoofdstuk worden verder de specifieke regels uitgeschreven, die soms naast de algemene regels mogen toegepast worden of die er soms van afwijken.

De regel over de door de partijen zelf gekozen bevoegdheid van de Belgische rechters voert een nieuw detailaspect in, volgens hetwelk de Belgische rechter voor zijn/haar bevoegdmaking door een overeenkomst tussen de partijen eventueel mag bedanken en hoe hij/zij het forum mag afwijzen als niet geschikt ("*forum non conveniens*") in geval de zaak geen andere binding met ons land vertoont. Nog een nieuwigheid is de vermelding van een "noodforum" waarbij de Belgische rechters uitzonderlijk bevoegdheid mogen opnemen als er voor een geschil anders een rechtsweigeren dreigt omdat een procedure in het buitenland onmogelijk blijkt of het onredelijk zou zijn te eisen dat de vordering in het buitenland wordt ingesteld. De zaak moet alleszins nauwe banden met België hebben.

4. Exequatur

Het erkenningsrecht wordt in veel meer detail dan voorheen te boek gesteld en de liberalisering van de automatische doorstroming van buitenlandse vonnissen – erkenning zonder voorafgaand rechterlijk visum - wordt daarin doorgetrokken tot de vonnissen buiten het veld van de staat en bekwaamheid. Toch geeft het wetboek meer weigeringsgronden aan; om die preciezer en meer gelijkmatig doorheen het land te laten toepassen door de administraties van de burgerlijke stand of door andere overheidsinstanties. Voor de speciaal delicate gevallen van erkenning van verstotingen (en andere eenzijdige wijzen van beëindiging van een huwelijk), van buitenlandse adopties en van buitenlandse vonnissen inzake vennootschappen en faillissement komen er bijzondere bepalingen die het beleid sturen, zodat ook die praktijk voorspelbaar en uniform zou worden. Voor die bijzondere rechtsvragen bieden de teksten toch aan de rechtbanken uitwegen van flexibiliteit aan.

Voor de procedure van exequatur wordt sneller en eenvoudiger; de eenzijdige verzoekschriftprocedure wordt ingevoerd; de vereiste documenten worden opgesomd en in het algemeen wordt inspiratie gevonden in de benadering die we kennen binnen de Europese Gemeenschap. Toch is er de vereiste voorzichtigheid tegenover vonnissen die kunnen komen van een (niet-Europees) land waar men het recht van particulieren niet nauw genoeg neemt.

De regeling met betrekking tot de erkenning van buitenlandse authentieke akten wordt ook duidelijk uitgeschreven.

Er wordt duidelijker dan tot nog toe gezegd welke controle de ambtenaren van de burgerlijke stand op akten en vonnissen moeten doen vooraleer ze die

opnemen in Belgische registers. Ten behoeve van die ambtenaren van de burgerlijke stand, die hier traditioneel de kop van Jut waren waarop men klopt als ze hun vereiste zelfstandige beoordeling doen van de buitenlandse vonnissen en akten, wordt er betere ondersteuning voorzien: het Openbaar Ministerie - dat toezicht op de registers houdt - krijgt de plicht tot adviseren wanneer de ambtenaar kiest om het O.M. voorafgaand te raadplegen.

Het is interessant dat het ontwerp de Minister een regeling laat onderzoeken om buitenlandse akten die eenmaal erkend zijn in een centraal register op te nemen en om ze langs een computer als "administratief erkend" te noteren, zo mogelijk ook als "definitief gerechtelijk erkend". Momenteel is er geen budgettaire weerslag en geen ruimte daarvoor, maar begeleiding en informatisering kunnen faciliteiten brengen.

5. Conflictenrecht

In de collisieregeling (aanwijzing van het toepasselijk recht voor de beslissing) werden geen van de actuele debatten ontweken. Maar de bedoeling was niet om alle opkomende gevallen in detail te regelen. Er wordt wel in het stramien van regels voor elk onderdeel van het vakgebied de hoofdregeling gegeven en die zal de meeste problemen oplossen. De werkmethode voor de oplossing van de casussen wordt, zoals al gezegd, in de algemene bepalingen van het wetboek gegeven.

Bij elk hoofdstuk worden enunciatieve regels geformuleerd betreffende het toepassingsgebied van de verwijzingsregels. Dat zijn belangrijke regels van een type die geheel ontbraken tot nog toe. Ze maken de verwijzingsregel zelf duidelijk door te zeggen op welke rechtsvragen zij slaan. Zij zijn nog beter dan de memorie van toelichting als richtlijn voor de praktische toepassing en afbakening. Wanneer een hoofdregel en een afwijkende regel aangeduid worden, geven hun beider toepassingsgebieden de afbakening een bijzondere scherpte.

Elke regel geeft bovendien de aanwijzingen voor de behandeling van 'conflicts mobiles'. Dat zijn de "veranderingsconflicten", namelijk de gevallen waarin het gebruikte aanknopingselement kan veranderen met verloop van tijd, waardoor de fixatie van die aanknopingspunt moet bepaald worden. Er wordt dus telkens gedetailleerd welk het tijdstip is waarop het aanknopingspunt voor de rechtsrelatie moet worden gezocht. Ook dat neemt twijfels weg en het vervolledigt de regelgeving op voortreffelijke wijze.

III. Een kort bestek van de conflictenregels

1. Staat en bekwaamheid – familierecht

In de materie van het personen- en familierecht wordt geen dogma aangehouden van vaste aanknoping aan ofwel de nationaliteit van de personen ofwel de wet van hun woonplaats.

De nationaliteit verliest verder aan belangrijkheid. Het concept "nationaliteit" veranderde overigens in België sterk van inhoud en van weerslag. Belg te zijn is ook iets helemaal anders dan Zwitser-zijn of Egyptenaar-zijn. De buiten elke maat toegenomen gevallen van meervoudige nationaliteit maken die aanknoping onaantrekkelijk voor conflictoplossing. Voor het privaatrecht maakt nationaliteit plaats voor de aanknoping bij de verblijfplaats als plaats van deelname aan en nauwe verbondenheid met het maatschappelijk verkeer.

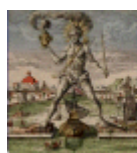
Niettemin wordt nog de nationale wet van de persoon gevolgd voor de status van personen waar de tussenkomst van de nationale administratieve autoriteiten voornaam is (de naam, de huwelijkssluiting en de afstamming)⁶ maar voor relaties tussen huwelijkspartners zal in de toekomst klaar en duidelijk de verwijzing in de eerste plaats gaan naar de woonplaats van de partijen in eenzelfde land. Voor de praktijk zal dit vereenvoudiging brengen. Rechters en administraties kunnen betwistingen tussen echtgenoten volgens het wetboek onder de Belgische regels beoordelen.

Voor de sluiting van een geldig huwelijk blijft de nationale wet van elke persoon gelden plus de lokale wet voor de vormvoorschriften. De regels voor verloving en voor relaties van samenwonen worden gegeven als aansluitend bij de materie van de huwelijken. Het volwaardige huwelijk van personen van hetzelfde geslacht zal eenvoudig onder het hoofdstuk "Huwelijk" vallen zonder complicaties.

In de materie van de afstamming werd gekozen voor de toepassing van het rechtsstelsel van het vaderland van de ouder ten aanzien van wie de band moet onderzocht worden.

---

⁶ Zie J. Erauw, "De nationaliteit en de toepassing van de nationale wet van de persoon", in: *Naar de Belgische nationaliteit*, M.-Cl. Foblets, e.a. , Edit., Brussel, 2002, p. 411-440 en gelijkaardig in: "Nationaliteit in het conflictenrecht", in: *Met rede ontleed. De rede ontkleed. Opstellen aangeboden aan Fons Heyvaert ter gelegenheid van zijn vijftenzestigste verjaardag*, Gent, Mijs en Breesch, 2002, p. 197-218.

De voogdij en de bescherming van minderjarige en onbekwame personen en ook de onderhoudsgelden zullen echter onder de wet van de woonplaats van de betrokken partijen vallen. In de materie van adoptie wordt de onafgewerkte wet van 1987 verbeterd: er is plaats voor eerbied van het recht van het land waar de te adopteren persoon verbleef voorafgaand aan de overbrenging voor de adoptie, voor wat betreft de toestemming aan de zijde van het adoptiefkind. Daarnaast is een verwijzingsladder gegeven die tot heden klassiek was en die inderdaad de nationale wet van de adoptant laat toepassen of de wet van de gemeenschappelijke nationaliteit van twee adopterende personen; zoniet die van hun verblijfplaats; zoniet Belgisch recht.

2. Gevolgen van het huwelijk en de samenwoning

De gevolgen van het huwelijk worden in de eerste plaats onder het recht van de verblijfplaats gebracht en daarbij worden meer specifieke regels geformuleerd over bepaalde dwingende aspecten van het huwelijk zoals de bescherming van de gezinswoning en andere deelaspecten uit het primair stelsel. Voor het huwelijksvermogensrecht wordt de vrijheid ook duidelijker bevestigd.

In hoofddeorde geldt voor elke vorm van echtscheiding de wet van de gemeenschappelijke verblijfplaats en dus meestal Belgisch recht, maar als er voor de rechter van de man en de vrouw een vrije instemming is om hun vaderlands recht te verkiezen wordt dat gerespecteerd (voorbehoud gemaakt, nog altijd, voor de internationale openbare orde). Omdat de zopas beschreven regelgeving open en objectief is, kan er voortaan nog altijd vreemd nationaal recht gevolgd worden, b.v. in de vereisten om een huwelijk te mogen aangaan en eveneens in de wet toepasselijk op de huwelijksvermogens of op de echtscheidingen – althans wanneer de betrokken echtgenoten hun verblijfplaats in het zelfde vreemde land hebben en toch hun geschil in België uitvechten of hun echtscheiding in België willen bekomen. Er komt echter vernieuwing met de introductie van de wilsautonomie in onderdelen van het familierecht. Dat zal vreemdelingen in België toelaten om in onderling akkoord toch weer bij hun vaderlands recht aan te sluiten (alleen als de vrouw vrije instemming geeft) of integendeel om Belgisch recht te kiezen, bijvoorbeeld voor de echtscheiding.

3. Erfrecht

Inzake erfrecht is er weinig verandering voorgesteld – alleen is het toepassingsgebied mooi geïllustreerd – , behalve dat de wilsvrijheid aan de erflater zal toelaten om een per akte van rechtskeuze de gehele nalatenschap

onder één recht te brengen (beperkt keuzepakket van zijn eigen nationaliteit of woonplaats), mits eerbiediging van het voorbehouden erfdeel.

4. Zakenrecht

In het zakenrecht zijn heel wat verduidelijkingen aan de orde van wat voordien was gekend. Nu zal er bijvoorbeeld een regel zijn voor gestolen goederen en voor cultuurgooderen en voor intellectuele rechten en voor waardepapieren.

5. Verbintenissen

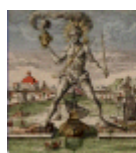
De contractuele verbintenissen nemen nauwelijks plaats (niettegenstaande hun grote belangrijkheid) omdat zij daar een verdragsregeling hebben. Die wordt hier uitgebreid in haar geldingsomvang.

De niet-contractuele verbintenissen en met name gevallen van aansprakelijkheid voor onrechtmatige daad, zullen een veel betere en een mooi gestructureerde behandeling krijgen. De botte regel van de zuiver territoriale gelding zal plaatsmaken⁷ voor de toepassing van de door de partijen gekozen wet; zoniet van de nationale wet van het land waar de eisende partij en de aansprakelijke partij beide verblijf houden of voor het recht waaronder een eventueel reeds bestaande relatie tussen dader en benadeelde ressorteert (b.v. een werkrelatie). De *lex loci delicti* komt er toch weer aan, zolang echter de handeling en de inslag in het zelfde land lagen. Daardoor wordt voor de gevallen met een zekere moeilijkheid van lokalisering van de onrechtmatige daad, het nationaal recht met de nauwste binding gezocht; dus in die beperkte reeks van gevallen zal een soepele of vage regel rechterlijke concretisering vereisen. Maar daarboven staan er voor vier types van schade meer specifieke regels: namelijk voor 1°- eerroof, schending van de levenssfeer en schade aan de persoonlijkheidsrechten; voor 2°- ongeoorloofde mededinging; voor 3°- milieuschade en voor 4°- aansprakelijkheid voor producten. Telkens gaat de verwijzing naar het recht van de plaats van schadelijke inslag, maar voor gebrekkige producten moet die plaats voorzienbaar zijn geweest. En voor schade aan de goede naam is er keuze voor de eisende partij, mits tempering door de zopas genoemde voorzienbaarheidsexceptie. Telkens zal ook die regel gelden voor het afweren van dreigende schade.

De relatie van “trust” of van andere fiduciaire constructies met die kenmerken, die recentelijk toch vaker in ons land ter sprake, wordt de regeling ook voorgesteld; ze sluit aan op een contractuele

---

⁷ Naast de regel die we al hebben voor verkeersongevallen – zie het verdrag van Den Haag van 4 mei 1971.

verwijzingstechniek; ze is eenvoudiger dan de Haagse conferentie voorstelt (bij afwezigheid van rechtskeuze wordt vermoed dat het recht van de trustee zijn woonplaats geldt) maar heeft daaruit veel ontleend en daar tegenover een beetje verbeterd.

6. Rechtspersonen en insolventie

De rechtspersonen worden geregeld zonder dat een omwenteling werd gezocht maar wel met grotere duidelijkheid in de aanknopng aan de nu beter gedefinieerde plaats van de voornaamste vestiging - ten tijde van de oprichting. Verduidelijkingen betreffende het toepassingsgebied zal in dit hoofdstuk vele vragen opvangen. Er zijn ook bijzondere regels over de zetelverplaatsing en de fusie. Er wordt beoogd om de bevoegdheidsregeling inzake vorderingen over het bestaan en de geldigheid uitsluitend bij de "zetel", dat wil zeggen de voornaamste vestiging te houden. Met dat doel zullen eventuele buitenlandse vonnissen in die materies niet meer bij ons erkend worden indien de voornaamste vestiging in België ligt.

Tenslotte is er duidelijk vernieuwing in de regeling van het internationaal faillissement en van de insolventie in het algemeen, inclusief het gerechtelijk akkoord en aanverwante buitenlandse vormen. De Europese Gemeenschap heeft daar vanaf 31 mei 2002 aan ons land de acceptatie van een territoriaal faillissement van lokale aard opgedrongen naast het "hoofd- faillissement" in het Europees land waar zich de voornaamste vestiging van een rechtspersoon of een natuurlijk persoon bevindt⁸. De Insolventieverordening regelt zowel de internationale bevoegdheid als het toepasselijk recht als de problemen van grensoverschrijdende erkenning en dwanguitvoering. Er gelden bijzondere regels over het indienen van de schuldvorderingen en conflictenregels inzake diverse aspecten, zoals die van zakelijke zekerheden of eigendomsvoorbehoud. Daar komen coördinatiemaatregelen bij kijken van samenwerking tussen de curatoren van de gelijktijdig lopende gedeeltelijke faillissementen. Het ontwerp van wetboek neemt al die gedachten en projecteert ze op wereldvlak buiten de EG; het trekt dus die opvatting over de lokale deelfaillissementen door en geeft zoveel als mogelijk is de basis en de werkmiddelen aan de Belgische rechters om hun afwikkeling van een grensoverschrijdend faillissement af te stemmen op de realiteiten van hetgeen in andere landen gebeurt. De erkenningsregel sluit onze benadering af door sommige buitenlandse aanmatigende tussenkomsten hier voortaan af te weren.

---

⁸ Zie de Verordening 1346/2000/EG van de Raad van 29 mei 2000 betreffende de insolventieprocedures.

7. De inwerkingtreding - Overgangsbepalingen en Slotbepalingen

Aan het eind van de catalogoog van regels zegt het wetboek, in de regels van overgangsrecht, voor elke deelregeling hoe die moet uitwerking krijgen in de tijd: op nieuwe handelingen en feiten en soms ook op lopende gevolgen van bestaande rechtsrelaties of op oude rechtsvragen. Voor de overgang naar het nieuw i p r naar aanleiding van de inwerkingtreding van het wetboek wordt wat volgt voorgesteld:

Bevoegdheidsregels zullen slaan op rechtsvordering ingesteld na de inwerkingtreding.

Regels inzake uitwerking in België van buitenlandse gerechtelijke beslissingen en authentieke akten gelden in de regel ook voor beslissingen en akten van na de invoering van de nieuwe regels; maar hier zou een begunstigingsregel werken (als oude beslissingen en akten vroeger juridisch erkend werden, dan blijven ze goed en als ze voortaan voldoen aan de nieuwe wet is doorwerking sowieso gegund; er is dus geen verslechtering maar desgevallend een verbetering van de erkenning).

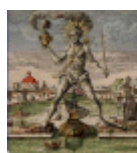
De inwerkingtreding van de conflictenregels volgt het beginsel van de onmiddellijke werking ten aanzien van rechtshandelingen en rechtsfeiten van na de datum van het van kracht worden; voor nadien optredende gevolgen van vroeger gestelde rechtshandelingen of voorgevallen rechtsfeiten geldt ook het nieuw i p r behalve inzake vorderingen uit overeenkomsten, uit eenzijdige wilsuiting, uit onrechtmatige daad of quasi-contract. Er is voor sommige regels nadere specificatie⁹.

We moeten echter niet vergeten dat de 'nieuwe' regels in vele gevallen niet naar een ander nationaal recht zullen wijzen dan de oude regels deden. De regels en meer nog de concrete aanknopingspunten van een bepaalde casus zijn immers vaak dezelfde. Dan is er geen conflict in de tijd en moet er ook geen conflict opgelost worden.

Prof. Dr. Johan ERAUW
Internationaal privaatrecht
Universiteit Gent

---

⁹ Bijvoorbeeld: Wat de voor de invoering van het wetboek afgelegde wilsverklaringen betreft, voor gevallen waarin de rechtskeuze nu zal gevolgd worden, is de regel dat vroeger gemaakte rechtskeuzes die in geldige vorm vastgelegd werden in de toekomst geldig zijn.

Evert VAN DEN WIJNGAERT. De rol van de rechter in de internationale arbitrage

I. INLEIDING¹

Indien partijen overeenkomen een geschil via arbitrage te beslechten mag de rechter de zaak niet meer ten gronde beoordelen. Dit betekent evenwel niet dat de rechter geen enkele rol speelt in arbitrage. De rechter vervult immers, zowel voor, tijdens als na de arbitrageprocedure, een ondersteunende rol bij de arbitrageprocedure.

II. ALGEMENE VERSCHILPUNTEN TUSSEN DE RECHTER EN DE ARBITER²

1. Bevoegdheid

De bevoegdheid van de rechter vloeit rechtstreeks voort uit de wet³. Een rechter kan zich evenwel pas bevoegd verklaren om een geschil te beslechten, indien de beslechting van het concrete geschil aan de rechterlijke macht werd toevertrouwd. Het geschil moet dus tot de rechtsmacht of het imperium van de rechterlijke macht behoren. De rechtsmacht van de rechterlijke macht is vervat in de Grondwet⁴. Indien een geschil onderworpen werd aan arbitrage heeft de rechterlijke macht geen rechtsmacht en dus ook geen bevoegdheid⁵.

De bevoegdheid van arbiters daarentegen is gebaseerd op de overeenkomst tot arbitrage tussen partijen. Dit houdt een aantal beperkingen in. Zo is de bevoegdheid van de arbiter *ratione materiae* beperkt tot het eigenlijke voorwerp van de overeenkomst tot arbitrage of de arbitrageclausule⁶. *Ratione personae* strekt de bevoegdheid van de arbiter zich enkel uit over de partijen bij de arbitrageovereenkomst. Derden zijn dus nooit gebonden door een

---

¹ Zie E. KRINGS en L. MATRAY, "Le juge et l'arbitre", *Rev. Dr. Int. Comp.* 1982, 227-260; K.-H. BÖCKSTIEGEL, "The role of National Courts in the development of an Arbitration Culture", in: A.J. VAN DEN BERG (ed.), *International dispute resolution : towards an international arbitration culture*, The Hague, Kluwer law international, 1998, 224-225

² Zie B. DEMEULENAERE, "Arbitrage. Divergenties en convergenties met de burgerlijke rechtspleging voor de overheidsrechter" in G. DE LEVAL, P. LEWALLE en M. STORME (eds.), *Het interdisciplinaire geschil*, Diegem, Kluwer éditions juridiques, 1996, 372-380

³ Art. 8 en 556 e.v. Ger.W.

⁴ Art. 40 en 144-145 G.G.W.

⁵ Art. 1679, 1° Ger.W.

⁶ B. DEMEULENAERE, "Arbitrage. Divergenties en convergenties met de burgerlijke rechtspleging voor de overheidsrechter" in G. DE LEVAL, P. LEWALLE en M. STORME (eds.), *Het interdisciplinaire geschil*, Diegem, Kluwer éditions juridiques, 1996, 372

scheidsrechterlijke uitspraak. Bovendien is de arbiter – in tegenstelling tot de nationale rechter – niet bevoegd om zijn beslissingen uitvoerbare kracht te verlenen. Indien de partijen de scheidsrechterlijke beslissing niet vrijwillig naleven dient er een beroep te worden gedaan op de nationale rechter⁷.

2.Toepasselijke procedureregels

De Belgische rechters moeten de procedureregels van het Gerechtelijk Wetboek respecteren. Bij arbitrage kunnen de partijen in beginsel vrij de procedureregels bepalen⁸. Ondanks deze principiële vrijheid blijven een aantal dwingende voorschriften zoals het recht op een advocaat⁹ en de eerbied voor de rechten van de verdediging¹⁰ in een arbitrageprocedure evenwel onverkort gelden. Indien deze beginselen in een arbitrageprocedure miskend worden kan de scheidsrechterlijke uitspraak, op grond van artikel 1704, 2°, g) Ger.W., door de rechter vernietigd worden. De arbitrageprocedure verloopt bovendien steeds volledig op tegenspraak. Een arbitrageprocedure op éézijdig verzoekschrift bestaat niet.

3.Rechtsmiddelen

Het Gerechtelijk Wetboek voorziet diverse rechtsmiddelen tegen een rechterlijke uitspraak¹¹: verzet, hoger beroep, voorziening in cassatie, derdenverzet, verzoek tot herroeping, verhaal op de rechter en intrekking ingevolge een vernietigingsarrest van het Arbitragehof. In het kader van een arbitrageprocedure is hoger beroep bij een ander scheidsgerecht het enige mogelijke rechtsmiddel. Evenwel kan tegen een scheidsrechterlijke uitspraak slechts hoger beroep worden ingesteld indien de partijen daarin hebben voorzien in de overeenkomst tot arbitrage¹². Een arbitrale uitspraak kan echter steeds worden bestreden via een vordering tot vernietiging¹³.

---

⁷ Cf. infra

⁸ Art. 1693, 1° Ger.W.

⁹ Art. 1694, 4° Ger.W.

¹⁰ Art. 1694, 1° Ger.W.. Indien de rechten van verdediging niet worden gerespecteerd, kan de arbitrale uitspraak overeenkomstig artikel 1704, 2°, g) Ger.W. worden vernietigd.

¹¹ Art. 21 Ger.W.

¹² Art. 1703, lid 2 Ger.W.

¹³ Art. 1704, 1° Ger.W.

4. Materieel toepasselijke recht

De overheidsrechter dient de zaak te beslechten op grond van de rechtsregels uit het materieel toepasselijke recht. Ook de arbiters beslissen in principe overeenkomstig het materieel toepasselijke recht¹⁴. De partijen kunnen echter anders overeenkomen. Zo kunnen de partijen, van zodra de arbitrageprocedure is gestart, overeenkomen dat de arbiters hun geschil zullen beslechten als "*amiables compositeurs*". Dit betekent dat de arbiters aan de hand van de billijkheid ("equity and good conscience") en dus los van het toepasselijke recht zullen oordelen. De "*amiables compositeurs*" dienen evenwel steeds rechtsregels van openbare orde te eerbiedigen. Zoniet kan de scheidsrechterlijke uitspraak op grond van artikel 1704 Ger. W. vernietigd worden.

III. WELKE RECHTER?

Om in een internationale arbitrage tussenbeide te kunnen komen, dient het (Belgische) nationale gerecht daartoe internationale bevoegdheid te bezitten. Terzake zijn de bevoegdheidsregels van gemeenrecht van toepassing, en niet de Europese bevoegdheidsverdragen of de EEX-Verordening¹⁵. Overeenkomstig artikel 1717, lid 1 Ger.W. is de rechtbank bevoegd, die is aangewezen in de overeenkomst tot arbitrage of in een latere overeenkomst welke is gesloten voordat de plaats van arbitrage was vastgesteld. Men dient dus in de eerste plaats te kijken naar de *wil van de partijen*. Indien de partijen dienaangaande echter niets hebben bepaald, dan is de rechtbank van de *plaats van arbitrage* bevoegd¹⁶. Wanneer die plaats nog niet vastgesteld is, is de rechtbank bevoegd van het arrondissement waarin de rechter zetelt die bevoegd zou zijn geweest om kennis te nemen van het geschil indien het niet aan arbitrage onderworpen was.

IV. VORMEN VAN BEGELEIDING¹⁷

De nationale rechtsinstanties zullen de arbitrale tribunalen zowel voor, tijdens als na de aanvang van de arbitrale procedure begeleiden. Bij het

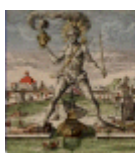
---

¹⁴ Art. 1700 Ger.W.

¹⁵ Art. 1 EEX en art. 1 Brussel I Verordening. Zie ook H.v.J. 25 juli 1991, Rich & co. / Societa Italiana Impianti, C-190/89, *Jur.* 1991, 3855.

¹⁶ Art. 1717, lid 2 Ger.W.

¹⁷ A. REDFERN, M. HUNTER en M. SMITH, *Droit et pratique de l'arbitrage international*, London, Sweet and Maxwell, 1994, 251

begin van de arbitrale procedure zal de bevoegde nationale rechter de arbitrageovereenkomst doen uitvoeren (indien dit niet vrijwillig gebeurt door de partijen) of de samenstelling van het arbitraal tribunaal verzorgen¹⁸.

Tijdens de arbitrale procedure kunnen de partijen zich tot de rechter wenden met het oog op het verkrijgen van voorlopige en bewarende maatregelen¹⁹ (cf. infra). Bovendien is een tussenkomst van de nationale rechter in sommige gevallen vereist om de arbitrageprocedure te deblokken. Dit kan het geval zijn wanneer een partij weigert om een co-arbiter aan te duiden of wanneer een partij meent dat zijn rechten van verdediging onvoldoende worden gevrijwaard²⁰. In andere gevallen is de nationale rechter wettelijk verplicht om tussenbeide te komen in de arbitrale procedure. Zo dienen de partijen zich in Abu Dhabi tot de nationale rechter te wenden om hun arbitrageclausule te laten registreren en om toestemming te verkrijgen om de arbitrage ook in dat land te mogen uitvoeren. Ook in de Latijns-Amerikaanse landen dient een beroep te worden gedaan op de bevoegde nationale rechter teneinde een onwillige partij te dwingen de “compromiso” – die in deze landen vereist is, niettegenstaande er reeds een arbitrageclausule werd getekend door de partijen – uit te voeren.

Nadat de arbiter een definitieve beslissing heeft genomen zal de nationale rechter moeten tussenkomen met het oog op het verlenen van exequatur indien één van de partijen weigert om de uitspraak vrijwillig na te leven ofwel voor de behandeling van een verzoek tot vernietiging van de uitspraak²¹. Bij de tussenkomsten van de nationale rechter dient men steeds rekening te houden met de *lex arbitri*. Dit betekent dat deze tussenkomsten – zowel wat betreft de mogelijkheden tot of de mate van tussenkomst²² als de snelheid van afhandelen – kunnen verschillen van staat tot staat.

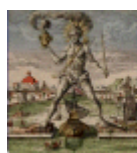
¹⁸ Cass. 7 december 1989, *T.B.H.* 1990, 1019 met noot VAN HOUTTE

¹⁹ Zie o.a. art. VI,4 Europees verdrag inzake de internationale handelsarbitrage, gesloten te Genève op 21 april 1961 en (voor België) in werking getreden op 7 januari 1976; G. DE LEVAL, “Les mesures provisoires et conservatoires en matière d’arbitrage”, in *L’arbitrage. Travaux offerts au professeur Albert Fettweis*, Brussel, E. Story-Scientia, 1989, 111 e.v.

²⁰ H. VERBIST, “The place of arbitration in the negotiation proces and in drafting the arbitration clause”, in M.STORME en F. DE LY (eds.), *“The place of arbitration”*, Mys & Breesch uitgevers, Gent, 1992, 131 - 148.

²¹ cf. infra (VII).

²² A. REDFERN, M. HUNTER en M. SMITH, *Droit et pratique de l’arbitrage international*, London, Sweet and Maxwell, 1994, 251

V.ASSISTENTIE IN VERBAND MET VOORLOPIGE EN BEWARENDE MAATREGELEN

1. Algemeen

Een arbitrale procedure vergt enige tijd. Toch wensen de partijen hun geschil zo snel mogelijk te beslechten. Een laattijdige oplossing doet de arbitrale procedure immers haar doeltreffendheid verliezen. Daarom worden vaak voorlopige en bewarende maatregelen verleend. Onder voorbehoud van de uiteindelijke en definitieve beslissing, anticiperen deze – tijdelijke en accessoire – maatregelen immers op de tenuitvoerlegging van de definitieve beslissing. De factor snelheid verenigt zich op die manier met de factor rechtszekerheid.

2. Verhouding tussen het scheidsgerecht en de nationale rechter

In principe zijn zowel het scheidsgerecht als de nationale rechter bevoegd om voorlopige maatregelen te bevelen in arbitrage. De relatie tussen de scheidsgerechten en de nationale rechter is in de loop der tijd echter sterk veranderd. Aanvankelijk stonden de nationale rechtscolleges nogal sceptisch tegenover arbitrage. Arbitrale uitspraken werden daarom door de nationale rechtsinstanties aan een zeer strenge controle onderworpen. Er werd met name nauwlettend toegezien op de correcte toepassing van het recht in de arbitrale beslissing. Geleidelijk aan is deze vijandige houding echter veranderd. Thans hebben de nationale rechters arbitrage aanvaard als gewone wijze om internationale commerciële geschillen te beslechten²³. Ze oefenen daarom enkel nog een terughoudende controle uit. In België gebeurt deze beperkte rechterlijke controle via een procedure tot gedwongen tenuitvoerlegging of via een procedure tot nietigverklaring van de scheidsrechtelijke beslissing.

Thans wordt de relatie tussen de arbiters en de nationale rechter vooral gekenmerkt door een beperking van de rechterlijke inmenging en controle en een ondersteuning van de arbitrageprocedure door de nationale rechter²⁴. Enerzijds willen de meeste arbitragewetgevingen²⁵ de interventie van de rechter in de arbitrale procedure zo veel mogelijk beperken. Door voor

---

²³ S. BESSON, *Arbitrage international et mesures provisoires. Etude de droit comparé.*, Zurich, Schulthess Polygraphischer Verlag, 1998, 55

²⁴ V. LAZIC, *Insolvency proceedings and commercial arbitration*, Den Haag, Kluwer law international, 1998, 7

²⁵ Bv. art. 5 UNCITRAL Modelwet; art. 1 Arbitration Act 1996

arbitrage te kiezen hebben de partijen de tussenkomst van de nationale rechtsinstanties immers zo veel mogelijk willen vermijden. In vele rechtsstelsels werden regels ontwikkeld die de uitdrukking zijn van deze gedachte. Zo werd bij de eerste herziening van de Belgische arbitrageregels via de wet van 27 maart 1985 §4 aan artikel 1717, Ger.W. toegevoegd. In deze paragraaf werd elke vordering tot nietigverklaring van een tussen twee niet-Belgische partijen in België tot stand gekomen arbitrale uitspraak automatisch uitgesloten. De tussenkomst van de Belgische rechter met het oog op de nietigverklaring werd dus beperkt tot scheidsrechterlijke uitspraken waarin minstens één van de partijen de Belgische nationaliteit had. De wet van 19 mei 1998²⁶ heeft deze paragraaf echter vervangen. Nu kunnen de partijen, door een uitdrukkelijke verklaring in de overeenkomst tot arbitrage of door een latere overeenkomst, elke vordering tot nietigverklaring van een arbitrale uitspraak uitsluiten, wanneer geen van hen een natuurlijke persoon van Belgische nationaliteit is of een natuurlijke persoon met gewone verblijfplaats in België of een rechtspersoon met hoofdvestiging in België of die er een bijkantoor heeft.

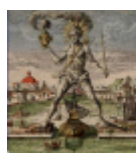
Hoewel de rechter zich enerzijds zoveel mogelijk moet onthouden van tussenkomst in een arbitrale procedure, dient hij anderzijds de nodige doeltreffende ondersteuning te geven zodat het scheidsgerecht zijn opdracht optimaal kan vervullen. De nationale rechter is dus complementair aan het scheidsgerecht. Pas indien de arbiters niet in staat zijn om doeltreffende voorlopige maatregelen te verlenen mag de overheidsrechter tussenkomen.

Aan de bevoegdheid van het scheidsgerecht zijn echter belangrijke beperkingen verbonden. Deze beperkingen situeren zich zowel op materieel als op juridisch vlak. In dergelijke gevallen zal de tussenkomst van de rechter noodzakelijk zijn.

Een scheidsgerecht houdt, in tegenstelling tot de nationale hoven en rechtbanken, niet permanent zitting. Voor elk geschil dat de partijen via arbitrage wensen te beslechten dient afzonderlijk een arbitrage TRIBUNAAL gevormd worden of dient een alleenzettelende arbiter te worden aangeduid. Het spreekt voor zich dat de arbiters pas na de samenstelling van het scheidsgerecht voorlopige maatregelen kunnen verlenen. De oprichting van een arbitrage TRIBUNAAL neemt echter steeds een minimum aan tijd in beslag. Naargelang de complexiteit van de zaak en de al dan niet bereidheid van de partijen om eraan mee te werken kan de oprichting zelfs geruime tijd uitblijven. Nochtans zijn voornamelijk gedurende de periode tussen het ontstaan van het geschil en het moment waarop het scheidsgerecht is opgericht voorlopige maatregelen nodig. Zo zullen de partijen gedurende deze periode hoofdzakelijk onderzoeksmaatregelen vragen, zoals de aanstelling van een expert of maatregelen ter bewaring van bewijsmateriaal. Aangezien het scheidsgerecht in de onmogelijkheid verkeert gedurende de

---

²⁶ Wet van 17 augustus 1998 tot wijziging van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de arbitrage, *B.S.* 7 augustus 1998

oprichtingsperiode voorlopige maatregelen te verlenen²⁷, dient de nationale rechter dit te doen²⁸. Het is immers van groot belang dat de maatregelen tijdig worden genomen. Een van de troeven van de voorlopige maatregelen zit immers in het snelheidseffect.

Het is niet enkel van belang dat de voorlopige maatregelen tijdig worden genomen. Ook het verrassingseffect²⁹ van de maatregelen zal invloed hebben op de doeltreffendheid ervan. In tegenstelling tot de kortgedingprocedure voor de nationale rechter die – in geval van volstreekte noodzakelijkheid – op eenzijdig verzoekschrift kan verlopen³⁰, geschiedt de arbitrageprocedure steeds volledig op tegenspraak. Een procedure op eenzijdig verzoekschrift voor het scheidsgerecht bestaat niet. Men kan dus geen voorlopige maatregelen vragen zonder dat de partij tegen wie ze zijn gericht er kennis van heeft.

In tegenstelling tot de rechter wiens bevoegdheid berust op het feit dat hij orgaan van de staat is, vloeit de bevoegdheid van de arbiter in hoofdzaak voort uit de wil van de partijen. De wil van de partijen als voornaamste bron van arbitrage brengt evenwel beperkingen mee voor de arbiter. Zo strekt de bevoegdheid van de arbiter zich slechts uit over de personen die zich – in de overeenkomst tot arbitrage – vrijwillig aan arbitrage wensen te onderwerpen³¹. Derden zijn dus nooit gebonden door voorlopige maatregelen bevolen door de arbiter³². De arbiter kan hen dus nooit dwingen om bepaalde documenten voor te leggen, om te getuigen of om een eed af te leggen³³. Bovendien is de bevoegdheid van de arbiter beperkt tot hetgeen de partijen hem mogen toekennen en hetgeen ze hem ook effectief hebben toegekend. De partijen kunnen immers de bevoegdheid van de arbiter

---

²⁷ Arbitrage-instellingen hebben – tevergeefs – getracht dit probleem op te lossen. Zo was de poging van het ICC in 1990 om via een 'Pre-arbitral Referee Procedure' dit probleem te verhelpen niet succesvol. (Zie: J. SCHAEFER, "New solutions for interim measures of protection in international commercial arbitration: English, German and Hong Kong law compared", *E.J.C.L.* 1998, <http://law.kub.nl/ejcl/22/abs22-2htm> (7 november 2001))

²⁸ M. HUYS, "La sixième partie du code judiciaire sur l'arbitrage – dis années d'expérience", in FETTWEIS, A., FRANCK, G. en BRAUN, E., *L'arbitrage/Het Scheidsgerecht*, Brussel, Jeunes Barreau, 1983, 19; D. SUTTON, J. KENDALL en J. GILL, *Russell on arbitration*, London, Sweet & Maxwell, 1997, 205; P. BINDER, *International commercial arbitration in UNCITRAL model law jurisdictions : an international comparison of the UNCITRAL model law on international commercial arbitration*, London, Sweet & Maxwell, 2000, 69; B. MOREAU, "l'intervention du tribunal au cours de la procédure arbitrale en droit français et droit compare", *Rev. Arb.* 1978, 336

²⁹ C. GOLDMAN, "Mesures provisoires et arbitrage international", *RDAl/IBLJ* 1993, 6

³⁰ Art. 584, lid 3 Ger.W.

³¹ Artikel 17 van de UNCITRAL Modelwet stelt bijvoorbeeld dat een arbitraal tribunaal enkel mag "order any *party* to take such interim measure of protection as the arbitral tribunal may consider necessary..."

³² A. REDFERN, M. HUNTER en M. SMITH, *Droit et pratique de l'arbitrage commercial international*, Paris, IGDJ, 1994, 251; W. CRAIG, W. PARK en J. PAULSSON, *International Chamber of Commerce arbitration*, Dobbs Ferry (N.Y.), Oceana Publ., 2000, 460

³³ VAN HOUTTE, "Voorlopige maatregelen bij arbitrage", *R.W.* 1989-1990, 533

beperken of zelfs uitsluiten³⁴. Dit kan rechtstreeks gebeuren in de arbitrageovereenkomst of indirect doordat de partijen naar een arbitragereglement verwijzen. In verschillende arbitragereglementen wordt een opsomming gegeven van voorlopige maatregelen die de arbiter mag verlenen. De meeste rechtsleer meent echter dat dergelijke opsomming – zoals in artikel 26, 1 van het UNCITRAL-reglement – louter exemplatief is³⁵. De rechtsleer uit de common law schuwt echter algemene en abstracte definities³⁶. Daarom dient de opsomming in het reglement van de London Court of international arbitration toch als limitatief te worden beschouwd.

De arbiter is in tegenstelling tot de rechter niet bekleed met enig staatsgezag. Hij kan zijn beslissingen dus geen uitvoerbare kracht verlenen³⁷ of maatregelen bevelen die uitvoerbare kracht inhouden, zoals bewarend beslag³⁸. Indien de partijen de door de arbiter opgelegde voorlopige maatregelen niet vrijwillig uitvoeren heeft de arbiter – gezien hij niet over dwangmiddelen beschikt – zelf geen stok achter de deur. De tussenkomst van de rechter zal vereist zijn. De rechter kan dan uitvoerende kracht verlenen aan de scheidsrechtelijke beslissing. Aangezien dit enige tijd in beslag neemt en de doeltreffendheid van de voorlopige maatregelen daardoor in het gedrang zouden kunnen komen, zal het soms aangewezen zijn om zich onmiddellijk tot de rechter te wenden met een verzoek tot voorlopige maatregelen. Tegen interim-beslissingen van de overheidsrechter kan er geen voorziening worden ingesteld³⁹. In de meeste gevallen zullen de partijen nochtans vrijwillig de voorlopige maatregelen die door de arbiter werden opgelegd nakomen⁴⁰. De arbiter dient immers nog ten gronde over hun zaak uitspraak te doen en de partijen willen hem liever niet tegen de borst stoten.

De arbiter mag eveneens geen voorlopige maatregelen bevelen die het strafrecht raken⁴¹. Zo is de arbiter niet bevoegd om te oordelen over de beweerde valsheid van stukken⁴².

---

³⁴ S.BESSON, *Arbitrage international et mesures provisoires. Etude de droit comparé*, Zürich, Schulthess Polygraphischer Verlag, 1998, 142

³⁵ P. SANDERS, "Commentary on UNCITRAL arbitration rules", *Y.B. Com. Arb.* 1977, 196

³⁶ S.BESSON, *Arbitrage international et mesures provisoires. Etude de droit comparé*, Zürich, Schulthess Polygraphischer Verlag, 1998, 143

³⁷ J. LIEVENS, "Le juge et l'arbitre. Le controle de la sentence par le juge.", *Rev. dr. intern. comp.* 1993, 48; J. LIEVENS, "De controle op de arbitrale uitspraak door de rechter", *T.B.H.* 1993, 893; M. HUYS en G. KEUTGEN, *L'arbitrage en droit belge et international*, Brussel, Bruylant, 1981, 371; W. CRAIG, W. PARK en J. PAULSSON, *International Chamber of Commerce arbitration*, Dobbs Ferry (N.Y.), Oceana Publ., 2000, 460

³⁸ Art. 1996, lid 1 Ger.W.

³⁹ art. 1686 en 1689 Ger.W.; M. STORME, "Contractuele mogelijkheden om geschillen alternatief op te lossen", in X., *De overeenkomst vandaag en morgen*, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1990, 578

⁴⁰ P. SANDERS, *Qua vadis arbitration? Sixty years of arbitration practice*, Den Haag, Kluwer law international, 1999, 270

⁴¹ Art. 1996, lid 3 Ger.W.; Brussel 2 april 1980, *J.T.* 1981, 176; Rb. Antwerpen 8 januari 1976, *R.W.* 1979-80, 1647

⁴² Rb. Antwerpen 8 januari 1976, *R.W.* 1979-80, 1647

Tenslotte is het ook mogelijk dat het arbitrale tribunaal niet beschikt over de nodige bevoegdheid. Zo heeft het arbitraal tribunaal volgens de arbitragewetten van Griekenland⁴³ en Italië⁴⁴ geen bevoegdheid om voorlopige of bewarende maatregelen te verlenen.

Deze beperkingen van bevoegdheid van de arbiter tonen duidelijk aan dat het soms essentieel zal zijn om een beroep te doen op de nationale rechter⁴⁵. Toch zijn er ook risico's aan verbonden⁴⁶. Zo kan het beroep dat wordt gedaan op de nationale rechter een dilatoire techniek uitmaken of een middel vormen om druk uit te oefenen op de wederpartij. In de zaak *Coppé-Lavalin SA/NV v. Ken-Ren Chemicals and Fertilizers Ltd*⁴⁷ besliste het Engelse House of Lords dat de Engelse rechtscollèges de bevoegdheid zouden hebben om – als voorwaarde om in Engeland de arbitrageprocedure te mogen voortzetten – van de eiser een zekerheid te eisen voor alle kosten (security for costs) indien zijn eis niet succesvol zou zijn. Deze beslissing werd echter fel bekritiseerd. Zij impliceert immers dat internationale arbitrageprocedures die in Engeland zouden worden gevoerd zouden opgeschort worden door tussenkomst van de Engelse rechtscollèges op grond van een verzoek van de verweerder tot zekerheidstelling van zijn kosten. Om in de toekomst te vermijden dat een dergelijke rechterlijke tussenkomst de arbitrageprocedure zou lam leggen werd de Engelse Arbitragewetgeving aangepast.

Ook het Internationaal Hof van Arbitrage van de Internationale Kamer van Koophandel houdt er toezicht op dat de nationale rechtbanken niet zodanig kunnen tussen komen dat de arbitrageprocedure lam wordt gelegd⁴⁸. Indien de partijen zelf geen plaats van arbitrage zijn overeengekomen wordt deze bepaald door het Internationaal Hof van Arbitrage. Bij haar keuze vergewist het Hof er zich onder andere van of het recht van het land waar de arbitrage zou doorgaan aan de lokale rechtbanken niet de bevoegdheid geeft om buitensporig tussen te komen in de arbitrageprocedure en deze alzo de mogelijkheid zouden hebben om het verloop van de procedure aanzienlijk te vertragen. Het hof wil hiermee immers vermijden dat een 'weerberstige' partij de arbitrage zou kunnen 'hinderen' door een beroep te doen op de nationale rechtbanken tijdens de arbitrageprocedure.

Het feit dat zowel de nationale rechtsinstanties als de scheidsgerechten voorlopige maatregelen kunnen bevelen en het feit dat de nationale rechtsinstanties de scheidsgerechten moeten bijstaan, betekent dat er

---

⁴³ Art. 889 van de Griekse Code of Civil Procedure

⁴⁴ Art. 818 van de Italiaanse Code of Civil Procedure

⁴⁵ S. JARVIN, "Is exclusion of concurrent courts jurisdiction over conservatory measures to be introduced by a revision of the convention", *J. Int'l. Arb.* 1989, 180

⁴⁶ J. SCHAEFER, "New solutions for interim measures of protection in international commercial arbitration: English, German and Hong Kong law compared", *E.J.C.L.* 1998, <http://law.kub.nl/ejcl/22/abs22-2htm> (7 november 2001)

⁴⁷ *Coppé-Lavalin SA/NV v. Ken-Ren Chemicals and Fertilizers Ltd*, *All. E.R.* 2 1994, 449 e.v.

⁴⁸ H. VERBIST, "La pratique de la Cour Internationale d'Arbitrage de la CCI en matière de fixation du lieu d'arbitrage", *RDAI/IBLJ* 1995, 1003

forum-shopping mogelijk is. Bovendien is de kans op uiteenlopende beslissingen van de nationale rechter en van het arbitraal tribunaal vrij groot. Dit komt de efficiëntie van de arbitrale procedure niet ten goede. Daarom pleit men in de rechtsleer – die ervan uitgaat dat de rechter, wiens tussenkomsten zoveel mogelijk dienen beperkt te worden, slechts een ondersteunende rol heeft in een arbitrageprocedure⁴⁹ – vrij algemeen voor een ‘*court-subsidiarity model*. Dit betekent dat men in de eerste plaats een verzoek om voorlopige of bewarende maatregelen dient te richten aan de arbiters. Pas als de arbiters geen voorlopige maatregelen kunnen verlenen mag men zich tot de nationale rechter richten. De tussenkomst van de nationale rechter is dus slechts een laatste ‘toevluchtsoord’ dat volledig subsidiair is aan de bevoegdheid van de arbiter. De nationale rechter heeft immers een ondersteunende rol in arbitrage. Ondanks het feit dat het principe van subsidiariteit van rechterlijke tussenkomst vrij algemeen gepredikt wordt in de doctrine, wordt dit principe niet gehanteerd door de meeste nationale wetgevingen en rechtspraak. Enkel in de Engelse Arbitration Act 1996⁵⁰ volgt men expliciet dit principe⁵¹. Ook het ICC - reglement en sommige wetten⁵² weerspiegelen de court-subsidiarity benadering. Artikel 23, 2 ICC - reglement stelt immers dat een partij – van zodra het dossier aan het scheidsgerecht wordt overhandigd – enkel in ‘appropriate circumstances’ een beroep kan doen op de nationale rechter met het oog op het verkrijgen van voorlopige maatregelen. Deze ‘appropriate circumstances’ wijzen erop dat de partijen zich eerst tot de arbiters moeten richten en pas in subsidiaire orde tot de nationale rechter⁵³. Het principe van

---

⁴⁹ Cf. supra

⁵⁰ s.44(5) Arbitration Act 1996, dat in verband dient te worden gebracht met het algemeen non-interventieprincipe vervat in s.1(c) Arbitration Act 1996.

⁵¹ J. SCHAEFER, “New solutions for interim measures of protection in international commercial arbitration: English, German and Hong Kong law compared”, *E.J.C.L.* 1998, <http://law.kub.nl/ejcl/22/abs22-2htm> (7 november 2001) Dit principe werd in de Engelse rechtspraak geïntroduceerd door Lord Mustill in zijn opinies.

⁵² De arbitragewet van de Amerikaanse Staat *Ohio* herneemt artikel 17 van de UNCITRAL Modelwet – dat aan de arbiters de bevoegdheid verleent om voorlopige en bewarende maatregelen te verlenen – en voegt eraan toe dat een partij ook rechtstreeks de nationale rechter om voorlopige of bewarende maatregelen mag verzoeken. De nationale rechter mag dit verzoek echter niet inwilligen “unless the party shows that an application to the arbitral tribunal for the measure of protection would prejudice the party’s rights and that an interim measure of protection from the court is necessary to protect their rights” (s. 2712.36 Ohio Code, International Commercial Arbitration). Ook in *Zwitserland* vindt men een gelijkaardige bepaling. De Zwitserse arbitragewet geeft het arbitraal tribunaal de bevoegdheid om – tenzij de partijen anders zouden beslissen – voorlopige en beschermende maatregelen te verlenen. Indien de partij tegen wie de voorlopige maatregel werd verleend weigert om er gehoor aan te geven, mag het arbitraal tribunaal evenwel de hulp inroepen van de nationale rechter (Zwitserse Private International Law Act 1987, c.12 Art. 183, 1 en 2).

⁵³ Hierbij dient echter opgemerkt te worden dat artikel 23, 2 ICC-reglement ruimer is dan zijn voorganger, het vroegere artikel 8 (5). Artikel 8 (5) refereerde immers aan ‘exceptional circumstances’ (Zie J. SCHAEFER, “New solutions for interim measures of protection in international commercial arbitration: English, German and Hong Kong law compared”, *E.J.C.L.* 1998, <http://law.kub.nl/ejcl/22/abs22-2htm> (7 november 2001)) Ook de huidige Nederlandstalige versie van het ICC-reglement spreekt nog steeds over ‘uitzonderlijke omstandigheden’. Daar enkel de Franse – dat refereert aan ‘circonstances appropriées’ – en

court-subsidarity houdt in dat de bevoegdheid van de nationale rechter om voorlopige maatregelen te bevelen in arbitrage enigszins beperkt is.

De meeste andere arbitragewetten – zoals de Duitse en de Belgische – en de UNCITRAL Modelwet opteren echter voor een ‘free-choice’ benadering. De partijen die voorlopige maatregelen wensen te bekomen, hebben – tenzij voor maatregelen waarvoor de tussenkomst van de rechter wegens de aard van de maatregel vereist is⁵⁴ – de keuze om zich te wenden tot de nationale rechter of tot het arbitraal tribunaal. Zo stelt de Belgische arbitrageregeling enkel dat een arbitrageprocedure het verlenen van voorlopige maatregelen door de nationale rechter niet in de weg staat, zonder te specificeren tot wie de partijen zich eerst zouden moeten wenden. Een dergelijke benadering lost de problemen van forum-shopping en mogelijke uiteenlopende uitspraken van de nationale rechter en van het arbitraal tribunaal echter niet op. Bijgevolg is het nodig om – rekening houdend met de aard van het arbitraal proces zelf – een hiërarchie op te stellen tussen de bevoegdheid om voorlopige maatregelen te verlenen van het arbitraal tribunaal en deze van de nationale rechter. Ik ben, net zoals BERGER⁵⁵, van mening dat er – gezien de stelling van de rechtsleer om de tussenkomst van de rechter zoveel mogelijk te beperken tot ondersteuning van de arbitrageprocedure – voorrang moet worden gegeven aan de bevoegdheid van het arbitraal tribunaal dat meer vertrouwd is met de juridische en feitelijke details van de zaak en over een ruime deskundigheid ter zake beschikt⁵⁶. Het tribunaal – dat doorgaans is samengesteld uit ervaren internationale arbiters – is bovendien beter geplaatst dan de nationale rechtsinstanties om verzoeken om voorlopige en bewarende maatregelen die enkel een dilatoir doel hebben of er louter toe strekken druk uit te oefenen op de andere partij te onderscheiden van deze die gerechtvaardigd zijn omdat zij de efficiëntie van de arbitrale procedure of het erop volgende proces van tenuitvoerlegging ten goede komen. Deze gedachte vindt men eveneens terug in de redenering van Lord MUSTILL⁵⁷ in de zaak *Channel Tunnel Group Ltd v. Balfour Beatty Construction Ltd*⁵⁸: “There is always a tension when the court is asked to order, by way of interim relief in support of an arbitration, a remedy of the same kind as will ultimately be sought from the arbitrators: between, on the one hand, the need for the court to make a tentative assessment of the merits in order to

---

Engelse versie van het ICC-reglement authentiek zijn, dient de bepaling ‘uitzonderlijke omstandigheden’ uit de Nederlandstalige versie mijns inziens geïnterpreteerd worden in de zin van ‘appropriate circumstances’.

⁵⁴ cf. supra

⁵⁵ K. BERGER, *International economic arbitration*, Deventer, Kluwer law international, 1993, 348

⁵⁶ P. BINDER, *International commercial arbitration in UNCITRAL model law jurisdictions : an international comparison of the UNCITRAL model law on international commercial arbitration*, London, Sweet & Maxwell, 2000, 121

⁵⁷ De invoering van het court-subsidarity model in de Arbitration Act 1996 is er vooral gekomen op aandringen van Lord Mustill.

⁵⁸ *Channel Tunnel Group Ltd and another v. Balfour Beatty Construction Ltd and others*, *All E.R.* 1993, 690-691

decide whether the plaintiff's claim is strong enough to merit protection, and on the other the duty of the court to respect the choice of tribunal which parties have made, and *not to take out of the hands of the arbitrators (or other decision-makers) a power of decision which the parties have entrusted to them alone*. In the present instance *I consider that the latter consideration must prevail*. The court has stayed the action so that the panel and the arbitrators can decide whether to order a final mandatory injunction, there will be very little left for the arbitrators to decide". Indien men deze redenering volgt bereiken het 'court-subsidiarity model' en de 'free-choice' benadering dus hetzelfde resultaat.

Bij dit alles moet echter opgemerkt worden dat de partijen – op grond van de wilsautonomie – in de overeenkomst tot arbitrage echter ook zelf kunnen stipuleren wie bevoegd zal zijn om voorlopige maatregelen te nemen.

3.Bevoegdheid van het scheidsgerecht

Om de vraag of de arbiter bevoegd is om voorlopige maatregelen te bevelen, te beantwoorden dient men te kijken naar het toepasselijke procedureel arbitragerecht (*lex arbitri*). Dit arbitragerecht legt de regels op die in de arbitrageprocedure moeten worden nageleefd en kan beperkingen opleggen aan de bevoegdheid van de arbiter. De procedureregels kunnen verschillen van nationaal recht tot nationaal recht. Zo bepaalt artikel 1681 van het Belgische Gerechtelijk Wetboek dat een scheidsgerecht uit een oneven aantal scheidsrechters dient samengesteld te zijn. Het Engelse recht staat evenwel toe dat twee arbiters een scheidsgerecht zouden vormen.

Aangezien arbitrage in belangrijke mate berust op de wil van de partijen dient men bij de bepaling van het arbitragerecht in de eerste plaats na te gaan of de partijen hieromtrent niets hebben voorzien in hun arbitrageovereenkomst. Zo kunnen de partijen hun arbitrage voeren binnen een gespecialiseerde instelling, zoals CEPINA of de Internationale Kamer van Koophandel. De vaak zeer gedetailleerde arbitragereglementen van deze instellingen zullen in dat geval de arbitrageprocedure regelen. Ook in ad hoc arbitrage kunnen de partijen hun arbitrage aan een arbitragereglement, zoals het UNCITRAL-reglement onderwerpen. De partijen kunnen evenwel ook rechtstreeks een nationaal recht aanduiden dat als toepasselijk procedureel arbitragerecht zal gelden. Hebben de partijen niets voorzien omtrent het toepasselijke procedurerecht, dan is het recht van de plaats waar de arbitrage gehouden wordt het toepasselijke procedurerecht. Deze 'zeteltheorie' is terug te vinden in artikel 2 van het protocol van Genève⁵⁹ en in artikel 5 van het Verdrag van New York van 1958.

---

⁵⁹ Protocol betreffende de geldigheid van arbitragebepalingen in de handelscontracten, gesloten te Genève op 24 september 1923, goedgekeurd door de Wet van 20 september 1924

In het Belgisch recht is de bevoegdheid van het scheidsgerecht om voorlopige maatregelen te verlenen vervat in artikel 1996, lid 1 van het Gerechtelijk Wetboek. Dit artikel stelt dat het scheidsgerecht op verzoek van een partij voorlopige en bewarende maatregelen kan bevelen, met uitzondering van een bewarend beslag. Dit artikel weerspiegelt het principe dat arbitrage in hoofdzaak berust op de wilsovereenstemming van de partijen. De bevoegdheid van de arbiters om voorlopige maatregelen te bevelen vloeit onmiddellijk voort uit de arbitrageovereenkomst. Door het arbitraal tribunaal de bevoegdheid te geven om hun geschil te beslechten, geven de partijen dit tribunaal immers ook indirect de bevoegdheid om alle voorlopige maatregelen te nemen die verbonden zijn met het desbetreffende geschil en ertoe strekken de doeltreffendheid van de arbitrale uitspraak te garanderen. Het is dus niet vereist dat de partijen het scheidsgerecht expliciet de bevoegdheid hebben verleend om voorlopige maatregelen te nemen.

Ook in verschillende arbitragewetten⁶⁰ en arbitragereglementen⁶¹ is de bevoegdheid van het arbitragetribunaal om voorlopige maatregelen te bevelen vervat. Zo vertoont artikel 1996, §1 Ger.W. vele gelijkenissen met artikel 17 van de UNCITRAL Modelwet. De UNCITRAL Modelwet voorziet evenwel geen uitzondering voor bewarend beslag.

De arbiter kan zijn beslissing uitsluitend steunen op de bepalingen van de litigieuze overeenkomst zelf. Vaak echter baseert hij zich op normen van materieel recht. De arbiter dient ook hier eerst na te gaan of de partijen het toepasselijk materieel recht (lex contractus) niet bepaald hebben. De partij-autonomie bij de keuze van het materieel toepasselijke recht wordt immers vrij algemeen aanvaard⁶². De partijen dienen niet noodzakelijk een nationaal recht aan te duiden dat op hun arbitrage zal van toepassing zijn. Zij kunnen stipuleren dat hun geschillen zullen beslecht worden overeenkomstig de “general principles of law” (de algemene rechtsbeginselen), de lex mercatoria of de UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts. De partijen kunnen zelfs overeenkomen dat de arbiters zullen oordelen op grond van “equity en good conscience”. In dat geval beslissen de arbiters als “amiable compositeurs”. Dit betekent dat de arbiters het arbitraal geschil zullen beslechten op grond van wat zij fair en redelijk achten.

Indien de partijen geen lex contractus hebben aangeduid dan mag de arbiter zelf bepalen welk recht van toepassing is.

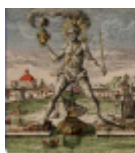

(B.S. 5-6 januari 1925). Dit protocol is in België in werking getreden sedert 23 oktober 1924 tot de vervanging ervan door het Verdrag van New York van 10 juni 1958.

⁶⁰ Art. 17 UNCITRAL Modelwet; §38 en §39 Arbitration Act 1996

⁶¹ Art. 26 UNCITRAL-arbitragereglement ; art. 23 ICC-arbitragereglement

⁶² Zie met name: artikel VII van het Europees Verdrag inzake handelsarbitrage, gesloten te Genève op 21 april 1961; artikel 33.1 UNCITRAL-reglement en artikel 17 van het ICC-arbitragereglement.

4.Bevoegdheid van de rechter

De bevoegdheid van de rechter om voorlopige maatregelen te bevelen vloeit voort uit het toepasselijke recht. Men dient ook hier een onderscheid te maken tussen het toepasselijke procedurele arbitragerecht en het toepasselijke materieel recht.

Of de nationale rechtsinstanties bevoegd zijn om voorlopige maatregelen te bevelen in internationale arbitrage wordt in principe bepaald door de *lex fori*. Maar de wil van de partijen primeert op deze *lex fori*. Daarom dient in de eerste plaats te worden gekeken naar hetgeen de partijen in hun overeenkomst overeengekomen zijn. Het is immers mogelijk dat de partijen een arbitragereglement – dat de bevoegdheid van de rechter om voorlopige maatregelen te bevelen in arbitrage regelt – of een toepasselijk procedureel recht gekozen hebben. Indien dit zo is dient de bevoegdheid van de rechter om voorlopige maatregelen te bevelen in arbitrage op grond van dat arbitragereglement of dat gekozen procedureel recht bepaald te worden. Dit impliceert dat een rechter tot wie één van de arbitragepartijen een verzoek tot voorlopige maatregelen richt zich onbevoegd dient te verklaren indien het door de partijen gekozen procedurerecht de bevoegdheid van de rechter om voorlopige maatregelen te bevelen in arbitrage uitsluit, ook al is die rechter op grond van zijn eigen recht wel bevoegd⁶³. Dit gebeurt evenwel onder voorbehoud dat de openbare orde van het land waar de maatregel verzocht wordt zich niet verzet tegen een volledige uitsluiting van de bevoegdheid van de rechter⁶⁴.

De partijen kunnen de bevoegdheid van de nationale rechter om voorlopige maatregelen te bevelen in arbitrage ook via een eenvoudige clause in de overeenkomst tot arbitrage regelen. Zo kunnen zij de bevoegdheid van de rechter terzake beperken. Over de vraag of de partijen de bevoegdheid van de rechter om voorlopige maatregelen te bevelen in arbitrage ook volledig kunnen uitsluiten bestaat in de Belgische rechtspraak en rechtsleer evenwel geen consensus⁶⁵. Verschillende arresten oordeelden dat artikel 1679, lid 2 Ger.W. niet van openbare orde is⁶⁶, wat impliceert dat de partijen de tussenkomst van de rechter via voorlopige maatregelen zouden kunnen uitsluiten. Ook MATRAY is van oordeel dat niets de partijen verhindert om aan de arbiter een exclusieve bevoegdheid te geven op het vlak van

---

⁶³ C. GOLDMAN, “Mesures provisoires et arbitrage international”, *RDAl/IBLJ* 1993, 10

⁶⁴ C. GOLDMAN, “Mesures provisoires et arbitrage international”, *RDAl/IBLJ* 1993, 10

⁶⁵ Ook in andere landen bestaat hierover geen consensus. Voor een overzicht zie: S.BESSON, *Arbitrage international et mesures provisoires. Etude de droit comparé*, Zürich, Schulthess Polygraphischer Verlag, 1998, 181-187

⁶⁶ Rb. Luik 6 juli 1979, *Pas.* 1990, III, 18; Kh. Namen 6 april 1979, *Rev. rég. dr.* 1980, 53 ; Luik 19 april 1968, *Pas.* 1968, II, 200

voorlopige maatregelen⁶⁷. KEUTGEN meent echter dat de effecten van het uitsluiten van de bevoegdheid van de rechter om tussen te komen zich nooit kunnen voordoen vooraleer het scheidsgerecht opgericht is. Anders zouden de partijen zichzelf beroven van het fundamentele recht om hun rechten gerechtelijke te laten beschermen. Ook het Hof van Beroep van Brussel stelt dat een arbitrageovereenkomst het fundamentele recht om ten voorlopige titel bescherming te krijgen van de rechten van de eiser niet kan uitsluiten⁶⁸. DE LEVAL is van oordeel dat een beding om de bevoegdheid van de rechter om voorlopige maatregelen in arbitrage te verlenen uit te sluiten restrictief geïnterpreteerd dient te worden. De rechter kan volgens hem dan ook steeds tussenkomen in geval van uiterste urgentie en om een gewelddaad te doen ophouden. Mijns inziens mag de bevoegdheid van de rechter om voorlopige maatregelen te treffen in arbitrage nooit helemaal uitgesloten worden gezien de ondersteunende rol van de rechter bij arbitrage. Om de arbitrageprocedure zijn doeltreffendheid niet te laten verliezen is het belangrijk dat snel kan worden opgetreden. Indien de arbiter dit niet kan, moet de rechter dit opvullen. De enige beperking die er aan de bevoegdheid van de rechter om voorlopige maatregelen te bevelen in internationale arbitrage kan worden gesteld is mijns inziens dat de rechter pas kan tussenkomen indien een doeltreffend optreden van de arbiter niet (meer) mogelijk is.

Indien de partijen niets hebben bepaald omtrent de bevoegdheid van de rechter om voorlopige maatregelen te verlenen in arbitrage dient deze bevoegdheid van de rechter te worden bepaald aan de hand van de *lex fori*⁶⁹. Dit betekent dat de nationale rechter op grond van zijn eigen recht, met inbegrip van de internationale verdragen die in zijn land gelden, dient uit te maken of hij al dan niet bevoegd is. De Belgische rechter dient zijn bevoegdheid aldus overeenkomstig het Belgische recht te beoordelen.

Vroeger nam men in de Belgische rechtsleer aan dat de nationale rechter helemaal niet mocht tussenkomen in arbitrage en bijgevolg ook geen voorlopige maatregelen mocht gelasten. Toen in 1972 de eenvormige arbitragewet in het Gerechtelijk Wetboek werd opgenomen, werd artikel 1679, lid 2 Ger.W. ingevoerd. Dit artikel stelt dat een overeenkomst tot arbitrage niet onverenigbaar is met een verzoek van één van de partijen tot voorlopige maatregelen aan de rechter. Aanvankelijk werd door de Belgische rechtsleer evenwel slechts aanvaard dat de nationale rechter voorlopige maatregelen mocht bevelen in arbitrage zolang het scheidsgerecht nog niet samengesteld was⁷⁰. Pas vanaf 1976 aanvaardde de rechtsleer dat de

⁶⁷ L. MATRAY, "Belgium", *Y.B. Comm. Arb.* 1980, 14

⁶⁸ Brussel 23 juni 1987, *Ann. dr. Liège* 1990, 242

⁶⁹ GAUDEMET-TALLON, noot bij Cass. (Fra.) 29 november 1989 en bij Cass. (Fra.) 6 maart 1990, *Rev. Arb.* 1990, 648; C. GOLDMAN, "Mesures provisoires et arbitrage international", *RDAI/IBLJ* 1993, 9-10; S.BESSON, *Arbitrage international et mesures provisoires. Etude de droit comparé*, Zürich, Schulthess Polygraphischer Verlag, 1998, 147

⁷⁰ Zie: H. VAN HOUTTE, "Voorlopige maatregelen bij arbitrage", *R.W.* 1989-1990, 534; L. DERMINE en G. HORSMANS, "La nouvelle loi belge sur l'arbitrage", *Rev. Arb.* 1973, 225; J.

nationale rechter ook indien het scheidsgerecht al was samengesteld voorlopige maatregelen in arbitrage kon bevelen⁷¹. De rechtsleer werd hierin gevolgd door de rechtspraak⁷². Thans wordt in België immers algemeen aanvaard dat een arbitraal beding noch voor, noch na de samenstelling van het arbitraal tribunaal belet dat de rechter in kort geding de nodige maatregelen kan nemen om de rechten van partijen te vrijwaren⁷³.

Tegenwoordig wordt de bevoegdheid van de nationale rechter om via voorlopige maatregelen tussen te komen in een arbitrageprocedure in de meeste arbitragewetgevingen⁷⁴ en in de meeste arbitragereglementen⁷⁵ expliciet aanvaard. Niet elke nationale arbitragewetgeving verleent de nationale rechter evenwel de bevoegdheid om voorlopige maatregelen te bevelen in internationale arbitrage. De Italiaanse⁷⁶ en Griekse⁷⁷ arbitragewetgevingen achten een verzoek tot voorlopige maatregelen aan de rechter onverenigbaar met de overeenkomst tot arbitrage. Daarnaast zijn er nog arbitragewetgevingen die terzake niets voorzien. Dit is het geval in de Verenigde Staten waar het recht twee vormen van voorlopige maatregelen onderscheidt, met name 'attachment'-maatregelen (beslag) die ertoe strekken om de uitvoering van een bepaalde prestatie te garanderen en 'preliminary injunctions' die aan een partij een bepaald gedrag opleggen teneinde een schending te voorkomen of een inbreuk op en recht te doen stoppen⁷⁸. De Amerikaanse Federal Arbitration Act stelt niet expliciet dat een verzoek tot voorlopige maatregelen niet onverenigbaar is met een overeenkomst tot arbitrage. Daarom halen sommige Amerikaanse rechtsleer en rechtspraak artikel II, lid 3 van het Verdrag van New York aan om de bevoegdheid van de rechter om een 'attachment' te bevelen in arbitrage, te betwisten. Artikel II, lid 3 van het Verdrag van New York houdt in dat de rechter bij wie een geschil wordt aanhangig gemaakt, de partijen naar arbitrage verwijst indien zij omtrent dat geschil een overeenkomst tot arbitrage hadden gesloten⁷⁹.

LINSMEAU en J. VAN GELDEN, "la nouvelle loi sur l'arbitrage volontaire", *J.T.* 1973, 209; P. MATHEI, "la loi du 4 juillet 1972 et l'arbitrage dans le secteur de la construction", *Droit et entreprise* 1973, 201

⁷¹ M. HUYS en G. KEUTGEN, *L'arbitrage en droit belge et international*, Brussel, Bruylant, 1981, nrs.154 en 387; M. STORME, "Aspects importants du droit arbitral belge", *Rev. dr. int. comp.* 1976, 122 en 127; H. VAN HOUTE, "Arbitrage", *R.W.* 1976-77, 2133

⁷² Rb. Luik 15 juni 1978, *J.L.* 1978-79, 52; Brussel 6 oktober 1983, *T.B.H.* 1984, 365, Kort Ged. Mechelen 16 april 1985, *Pas.* 1985, III, 50; Kort Geding Hasselt 15 februari 1999, *T.B.H.* 1999, 872

⁷³ Brussel 6 oktober 1983, *T.B.H.* 1984, 365; Brussel 23 juni 1987, *Ann. dr. Liège* 1990, 242; Kort Geding Hasselt 15 februari 1999, *T.B.H.* 1999, 872

⁷⁴ Art. 9 UNCITRAL Modelwet

⁷⁵ Art. 23, 2° ICC-arbitragereglement; art. 26, 3 UNCITRAL-arbitragereglement; art. 19, 5 CEPINA-arbitragereglement

⁷⁶ Art. 818 van de Italiaanse Code of Civil Procedure

⁷⁷ Art. 889 van de Griekse Code of Civil Procedure

⁷⁸ zie J.D. BECKER, "Attachments in aid of international arbitration - the American position", *Arb. Int.* 1985, 40-41

⁷⁹ Art. 2, lid 3 van het Verdrag van New York luidt: "The court of a Contracting State, when seized of an action in a matter in respect of which the parties have made an agreement within the meaning of this article, shall, at the request of one of the parties, refer the parties

Indien een overeenkomst tot arbitrage werd gesloten mag de rechter het geschil bijgevolg niet meer beslechten. De arbitrage-exceptie kan immers opgeworpen worden. Sommige Amerikaanse rechtspraak oordeelde echter dat artikel II, lid 3 eveneens van toepassing zou zijn op een 'prejudgement attachment' als voorlopige maatregel. In de zaak *McCreary Tire & Rubber Co. v. Seat SpA*⁸⁰ van 1974 wees het United States Third Circuit het verzoek van McCreary om een '(prejudgement) attachment' aan de rechter af aangezien er tussen McCreary en Seat een distributieovereenkomst met een arbitrageclausule was gesloten. Het verzoek om een voorlopige maatregel van McCreary aan de nationale rechter was volgens het Third Circuit "a violation of McCreary's agreement to submit the underlying disputes to arbitration [...] Quite possible foreign attachment may be available for the enforcement of an arbitration award. This complaint does not seek to enforce an arbitration award by foreign attachment. It seeks to by-pass the agreed upon method of settling disputes. Such a by-pass is prohibited by the [New York] Convention [...] The Convention forbids the courts of a contracting state from entertaining a suit which violates an agreement to arbitrate.". Deze uitspraak werd echter – zowel in de Verenigde Staten als elders – fel bekritiseerd. In de zaak *Carolina Power & Light Company v. Uranex*⁸¹ van 1977 werd daarom geoordeeld dat "there is no indication in either the text or the apparent policies of the [New York] Convention that resort to prejudgement attachment was precluded [...]". De Carolina Power beslissing werd echter niet door alle Amerikaanse rechters gevolgd. In de zaak *Cooper v. Ateliers de la Motobécane S.A.* van 1982 oordeelde de Court of Appeal van New York dat het Verdrag van New York het toekennen van een 'attachment' (beslag) door de rechter in een internationale arbitrageprocedure voordat de arbiter uitspraak had gedaan zou verbieden. Pas indien the Supreme Court zich uitsprekt over deze kwestie of indien de Federal Arbitration Act aangepast wordt teneinde meer duidelijkheid te scheppen, zal er in de Verenigde Staten duidelijkheid zijn omtrent de vraag of een rechter voorlopige maatregelen kan bevelen in een arbitrageprocedure. Toch wordt momenteel in de Amerikaanse rechtsleer⁸² – ondanks de McCreary en de Cooper beslissing – reeds vrij algemeen aanvaard dat een verzoek tot voorlopige maatregelen – zowel 'preliminary injunction' als 'attachment' – aan de nationale rechter niet onvereenigbaar is met een arbitrale procedure.

Ook artikel 26 van het Verdrag van Washington inzake de beslechting van geschillen met betrekking tot investeringen tussen staten en onderdanen van andere staten (ICSID) bevat een soortgelijke bepaling als deze in art. II van het Verdrag van New York. Artikel 26 ICSID gaat evenwel verder dan art. II

---

to arbitration, unless it finds that the said agreement is null and void, inoperative or incapable of being performed."

⁸⁰ *McCreary Tire & Rubber Co. v. Seat SpA*, 501, F.2d 1032 (3d. Cir. 1974) at 1038

⁸¹ *Carolina Power & Light Company v. Uranex*, 451, F.Supp. 1044 (ND California 1977) at 1051

⁸² C.N. BROWER en W.M. TUPMAN, Court-Ordered Provisional Measures under the New York Convention, *A.J.I.L.* 1986, 31-35

van het Verdrag van New York en stelt dat de toestemming van de partijen tot arbitrage volgens het Verdrag beschouwd wordt als toestemming tot zodanige arbitrage met uitsluiting van ieder ander beslechtingsmiddel, tenzij de partijen uitdrukkelijk anders bepalen⁸³. Ook hier rijst de vraag of het verlenen van voorlopige maatregelen in arbitrage door de rechter verenigbaar is met dit verdrag. In de zaak *Atlantic Triton / Guinée* oordeelde het Franse Hof van Cassatie dat dit het geval is aangezien artikel 26 “n’a pas entendu interdire de s’adresser au juge étatique pour demander des mesures conservatoires destinées à garantir l’exécution de la sentence à venir”⁸⁴. Dit standpunt werd evenwel niet door iedereen gevolgd. In het kader van de zaak *MINE / Guinée* waren de Rechtbank van Eerste Aanleg van Antwerpen⁸⁵, de Zwitserse Tribunal Fédéral⁸⁶ en le Tribunal de Première Instance de Genève⁸⁷ immers van oordeel dat artikel 26 ICSID verbiedt dat de rechter voorlopige maatregelen zou bevelen in arbitrage ter beslechting van geschillen met betrekking tot investeringen tussen Verdragsluitende Staten en onderdanen van andere Verdragsluitende Staten, tenzij de partijen anders waren overeengekomen. Thans volgt de rechtsleer en rechtspraak vooral de rechtspraak in het kader van de zaak *MINE/Guinée*. Zij baseren zich daarvoor op artikel 39, 5 van het ICSID-arbitragereglement dat op 26 september 1984 – en dus pas na het arrest van het Franse Hof van Cassatie in de zaak *Atlantic Triton/ Guinée* – werd ingevoerd. Dit artikel stelt dat “nothing in this Rule shall prevent the parties, *provided that they have so stipulated in the agreement recording their consent*, from requesting any judicial or other authority to order provisional measures, prior to the institution of the proceeding, or during the proceeding, for the preservation of their respective rights and interests”.

In België is de Voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg in kortgeding bevoegd om voorlopige maatregelen te bevelen in arbitrage. Bovendien kan de beslagrechter een bewarend beslag bevelen als voorlopige maatregel in arbitrage aangezien het scheidsgerecht overeenkomstig artikel 1696, §1 hiertoe niet bevoegd is.

De procedure in kort geding⁸⁸ is een autonome procedure. Zij staat volledig los van de procedure ten gronde die zich voor het scheidsgerecht afspeelt. De uitspraak van de kortgedingrechter zal de arbiter daarom ook niet binden. De Voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg kan in kortgeding evenwel

---

⁸³ Art. 26 ICSID stelt: “Consent of the parties to arbitration under this Convention shall, unless otherwise stated, be deemed consent to such arbitration to the exclusion of any other remedy. A Contracting State may require the exhaustion of local administrative or judicial remedies as a condition of its consent to arbitration under this Convention.”

⁸⁴ Cass. (Fra.) 18 november 1986, *J.D.I.* 1987, 125, noot GAILLARD, *Rev. crit. dr. int. pr.* 1987, 760, noot AUDIT, *Rev. Arb.* 1987, 315, noot FLECHEUX

⁸⁵ Beslagr. Antwerpen 27 september 1985, *R.W.* 1987-1988, 290

⁸⁶ TF 4 december 1985, *Bul. ASA* 1987, 26

⁸⁷ Trib. GE 13 maart 1986, *Bul. ASA* 1987, 28

⁸⁸ Art. 584 Ger.W.

pas voorlopige maatregelen toekennen wanneer de urgentie⁸⁹ en het belang van de partijen dit vereisen⁹⁰. De rechter in kort geding kan bijgevolg slechts voorlopige maatregelen bevelen wanneer de arbiters zelf niet tijdig kunnen ingrijpen⁹¹. Indien het scheidsgerecht nog niet is opgericht zal de rechter bij wie een partij voorlopige maatregelen verzoekt, derhalve moeten nagaan of het arbitrage­tribunaal nog tijdig kan opgericht worden en voorlopige maatregelen verlenen. De rechter in kort geding moet zelf afwegen of er spoed vereist is en of zijn tussenkomst bijgevolg opportuun is of niet. De aard van de voorlopige maatregelen die door de rechter in kort geding worden verleend worden ingegeven door de effectieve bescherming van de rechtmatige belangen van de eiser in kort geding⁹². De genomen maatregelen mogen de eiser echter niet in een betere positie plaatsen dan die waarin hij zich zou bevinden indien zijn rechten ten gronde zouden erkend worden.

Naast kortgedingprocedure – die op tegenspraak verloopt – bestaat in België ook de rechtspleging op eenzijdig verzoekschrift⁹³. De rechtspleging op eenzijdig verzoekschrift is net als het kort geding een autonome procedure voor de Voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg. Ook het objectief is het zelfde, namelijk het bekomen van voorlopige maatregelen in spoedeisende gevallen. De rechtspleging op eenzijdig verzoekschrift is evenwel een eenzijdige procedure. Dit betekent dat degene die door de maatregel getroffen wordt pas kennis zal krijgen van de maatregel op het ogenblik dat ze hem wordt betekend. De getroffene wordt niet vooraf ingelicht of gehoord (verrassingseffect). Aangezien het fundamenteel principe van de tegenspraak opzij wordt geschoven, is de rechtspleging op eenzijdig verzoekschrift enkel mogelijk in geval van volstreckte noodzakelijkheid. Dit wordt beoordeeld door de voorzitter van de rechtbank zelf. Er zal slechts sprake zijn van volstreckte noodzakelijkheid in geval van uitzonderlijke spoed of indien een procedure op tegenspraak de doeltreffendheid van de gevorderde maatregel in gedrang zou brengen. Het Hof van Cassatie aanvaardt eveneens dat de volstreckte noodzakelijkheid kan te wijten zijn aan de omstandigheid dat er geen tegenpartij bekend is⁹⁴. Indien er een arbitrageovereenkomst werd gesloten is de tegenpartij evenwel steeds gekend.

Een verzoek tot bewarend beslag dient gericht te worden aan de beslagrechter. Ook een dergelijke voorlopige maatregel is – net zoals het geval is voor voorlopige maatregelen bevelen in kort geding – enkel mogelijk

---

⁸⁹ De rechter in kort geding kan immers enkel tussenkomen in geval van hoogdringendheid (Kh. Kort Geding Brussel 14 juni 1995, *J.T.* 1995, 613)

⁹⁰ H. VAN HOUTTE, “Voorlopige maatregelen bij arbitrage”, *R.W.* 1989-90, 535

⁹¹ Kort geding Luik 15 juni 1978, *Jur. Liège* 1978-79, 52

⁹² Brussel 6 oktober 1983, *T.B.H.* 1984, 365

⁹³ Art. 584, lid 3 Ger.W.

⁹⁴ Cass. 25 februari 1999, *R.W.* 1999-2000, 789

in spoedeisende gevallen⁹⁵. Bovendien dient de schuldvordering zeker, opeisbaar en vaststaand of vatbaar voor een voorlopige raming te zijn⁹⁶.

Wat betreft het toepasselijke materieel recht zal de rechter in de eerste plaats dienen na te gaan of de partijen een recht hebben gekozen. Indien dit het geval is dient de rechter dit toe te passen. Hebben de partijen echter niets voorzien, dan dient de rechter via de verwijzingsregelen het toepasselijke materieel recht te achterhalen. Zo is het goed denkbaar dat de Belgische rechter een vreemd recht dient toe te passen. In het arrest Babcock⁹⁷ heeft het Belgische Hof van Cassatie geoordeeld dat de rechter bij wie een vordering aanhangig is, waarop een bepaling van buitenlands recht toepasselijk is, de precieze draagwijdte van die vreemde wetsbepaling ambtshalve moet nagaan⁹⁸. De geadierde Belgische rechter dient normalerwijze dus de precieze inhoud van de vreemde wetsbepaling en de wijze waarop deze in het vreemde land wordt toegepast te onderzoeken⁹⁹. Het Hof heeft echter een uitzondering gemaakt voor de kortgedingrechter¹⁰⁰. De kortgedingrechter mag immers, indien hij niet beschikt over voldoende informatie nopens de exacte inhoud van de vreemde wet om er onmiddellijk toepassing van te maken, ten voorlopige titel de Belgische wet (lex fori) aanwenden ter beslechting van het geschil. Deze uitzondering wordt gerechtvaardigd doordat een beroep op de kortgedingrechter hoogdringendheid vereist.

VI. ASSISTENTIE IN VERBAND MET ORGANISATIE VAN DE ARBITRAGE¹⁰¹

Bij aanvang van een arbitrale procedure kan de tussenkomst van een nationaal gerecht noodzakelijk zijn bij (1) de tenuitvoerlegging van de arbitrageovereenkomst, (2) bij het samenstellen van het arbitraal tribunaal en (3) bij betwisting van de bevoegdheid van het arbitraal tribunaal.

---

⁹⁵ Art. 1413 Ger.W.

⁹⁶ Art. 1415 Ger.W.

⁹⁷ Cass. 9 oktober 1980, *R.W.* 1981-82, 1471; J. ERAUW, "De ambtshalve toepassing van vreemd recht en van cassatierechtspraak op die toepassing", *R.W.* 1981-82, 1457

⁹⁸ Het arrest Babcock werd later verschillende malen bevestigd: Cass. 23 februari 1984, *Pas.* 1984, I, nr. 353; Cass. 3 juni 1985, *Pas.* 1985, I, nr. 597

⁹⁹ F. GORLE, G. BOURGEOIS, H. BOCKEN en F. REYNTJENS, *Rechtsvergelijking*, Brussel, E. Story-Scientia, 1991, 71

¹⁰⁰ Cass. 12 december 1985, *Pas.* 1986, I, 479

¹⁰¹ A. REDFERN en M. HUNTER, *Law and practice of international commercial arbitration*, London, Sweet and Maxwell, 1999, 344 e.v.

1. De tenuitvoerlegging van de arbitrageovereenkomst

Een partij bij de arbitrage overeenkomst kan aan de wederpartij verzoeken om het geschil te laten beslechten door een nationaal gerecht in plaats van door een arbitraal tribunaal. Indien de wederpartij akkoord gaat, zal het nationale gerecht het geschil beslechten. Maar indien de wederpartij niet instemt – hetgeen meestal het geval zal zijn – zullen de nationale rechtsinstanties weigeren om het geschil te beslechten. Zij zullen de partijen doorverwijzen naar arbitrage. Op die manier helpen de nationale rechtsinstanties de arbitrageovereenkomst tenuitvoerleggen¹⁰². De nationale rechter kan/zal de partijen echter niet rechtstreeks verplichten om de arbitrageovereenkomst verder te zetten. De arbitrageovereenkomst wordt wel *indirect* tenuitvoergelegd doordat de nationale rechtsinstanties verklaren zich te onthouden van de zaak, zodat de partij die zijn eis wil voortzetten dit enkel nog kan doen door een arbitrageprocedure te starten¹⁰³. De eiser heeft met andere woorden de keuze om ofwel verder te procederen via arbitrage ofwel helemaal niet meer te procederen. De exceptie op grond van het bestaan van een overeenkomst van arbitrage moet echter door een partij ingeroepen worden. Het loutere bestaan van een overeenkomst tot arbitrage is immers onvoldoende opdat de nationale rechtsinstanties zich van het geschil zouden onthouden en de zaak naar arbitrage zouden verwijzen. Bovendien kan deze exceptie niet ten allen tijde worden ingeroepen. De partij die ze inroept dient dit binnen een zekere termijn te doen, zoniet zou men de procedure voor de nationale rechter ten allen tijde kunnen onderbreken. Verschillende wetten, conventies en reglementen betreffende arbitrage voorzien daarom in zo'n termijn¹⁰⁴.

---

¹⁰² Zie bijvoorbeeld art. 1679, al. 1 Ger.W.: “ De rechter bij wie een aan arbitrage onderworpen geschil aanhangig is gemaakt, verklaart zich, op verzoek van een partij, onbevoegd om daar kennis van te nemen, tenzij er ten aanzien van dat geschil geen geldige overeenkomst tot arbitrage is of deze is geëindigd; de exceptie moet voor elke andere exceptie worden voorgedragen.”; art. 2, 3° Verdrag van New York betreffende de erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse scheidsrechterlijke uitspraken (10 juni 1958): “De rechter van een Verdragsluitende Staat bij wie een geschil aanhangig wordt gemaakt over een onderwerp ten aanzien waarvan partijen een [arbitrage]overeenkomst [...] hebben aangegaan verwijst partijen op verzoek van een hunner naar arbitrage, tenzij hij constateert, dat genoemde overeenkomst vervallen is, niet van kracht is of niet kan worden toegepast”; art. 8 UNCITRAL Modelwet: “(1) A court before which an action is brought in a matter which is the subject of an arbitration agreement shall, if a party so requests not later than when submitting his first statement on the substance of the dispute, refer the parties to arbitration unless it finds that the agreement is null and void, inoperative or incapable of being performed. (2) Where an action referred to in paragraph (1) of this article has been brought, arbitral proceedings may nevertheless be commenced or continued, and an award may be made, while the issue is pending before the court.”

¹⁰³ Zie Lord MUSTILL in de zaak *Channel Tunnel Group Ltd and another v. Balfour Beatty Construction Ltd and others*, *All E.R.* 1993, 670 e.v.

¹⁰⁴ Art. VI, 1 van het Europees verdrag inzake de internationale handelsarbitrage (gesloten te Genève op 21 april 1962 1961 (W. 19 juli 1975, B.S. 17 februari 1976), voor België in werking getreden op 7 januari 1976, in J. ERAUW, *Bronnen van Internationaal Privaatrecht*, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1997, 795) stelt: “De exceptie op grond van het

Het feit dat de nationale rechtbanken zich ‘onthouden’ en de zaak naar arbitrage verwijzen heeft enkel tot gevolg dat de nationale rechter zijn bevoegdheid, om het geschil waarover de partijen een arbitrageovereenkomst hebben gesloten ten gronde te behandelen, zal afwijzen. Dit betekent evenwel niet dat de nationale rechter geen voorlopige maatregelen zou mogen toestaan¹⁰⁵.

Men kan de rol van de nationale rechter in deze context samenvatten als: “the task of the courts is to guarantee proper fulfillment of the wishes of the parties as expressed in the arbitration agreement”¹⁰⁶.

2.De samenstelling van het arbitraal tribunaal

2.1.Aanduiding van de arbiters

De partijen kunnen in de overeenkomst tot arbitrage of later de arbiter (of arbiters) aanduiden¹⁰⁷. Zij kunnen echter ook een derde met de aanwijzing belasten. Deze derde mag zelfs een rechter zijn zoals een Vrederechter¹⁰⁸, de

---

bestaan van een overeenkomst tot arbitrage die wordt voorgedragen voor een justitieel gerecht waartoe een van de partijen bij de overeenkomst tot arbitrage zich heeft gewend, moet op straffe van uitsluiting door de verweerder worden opgeworpen voor of op het tijdstip waarop hij zijn verweer te gronde voordraagt naargelang de wet van de rechtbank waarvoor het geschil is aangebracht, de exceptie van onbevoegdheid beschouwt als een procedurekwestie of een kwestie over de grond van de zaak”; Art. 8 UNCITRAL Modelwet (Arbitration agreement and substantive claim before court) : “(1) A court before which an action is brought in a matter which is the subject of an arbitration agreement shall, if a party so requests *not later than when submitting his first statement on the substance of the dispute*, refer the parties to arbitration unless it finds that the agreement is null and void, inoperative or incapable of being performed. (2) Where an action referred to in paragraph (1) of this article has been brought, arbitral proceedings may nevertheless be commenced or continued, and an award may be made, while the issue is pending before the court”.; Art. 854 Ger.W.: “de onbevoegdheid van de rechter/arbiter voor wie de zaak aanhangig is, moet worden voordragen voor alle exceptie of verweer behalve wanneer zij van openbare orde is’.

¹⁰⁵ Zie immers artikel 1679, 2 Ger.W. en Hof van Beroep van Brussel, *T.B.H.* 1984, 365

¹⁰⁶ CREMADES zoals geciteerd in J. HUNTER, “Judicial assistance for the arbitrator”, in LEW, J., *Contemporary Problems in International Arbitration*, Dordrecht, Nijhof, 1987, 198

¹⁰⁷ Art. 1982 Ger.W.

¹⁰⁸ Art. 594, 1° Ger.W.: De vrederechter doet uitspraak over “vorderingen tot aanwijzing van [...] scheidsrechters, wanneer dit hem toekomt krachtens overeenkomst tussen partijen of krachtens de wet [...]”

Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel¹⁰⁹ of de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg¹¹⁰. De Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg is zelfs exclusief bevoegd om de arbiters aan te duiden, indien de partijen in de arbitrageovereenkomst bepalen dat de arbiters zullen worden aangeduid door een derde zonder die derde verder te bepalen. Indien de partijen de arbiters niet aangewezen hebben en zij ook niet zijn overeengekomen op welke wijze deze moeten worden aangewezen, dan wijst ieder van hen na het ontstaan van het geschil een arbiter of, zo nodig, een gelijk aantal arbiters aan¹¹¹. Indien de partijen of de derde geen arbiter hebben aangeduid binnen een maand na de kennisgeving van het feit dat een partij een geschil bij het scheidsgerecht wil aanhangig maken, geschiedt de benoeming van die arbiter op verzoekschrift van de meest gereede partij door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg¹¹². Andere wetten, conventies en reglementen betreffende arbitrage – zoals het UNCITRAL arbitragereglement¹¹³ of de ICC rules¹¹⁴ – voorzien een vergelijkbare regeling met betrekking tot de samenstelling van het arbitraal tribunaal.

---

¹⁰⁹ Art. 588, 1° Ger.W.: De voorzitter van de rechtbank van koophandel doet op verzoekschrift uitspraak “op de vorderingen tot aanwijzing van scheidsrechters [...] wanneer de overeenkomst tussen partijen of de wet hem die aanwijzing opdraagt”.

¹¹⁰ Art. 585, 1° Ger.W.: De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg doet op verzoekschrift uitspraak “over de aanvragen tot benoeming van scheidsrechters [...], wanneer de overeenkomst tussen partijen of de wet hem die benoeming opdraagt”.

¹¹¹ Art. 1982 Ger.W.

¹¹² Art. 1684, 1 Ger.W.

¹¹³ Art. 5, 6, 7 en 8 UCITRAL arbitragereglement (zie ook J. ERAUW, *Bronnen van internationaal Privaatrecht*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1997, 831-833).

¹¹⁴ Art. 8 ICC rules: (1) De geschillen worden beslecht door een enkele arbiter of door drie arbiters. (2) Indien de partijen het aantal arbiters niet zijn overeengekomen, benoemt het Hof een enkele arbiter, tenzij het Hof van oordeel is dat het geschil de benoeming van drie arbiters rechtvaardigt. In dat geval draagt de eiser een arbiter voor binnen een termijn van 15 dagen na de ontvangst van de kennisgeving van de beslissing van het Hof, en draagt de verweerder een arbiter voor binnen een termijn van 15 dagen na de ontvangst van de kennisgeving van de door de eiser gedane voordracht. (3) Indien de partijen zijn overeengekomen dat hun geschil door een enkele arbiter moet worden beslecht, kunnen zij de enkele arbiter in onderling akkoord ter bevestiging voordragen. Bij gebreke van overeenstemming tussen de partijen binnen een termijn van dertig dagen na de ontvangst door de andere partij van eiser's verzoek tot arbitrage, of binnen een nieuwe termijn die door het Secretariaat kan worden bepaald, wordt de enkele arbiter door het Hof benoemd. (4) Indien het geschil aan drie arbiters voorgelegd moet worden, draagt iedere partij -in het verzoek tot arbitrage respectievelijk in het antwoord daarop- een arbiter voor ter bevestiging. Indien een partij nalaat een arbiter voor te dragen, wordt deze door het Hof benoemd. De derde arbiter, die zal optreden als voorzitter van het scheidsgerecht, wordt door het Hof benoemd, tenzij de partijen een andere procedure voor de benoeming zijn overeengekomen, in welk geval de benoeming moet bevestigd worden overeenkomstig Artikel 9. Indien deze procedure niet tot de benoeming van een arbiter leidt binnen de termijn die door de partijen of het Hof bepaald werd, wordt de derde arbiter door het Hof benoemd.

2.2. Geschillen naar aanleiding van de vervanging van een arbiter

Indien een arbiter overlijdt, rechtens of in feite verhinderd is zijn opdracht te vervullen, weigert zijn opdracht te aanvaarden of deze niet uitvoert, dan wel indien aan zijn opdracht in onderlinge overeenstemming tussen partijen een einde is gemaakt, wordt in zijn vervanging voorzien volgens de regels die op zijn benoeming of aanwijzing toepasselijk zijn¹¹⁵. Geschillen betreffende de vervanging van arbiters worden bij de Rechtbank van Eerste Aanleg aanhangig gemaakt¹¹⁶. Partijen kunnen echter van deze bepalingen afwijken¹¹⁷.

2.3. Wraking van de arbiters

De tussenkomst van de nationale rechter kan eveneens noodzakelijk zijn indien er betwisting is omtrent de onpartijdigheid en de onafhankelijkheid van een arbiter. In deze gevallen kan die arbiter immers gewraakt worden¹¹⁸. Iedere arbiter moet immers tegenover de bij het geschil betrokken partijen onafhankelijk zijn en blijven¹¹⁹. De redenen van wraking van arbiters zijn dezelfde als deze van gewone rechters. Zij worden in artikel 828 Ger. W. opgesomd. Evenwel kan een partij een arbiter slechts wraken om een reden die haar na zijn aanwijzing bekend is geworden¹²⁰. Wanneer de wraking van een arbiter door de rechter aanvaard wordt, dan wordt in zijn vervanging voorzien volgens de regels die op zijn aanwijzing of benoeming van toepassing zijn¹²¹. Was de gewraakte arbiter echter met naam genoemd in de arbitrageovereenkomst, dan vervalt die overeenkomst van rechtswege. Partijen kunnen echter afwijken van deze bepaling.

3. Betwisting van de bevoegdheid

De bevoegdheid van het arbitraal tribunaal kan door één van de partijen betwist worden. Dit gebeurt meestal bij aanvang van de procedure. Indien de bevoegdheid succesvol wordt betwist stopt de procedure. De UNCITRAL Modelwet aanvaardt dat, alhoewel het arbitraal tribunaal aanvankelijk zelf over zijn bevoegdheid kan oordelen (kompetenz-kompetenz), de nationale

---

¹¹⁵ Art. 1987, 1 Ger.W.

¹¹⁶ Art. 1987, 2 Ger.W.

¹¹⁷ Art. 1987, 3 Ger.W.

¹¹⁸ Art. 1690 Ger.W.

¹¹⁹ Art. 7, 1 ICC arbitragereglement

¹²⁰ Art. 1960, 2 Ger.W.

¹²¹ Art. 1961, 3 Ger.W.

rechter uiteindelijk definitief oordeelt over de bevoegdheid van het tribunaal. De bevoegde rechter is in dit geval ofwel de rechter van de plaats van arbitrage, ofwel de rechter van de staat of staten waar de arbitrale uitspraak dient erkend of uitgevoerd te worden.

VII. CONTROLE DOOR OVERHEIDSRECHTER OP DE ARBITRALE UITSpraak¹²²

Het zwaartepunt van de rechterlijke tussenkomst situeert zich nadat de arbitrale uitspraak is gevelde¹²³. De opdracht van de scheidslieden eindigt immers nadat van de uitspraak aan de partijen kennis is gegeven en *nadat* de uitspraak is neergelegd¹²⁴. De controle door de rechter op de arbitrale uitspraak bestaat uit twee componenten. Vooreerst zal de rechter de scheidsrechtelijke uitspraak *exequatur* dienen te verlenen opdat zij ten uitvoer kan worden gelegd. De rechter kan, in bepaalde omstandigheden, de scheidsrechtelijke uitspraak bovendien *nietig verklaren*.

1. Tenuitvoerlegging van scheidsrechtelijke uitspraken

1.1. Tenuitvoerlegging van Belgische scheidsrechterlijke uitspraken

De meeste scheidsrechterlijke uitspraken worden vrijwillig uitgevoerd. Wanneer dit echter niet het geval is, dient de winnende partij noodgedwongen een beroep te doen op de rechter om de gedwongen tenuitvoerlegging van de scheidsrechtelijke uitspraak te vorderen. De arbiter is immers niet bekleed met enig staatsgezag¹²⁵. Om zijn beslissing een uitvoerbare kracht te verlenen, is een tussenkomst van de rechter vereist.

Bevoegde rechtbank

De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg is bevoegd om, zelfs indien het geschil een commercieel karakter heeft, de scheidsrechtelijke uitspraak uitvoerbaar te verklaren¹²⁶.

---

¹²² J. LIEVENS, "De controle op de arbitrale uitspraak door de rechter", *T.B.H.* 1993, 892-913

¹²³ J. LIEVENS, "De controle op de arbitrale uitspraak door de rechter", *T.B.H.* 1993, 892

¹²⁴ Art. 1702, lid 3 Ger.W.

¹²⁵ M. HUYS en G. KEUTGEN (eds.), *L'arbitrage en droit belge et international*, Brussel, Bruylant, 1981, 554.

¹²⁶ Art. 1710, lid 1 Ger. W.

De territoriaal bevoegde rechter is de voorzitter die is aangeduid in de overeenkomst tot arbitrage of in een latere overeenkomst, die is gesloten voordat de plaats van de arbitrage was vastgelegd¹²⁷. Indien de partijen dienaangaande niets overeengekomen zijn, dan is de voorzitter van de plaats van de arbitrage bevoegd¹²⁸.

Voorwaarden voor het bekomen van het exequatur

De controlebevoegdheid van de voorzitter is beperkt. Zo mag de voorzitter het geschil niet opnieuw beoordelen¹²⁹. Hij dient enkel te verifiëren of de voorwaarden voor het verkrijgen van een exequatur zijn vervuld. Zo zal de voorzitter in eerste instantie nagaan of de beslissing die de winnende partij wenst uitvoerbaar te laten verklaren, een echte scheidsrechtelijke uitspraak is, waarvan het origineel ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg werd neergelegd. Bovendien dient de voorzitter te controleren of de uitspraak niet meer voor andere arbiters kan worden bestreden of door hen bij voorraad uitvoerbaar werd verklaard niettegenstaande hoger beroep¹³⁰. In het uitzonderlijke geval dat de overeenkomst tot arbitrage een beroepsmogelijkheid voorziet, zal het exequatur slechts kunnen gevraagd worden indien de arbiters hun uitspraak bij voorraad uitvoerbaar hebben verklaard niettegenstaande hoger beroep. Indien de scheidsrechtelijke uitspraak of de tenuitvoerlegging ervan in strijd is met de openbare orde of indien het geschil niet vatbaar was voor beslechting door arbitrage, wijst de voorzitter het verzoek tot exequatur af.

Gevolgen van het exequatur

De beslissing van de voorzitter, waarbij het exequatur werd verleend, is uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande elke vordering¹³¹ en heeft uitwerking in het hele land. De tenuitvoerlegging gebeurt steeds op risico van de partij die daartoe opdracht heeft gegeven¹³². Evenwel kan de rechter voor wie een voorziening tegen een beslissing tot uitvoerbaarverklaring van een uitspraak of een vordering tot vernietiging van de uitspraak aanhangig is, op vordering van een partij, bevelen dat de tenuitvoerlegging van de uitspraak wordt opgeschort of dat daarvoor zekerheid wordt gesteld¹³³. Hierdoor kan de rechter de scheidsrechtelijke uitspraak echter ‘paralyseren’¹³⁴.

---

¹²⁷ Art. 1717, lid 1 Ger. W.

¹²⁸ Art. 1717, lid 2 Ger. W.

¹²⁹ M. HUYS en G. KEUTGEN (eds.), *L'arbitrage en droit belge et international*, Brussel, Bruylant, 1981, 565.

¹³⁰ Art. 1710, lid 2 Ger.W.

¹³¹ Art. 1710, lid 2 Ger. W.

¹³² Art. 1398, lid 2 Ger. W.

¹³³ Art. 1714, lid 1 Ger. W.

¹³⁴ J. LIEVENS, “De controle op de arbitrale uitspraak door de rechter”, *T.B.H.* 1993, 898

1.2. Tenuitvoerlegging van buitenlandse scheidsrechtelijke uitspraken

Buitenlandse scheidsrechtelijke uitspraken zijn scheidsrechtelijke uitspraken die in het buitenland zijn geveld. De artikelen 1719 tot en met 1723 Ger.W. handelen over de tenuitvoerlegging van dergelijke uitspraken. Deze gemeenrechtelijke regeling is evenwel slechts van toepassing bij gebreke aan een bilaterale of multilaterale overeenkomst¹³⁵. De voornaamste overeenkomsten met betrekking tot de tenuitvoerlegging van buitenlandse scheidsrechtelijke uitspraken zijn het Verdrag van New York en het Verdrag van Genève¹³⁶.

Het gemeenrechtelijk regime

Het gemeenrechtelijk regime geldt slechts wanneer de arbitrage plaatsvond op basis van een echte scheidsrechterlijke overeenkomst en niet wanneer zij aan de partijen was opgedrongen. In dit laatste geval dienen de regels inzake het exequatur van een buitenlands vonnis te worden toegepast¹³⁷.

De procedure wordt ingeleid bij eenzijdig verzoekschrift – waarbij het origineel van de uitspraak en van de overeenkomst tot arbitrage of een afschrift van deze documenten, dat voldoet aan de voorwaarden voor hun authenticiteit moet worden gevoegd¹³⁸ – voor de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg¹³⁹.

De voorzitter zal de uitvoerbaarverklaring weigeren indien tegen de uitspraak nog voor arbiters kan worden opgekomen en de arbiters daarvan niet de tenuitvoerlegging bij voorraad niettegenstaande hoger beroep hebben gelast; indien de uitspraak of de tenuitvoerlegging strijdig is met de (internationale) openbare orde of indien het geschil niet voor regeling bij wege van arbitrage vatbaar was; en indien het bewijs wordt geleverd van het bestaan van een grond tot vernietiging zoals bepaald in artikel 1704 Ger. W..

Indien de voorzitter het verzoek toestaat, is de uitspraak in België uitvoerbaar overeenkomstig de gemeenrechtelijke regels van artikel 1494 e.v. Ger. W..

---

¹³⁵ M. STORME en B. DEMEULENAERE, *International commercial arbitration in Belgium*, Deventer/Boston, Kluwer Law and Taxation Publishers, 1989, 110-111.

¹³⁶ Het Verdrag van New York van 10 juni 1958, goedgekeurd door de Wet van 5 juni 1975 (B.S. 15 november 1975) en het Verdrag van Genève van 21 april 1961, goedgekeurd bij Wet van 19 juli 1975 (B.S. 17 februari 1976).

¹³⁷ M. HUYS en G. KEUTGEN (eds.), *L'arbitrage en droit belge et international*, Brussel, Bruylant, 1981, 395.

¹³⁸ Art. 1719, lid 4 Ger. W.

¹³⁹ Art. 1719, lid 1 Ger. W.

Het Verdrag van New York

Het verzoek tot het bekomen van een exequatur wordt, samen met een behoorlijk gelegaliseerd origineel van de scheidsrechtelijk uitspraak of een behoorlijk gewaarmerkt afschrift ervan en het origineel van de scheidsrechtelijke overeenkomst of een behoorlijk gewaarmerkt afschrift ervan¹⁴⁰, gericht aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg conform artikel 1719 e.v. Ger. W..

De erkenning en tenuitvoerlegging en tenuitvoerlegging van de uitspraak zullen, op verzoek van de partij tegen wie een beroep op de uitspraak wordt gedaan, worden geweigerd, indien die partij aan de voorzitter het bewijs levert: a) dat de partijen bij de scheidsrechtelijke overeenkomst krachtens het op hen toepasselijke recht onbekwaam waren om dergelijke overeenkomst aan te gaan, of dat de overeenkomst niet geldig is krachtens het recht waaraan de partijen haar hebben onderworpen of krachtens het recht van het land waar de uitspraak werd gewezen; of b) dat aan de partijen tegen wie het exequatur werd gevorderd, niet behoorlijk kennis was gegeven van de benoeming van de arbiter of van de scheidsrechtelijke procedure, of dat hem om andere redenen niet mogelijk was zijn zaak te verdedigen; of c) dat de uitspraak betrekking heeft op een geschil dat niet valt onder het compromis of dat niet valt binnen de termen van het compromisbeding, of dat de uitspraak beslissingen bevat die de bepalingen van het compromis of van het compromisbeding te buiten gaan, met dien verstande dat, indien de beslissingen welke betrekking hebben op kwesties die aan arbitrage onderworpen zijn gescheiden kunnen worden van de beslissing die niet aan arbitrage zijn onderworpen, dat gedeelte van de uitspraak hetwelk de eerstgenoemde beslissing bevat, kan worden erkend en tenuitvoergelegd; of d) dat de samenstelling van het scheidsgerecht of de scheidsrechterlijke procedure niet in overeenstemming was met de overeenkomst tussen de partijen, of, bij gebreke daarvan, niet in overeenstemming was met het recht van het land waar de arbitrage heeft plaatsgevonden; of e) dat de uitspraak nog niet bindend is geworden voor de partijen of is vernietigd of haar tenuitvoerlegging is geschorst door een bevoegde autoriteit van het land waar of krachtens welk recht die uitspraak werd gewezen¹⁴¹.

De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg kan de erkenning en tenuitvoerlegging, (ambtshalve) weigeren, zonder dat de verzoeker iets moet worden bewezen, indien hij constateert: a) dat het onderwerp van het geschil volgens zijn nationaal recht niet vatbaar is voor arbitrage; of b) dat de erkenning of de tenuitvoerlegging van de uitspraak in strijd zou zijn met de (internationale) openbare orde van België¹⁴².

---

¹⁴⁰ Art. 4 Verdrag van New York

¹⁴¹ Art. 5, 1° Verdrag van New York

¹⁴² Art. 5, 2° Verdrag van New York

Het Verdrag van Genève van 21 april 1961

Artikel 9 van het Verdrag van Genève bepaalt dat de vernietiging van een buitenlandse scheidsrechtelijke uitspraak waarop het verdrag van toepassing is, een grond tot weigering van de erkenning of de tenuitvoerlegging in een andere verdragsluitende Staat kan opleveren, indien de vernietiging van de scheidsrechtelijke uitspraak is uitgesproken in de staat waar of volgens welk recht de uitspraak werd gewezen, en dit om één van de volgende redenen:

a) de partijen bij de overeenkomst tot arbitrage waren op grond van het toepasselijk recht onbekwaam die overeenkomst aan te gaan of die overeenkomst is niet geldig op grond van het recht waaraan partijen haar hebben onderworpen of, indien aanwijzingen hieromtrent, op grond van het recht van het land waar de uitspraak werd gewezen;

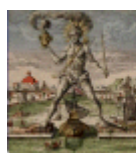
b) Aan de partij die de vernietiging vraagt, was niet behoorlijk kennis gegeven van de benoeming van de scheidsman of van de scheidsrechtelijke procedure of het is hem om andere redenen onmogelijk geweest zijn zaak te verdedigen;

c) De uitspraak heeft betrekking op een geschil dat niet valt onder het compromis of dat niet valt binnen de termen van het compromis of beding of bevat beslissingen die de bepalingen van het compromis of van het compromisbeding te buiten gaan, met dien verstande dat, indien de beslissingen welke betrekking hebben op kwesties die aan arbitrages zijn onderworpen gescheiden kunnen worden van beslissingen welke betrekking hebben op kwesties die niet aan arbitrages zijn onderworpen, het mogelijk is dat gedeelte van de uitspraak hetwelk de eerstgenoemde beslissingen, niet te vernietigen;

d) De samenstelling van het scheidsgerecht of de scheidsrechterlijke procedure was niet in overeenstemming met de overeenkomst van de partijen of, bij gebreke aan de overeenkomst daaromtrent, niet in overeenstemming met de bepalingen van artikel 4 van het Verdrag van Genève.

2. Nietigverklaring van scheidsrechterlijke uitspraken

Aangezien hoger beroep tegen een arbitrale uitspraak bij een andere arbiter slechts heel uitzonderlijk door de partijen in hun overeenkomst tot arbitrage wordt voorzien, is de vordering tot nietigverklaring eigenlijk de enige (aduequate) manier om een arbitrale uitspraak aan te vechten. De nietigheidsgronden worden in artikel 1704 Ger.W. limitatief opgesomd. Deze gronden gelden evenwel enkel voor Belgische scheidsrechterlijke uitspraken. Buitenlandse scheidsrechterlijke uitspraken kunnen in België niet worden nietig verklaard. Zij kunnen enkel erkend of tenuitvoergelegd worden. Bovendien kunnen de Belgische rechtbanken slechts kennis nemen van een vordering tot nietigverklaring wanneer ten minste een partij bij het geschil waarover een scheidsrechterlijke uitspraak werd gedaan een natuurlijke

persoon van Belgische nationaliteit is, of een natuurlijke persoon met een verblijfplaats in België, of een rechtspersoon die in België werd opgericht of er een bijkantoor of enige bedrijfszetel heeft¹⁴³.

De nietigheidsvordering kan in principe slechts worden ingesteld door de in de arbitrageprocedure betrokken partijen. Het Hof van Cassatie heeft, in een arrest van 29 januari 1993, nochtans geoordeeld dat ook een derde de nietigheidsvordering kan instellen, wanneer de scheidsrechterlijke uitspraak door bedrog is verkregen¹⁴⁴. Dit is het geval indien het de bedoeling was van de partijen bij de arbitrageprocedure om de rechten van de derde te schaden.

Evert VAN DE WIJNGAERT
Universiteit Gent

---

¹⁴³ Art. 1717, lid 4 Ger. W.

¹⁴⁴ Cass. 29 januari 1993, *R.C.J.B.* 1994, p. 647, noot van J. VAN COMPERNOLLE

